

શ્રી
શ્રાવિકા ભૂષણ

દ્વિતીય અલકાર.

પ્રમિદ્ધ કર્તા.

શ્રી લાલન નિકેતન

મહડા,

સ વત ૧૯૮૧

સને ૧૯૨૫

કિંમત ૨-૦-૦

ખુલાસો.

શ્રી પાલીતાણા જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગે તરફથી 'પ્રસિદ્ધ યથલા પુસ્તકોને 'શ્રી લાલન નિકેતન યથમાળા' તરીકે પ્રસિદ્ધ કરવામા આવ્યા છે તે સગથી ખુલાસો 'મદદ આશ્રમના હેવાલમા' નીચે પ્રમાણે આપવામા આવેલ છે

‘શ્રી લાલન નિકેતન યથમાળા.’

“સંવત્ ૧૯૮૦ (ઇ સ ૧૯૨૪) માં શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગની વ્યવસ્થાપકોએ વર્ગની સરસ્થા બધ કરી અને તેમને હસ્તક પુસ્તકોનો જે સંગ્રહ હતો તે, પુસ્તક મહિર નામે ઓરડો અને પુસ્તકો ગમવાના કબાટો લાલન નિકેતનને અર્પણ કર્યાં. એ પુસ્તકોને સુધારી લાલન નિકેતન યથમાળા તરીકે પ્રગટ કરવાનો નિર્ણય કરવામા આવ્યો.

વસ્તુતઃ શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગની સરસ્થા સંવત્ ૧૯૫૯ (ઇ સ ૧૯૦૩) માં પાલીતાણામાં મે મારા કચ્છી જૈન મિત્રોની સહાયતાથી સ્થાપી હતી એ સરસ્થાની મે દસ વર્ષ સુધી માનદ મત્રાં તરીકે વ્યવસ્થા કરી હતી તે દરમિયાન કચ્છી જૈન શ્રીમતોની સહાયતાથી પાલીતાણામાં જૈન બોર્ડિંગ, જૈન વિધવાશ્રમ, “આનંદ” મારસીક અને જૈન પુસ્તક પ્રકાશન સરસ્થાઓ, બાવન ગરમાં આનંદ પ્રીન્ટિંગ પ્રેસ, કચ્છમાં કચ્છી જૈન બાલાશ્રમ, જૈન કન્યાશાળાઓ અને પાઠશાળાઓ તેમજ મુળાશ્રમ કચ્છી જૈન મહિલા સમાજ અને શ્રાવિકાશાળા વિગેરે સરસ્થાઓની મે સ્થાપના કરી હતી.

સંવત્ ૧૯૬૯ (ઇ સ ૧૯૧૩) માં પાલીતાણામાં પૂરની ભવન-કર હોનારત થતા શ્રી જૈન ધર્મ વિદ્યા પ્રસારક વર્ગને બારે બોટ ખમવી પડી હતી તા ૨૮-૬-૧૩ ના રોજ મે એ વર્ગ અને તેને હસ્તક ચાલતી સગથી સરસ્થાઓમાંથી મારી માલગીના કારણે રાજ નામું આપ્યું હતું તે વખતે મારી સાથે બીજા પક્ષ કેટલાક વ્યવસ્થાપકોએ રાજનામા અપ્યા હતા તેથી જૈન બોર્ડિંગ તેના ફંડ સાથે તેના દ્રવ્યોને સુપ્રત કરવામા આવી. કચ્છી જૈન બાલાશ્રમ

શ્રી શ્રાવિકા ભૂષણ.

દ્વિતીયાલંકાર.

મગલાચરણ

શાર્દૂલચિત્રીકૃત.

જે ધારી 'વનિતા વયુ જગતમા 'વદત્વને પામિયા,
શ્રી તીર્થકર નામ ઝમિ ધરિને ચારિત્રમા લામિયા,
તે મહાલીજિન મુખી ચરણને વાદી વિશેષાદરે,
સર્વે શ્રાવક મુદ્ધની મુદ્ધમા તે બોધ નિત્યે કરે

વસંતતિલકા.

ધારી સ્વધર્મ કર્યો નિજ કામ ચારા,
નિત્યે કુકર્મ હર્યો જગમા મહારા,
જો ધાર્યો સકળ સદ્ગુણ બોધ સારો,
તો શ્રાવિકા, સદ્ગુણ જન્મ થયે તમોદો

૧ સ્ત્રીનું શરીર ૨ વદના/કરવાની યોગ્યતાને

પ્રાચીન જૈન સતીઓ જગમા બની જે,
સતીત્વથી સકળ ભારતમા ગમી તે,
તે જો અરિત્ર સપળા મનમા વિચારો,
તો શ્રાવિકા ચક્રણ જન્મ થયે તમારો

૭

શ્રી શ્રાવિકા ભૂષણ.

દ્વિતીયાલંકાર.

દ્વિવચ ૮ મો.

પ્રભાત ઢાળે ગગા વેહેલી જીડીને જાણે સ્વરે નીચે
પ્રમાણે પ્રભાતીયુ ગાય છે

જુલિયાઈ દ.

પ્રાત અરિહતનુ ધ્યાન મગળ કરી સકળ સસારનો
પાર પામો. (એ ૨૬)

દેવના દેવ જોછે દયા ધર્મમા દુ ખ દાગિરને ફર કરતા,
ઘેટશમતા ધરી ઘેટ સુખ આપતા, સ્થાપતા ધર્મમા કર્મ હરતા
પ્રાત અરિહત ૧

જ્ઞાન કેવળ ધરી કેવલી જે યયા, તેતણા વૃદ્ધમા સુખ્ય થાતા,
પ અપરમેષ્ઠિમા પ્રથમ પદ પારના, મન ન્યકારથી જગત ત્રાતા
પ્રાત અરિહત ૦

ધર્મદાસ—પ્રિયા મેં તને તે વિષે સમજાવ્યું નથી
આપકે અથવા આવિકાએ મવારે કેવી રીતે ઉઠવું જોઈએ ?
અને ઉઠ્યા પછી શું કરવું જોઈએ ? એ વાત બરાબર ધ્યા
ન લઈને સાંભળજે

ગંગા—સ્વામિનાથ, કૃપા કરી સંભળાવો તે વાત અ
મારા ઉપયોગની છે

ધર્મદાસ—પ્રથમ તો તારક તથા આવિકાએ અસ્પર્શિની
લેવી જોઈએ સોભાગ્યવતી આવિકાએ પોતાના પતિની
પેહેલા ઉઠવું જોઈએ તેમજ પતિના સુતા પછી સુવું એ
પતિવ્રતા સ્ત્રીનો ધર્મ છે ત્યારે એક પેહોર ગત્રિ બાકી
ગ્રહ ત્યારે આવિકાએ ઉઠવું જોઈએ કદિ ગરીબની પ્રવૃત્તિ
ને લઈને એટલું પહેલું ન બિઠાય તો છેવટે બે ઘડી રાત
બાકી હોય ત્યારે તો અસ્થ ઉઠવું જોઈએ મવારે પેહેલા
ઉઠવાથી આલોક અને પરલોક મળથી કામ સિદ્ધ થાય
છે, વળી તે વખતે આપણા મગજ તાજે હોવાથી બુદ્ધિ
પણ નિર્મળ હોય છે પૂર્નાપર વિચાર બહુજ નારી રીતે
વધ થકે છે

ગંગા—સ્વામિનાથ, કદિ સૂર્ય ઉગ્યા પછી ઉઠાય તો
શું સુકશાન થાય ?

૧૫

ધર્મદાસ—પ્રિયા, સૂર્ય ઉગ્યા પછી ઉઠવાથી આજસ
આવ્યા કરે છે જે માણસને પેહેલા ઉઠવાની ટેવ ન હોય

કરના માટે સીરાય ખીન પણ કેટલાક અન્ય થવા સહન છે તેથી આપણે તેના પાપના હેતુ યદ્ય પડીએ

ગંગા—સ્વામીનાથ, એ વાત ખરી છે પણ આપણા પડોશમા તેવા લોકો રહેતા નથી આ મહોલ્લામા તો આવકોજ રહે છે તો પછી આપણને તે પાપ કેવી રીતે લાગે ?

ધર્મદાસ—પ્રિયા, એ વાત ખરી છે તે જાપત્થી આ પણા શાસ્ત્રમા કહ્યું છે કે આવકે પોતાનું ઘર સારા પાડોશમાજ રાખવું જોઈએ તથાપિ આપણા પડોશમા કેટલા એક મિથ્યાત્વીઓ પણ રહે છે, તો વળતે તેથી થોડું ઘણું પાપ ધવાનો સહન છે, વળી હિસક જીવો જાગે એ સ્વાભાવિક છે માટેજ તને કહું છું કે, વધારે ઉચે સ્વરે પ્રભાતિયા ગાવા નહિ

ગંગા—પ્રાણનાથ, તમારૂં કહેવું સત્ય છે હવેથી તમારી આજ્ઞા પ્રમાણે વર્તીશ પણ ગ્રાવિકાએ સવારે ખીજી શુ શુ કામ કરવું જોઈએ તે મને કહો

ધર્મદાસ—હે ધર્મવતી સ્ત્રી, ચચ્યામાથી બેઠા થઈ નવકાર ભણ્યા પછી ગ્રાવિકાએ ધર્મ જાગરણ કરવી જોઈએ

ગંગા—સ્વામિનાથ, ધર્મજાગરણ એટલે શુ ? તે મને ખરાબર સમજાવો

ધર્મદાસ—હે સદ્ગુણી ગ્રાવિકા એક ચિત્તે સામજીને

આવિકાશાળામાં આવનારી મારી સાધર્મી બહેનોની પાસે
વાત કહીશ

ધર્મદાસ—બહુ સારૂ ચાલો હવે આપણે આપણી
નિત્ય ક્રિયા કરીએ

(પછી ગંગા ધર્મદાસ શેઠની સેવા કરવામાં શુધાઈ
અને બને દુપતી પોતપોતાની નિત્ય ક્રિયા કરવામાં પ્રવર્ત્યા)

જ્યારે બરાબર સમય થયો એટલે ધર્મદાસ શેઠ અને
ગંગા આવિકાશાળા તરફ આવવા નીકળ્યા

રૂપનગરમાં તાપીદાસ કરીને એક શાવક રહેતો હતો
તેને લેહેરી કરીને એક સ્ત્રી હતી તે ઘણીજ બજાએ
હતી હાલતા ચાલતા વઢવાડ કરતી અને લોડોના ઊરાઓને
અને પોતાના ઘણીને ઘણુજ પજવતી હતી તાપીદાસ
“ બીચારો સ્વભાવે ગરીબ હોનાથી તેણીનાથી ડરતો હતો,
તોપણ તે ઘણું શુસ્તો ઠરી વારવાર લેહેરીને સમજાવતો
હતો, પણ લેહેરીના મનમાં ઠાઠપણુ અસર થતી ન હતી
તેને વિજી કરીને એક દીકરી હતી તેનું નામ પિત્ર્યા
હતું પણ તેને દુકા નામથી વીજી કહીને સૌ બોલાવતા
હતા વિજીની ઉંમર બાર વર્ષની હતી તે પોતાની મા
લેહેરીના સહવાસમાં રહેતી હતી તેથી તેનામાં પણ તેની
માના જેવા શુણુ આવ્યા હતા તે છતાં તેનો સ્વભાવ તેની
મા કરતા ઘણોજ સારો હતો તે ઘણી હકીલી ન હતી

જ્યાં ધર્મ કથા કે વાર્તા થતી હોય ત્યાં જવાથી પણ આપણને ઘણાજ ફાયદો થાય છે

લેહરી—મારે તો દેહરે ઉપાશરે જવું નથી ત્યાં જવાથી નાહકની વઢવાડ થાય આવડેના બેસાઓ બોલકા વધારે હોય છે જો ગોઠ મને જેમ તેમ કહે તો મારૂં માથું જ ફરી જાય હું કોઈનું સાળી શકું તેવી નથી.

તાપીદાસ—અરે, જન વિચાર કર તેવી ધર્મની જગ્યામાં તારી સાથે ગાણુ વઢવાડ કરે? તું જ એવી અવગણ્ય હી છું. જે ખરેખરી આવિકા હોય તે તો હાલ પણ તેવે ઠેકાણે વઢનાડ કરેજ નહીં.

લેહરી—ખમ, હવે તમે વધારે બોલશોમા નહીંતો આ વખતે તમારી સાથે જોયા જેવી થશે મને ત્યાં જવું ગમતું પણ નથી.

તાપીદાસ—તારા જેવી શખણીના નશીળાંમા ધર્મની વાત હોયજ નહીં.

લેહરી—અરે વિચારીને બોલજો શખણી શખણી કહેવી નહીં શખણી તમારી મા હશે જો વધારે પડતું કહેશે તો મારા જેવી કોઈ બુદ્ધિ નથી.

તાપીદાસ—અરે નીચ વિચારીને બોલ તારાથી મારી માને શખણી ન કહેવાય મારી મા એ તારી મા સમ

પાડી શુ ફોં છો ? એટલામા શુ મગી જાઓ છો ? તમારે માટે હું કાઈ મારો નિયમ છોડીશ નહીં તમાગથી મારો શો સ્વાર્થ મરે તેમ છે ? મારો સ્વાર્થ તો યશ્ન લગવાનું પ્ર અન્નધવાથી મિદ્ધ થવાનો છે જે યશ્નલગવાનું મારા જે પુત્રોને નીરાગી કરશે તો હું સમારમા સુખી થઈશ છોક ગઓ હશે તો કમાચી ખનસપશે હવે તમાગી કાઈ મારે નર નથી

પ્રમત્તાના આના વચન સાભળી વિપ્લુને ઘણું જ ખોટું લાગ્યું તેના નેત્રમાથી આસુની ધાગઓ ચાલવા લાગી અને તે ગદ્ગદ હઠે બોલ્યો અંજે ભલી સ્ત્રી, જરા હૃદયમા ર્યા લાગ માન પૂર્વના ઉપકારને ચ લાગી મારી જરા મ ભાગ લે. માત્ર એક થોડીવાર ઉભેપગે માફ માથુ ફાળ તેથી મને ત્યાંતિ થશે મે ઘણીવાર તારી સારવાર કરેલી છે તારા સુ ખમાથી જે નીકળે, તે ચીજ લાગી આપી છે તે ણધી વાત યાદ કરી માગ આ મહાદુ ખમા જરા ભાગ લે મારા જેવા પીડિત પુરૂષને આવા કઠોર વચન કહે છે, તે સ્માઝ ન ક હેવાય, પછી તારી મરજી અંજે સ્ત્રી, હું તારો પતિ છું, કહિ બીજે ટોર્ક સળધ વગરનો માણસ આ પ્રમાણે પીડા તો ટોચ તો તેની ઉપર પણ માણુમને દયા આવે છે તો માગ ઉપર તને દયા કેમ નથી આવતી ? પ્રમત્તા વુસ્સાથી બોલી-નહીં મારાથી કાઈ ખનચે નહીં હવે મારી ગાયે વધાન રે વાતચિત્ત કરશે નહીં અને મને નાહુ મેકશે નહીં. મરજી કે, મારે યશ્નના મનિરમા દર્યન કરવા જવાનો વખ ત થઈ ગયો છે આ હું ચાલી, આ પ્રમાણે કહી પ્રમત્તા નેમાર થઈ યશ્નના મનિર તરફ ચાલી નીકળી

કોપ કેમ કરે છે? હું તમારી ભક્ત છું આજે અગી
 યાર માસ થયા તમારા દર્શન કરવાને હું હમેશા પ્રાર્થના
 આવું છું મારી પૂર્ણ ભક્તિનું મને આવું ફળ ન મળ્યું
 જોડ્યે માટે શો અપરાધ થયો છે? જે અપરાધ થયો
 હોય તે માફ કરો દયાળુ દેવતાઓ હમેશા ભક્તોના અ
 પરાધ ક્ષમા કરે છે યજ્ઞ દાપના આવેશમા જોડ્યો અરે
 અધમ અબળા, અહીંથી દૂર જા તારૂં મુખ મને કદિ
 પણ બતાવીશ નહીં તે મોટામા મોટો અપરાધ કયો છે
 તારા જેવી પતિનો અનાદર કરનારી કુદરતી મે કોઈ પણ
 જોઈ નથી તારો પતિ વિષ્ણુ શય્યામા મસ્તકની વેદનાથી
 ખીટાય છે, તેની સભાજી લીધા વગર તું અહિં મારી ભક્તિ
 કરવાને આવી, તેજ તે મોટો અપરાધ કયો છે પતિનો
 અનાદર કરનારી સ્ત્રીનું મુખ હું જોતો નથી તેમા પણ
 તારો પતિ હાથ દુખમા છે તેને છોડી તું અહિં મારી
 ભક્તિ કરવા આવી, માટે તું અધમ છે આવી અધમ સ્ત્રીને
 જોવાથી અમે દેવતા પણ અપવિત્ર થઈ જઈએ છીએ પ
 તિનો અનાદર કરનારી અબળા દેવની ગમે તેટલી ભક્તિ
 કરે તોપણ તેની બિપર દેવતા પ્રમન્ન થતા નથી જે સ્ત્રી
 પતિને દુખી થતો છોડી ધર્મ કરવા જાય છે, તે સ્ત્રીને
 ધર્મને બદલે અવર્મ થાય છે પ્રમત્તા, તું ખરેખર પ્રમત્તા
 છું તારી ભક્તિ કેવળ સ્વાર્થી છે તું તારા પુત્રને માટે
 મારી ભક્તિ કરે છે તે તારો સ્વાર્થ પુત્રમાજ માની લીધો
 છે, પતિનું ગમે તે થાય, તેની હવે તને કાંઈ દુઃખ નથી
 “મારે બે પુત્રો છે, તેઓ માફ સારી રીતે પાંચણ કરશે.”
 આમ અધમ વિચારથી તેમને નિરાગી કરતા તું મારી

રૂણા ઊપન્ને થઈ, યજ્ઞે જરા શાત સ્વેદે કણુ, પૂજારી,
એ પ્રમત્તાને કહે કે, તે પાછી પોતાને ઘેર જાય ત્યા જઈ
મસ્તકની પીડાથી પીડાતા તેના પતિ વિંધુડ માથુ દાઝે
અને જ્યારે તેને શાંતિ થાય અને તે રજા આપે ત્યારે તે
મારા દર્શન કરવાને આવે તો હું તેને દર્શન આપીશ હું
વેધી તે કેવળ સ્વાર્થો ન જાને પોતાના પતિને પ્રાણ સમાન
ગણી તેની પસંનતા મેળવી મારી લલિત કરશે તો હું
તેના પુત્રોને નીરોગી કરીશ

યજ્ઞના આવા વચન સાંભળી પૂજારીએ પ્રમત્તાને કહ્યું
કે, બાઈ પ્રમત્તા, તું તારે ઘેર જા અને આ યજ્ઞદેવના ક
હેવા પ્રમાણે કરી પાછી આવજો એટલે તને યજ્ઞ પ્રસન્ન
થઈને દર્શન આપશે

પૂજારીનાં વચન સાંભળી પ્રમત્તા તરત યજ્ઞ દેવની સ્તુ-
તિ કરી પોતાને ઘેર આવી ત્યા વિંધુ મસ્તકની પીડાથી
પોગાર દરતો હતો અને તેના જાને પુત્રો તેની પોતે બેસી
રૂદન કરતા હતા પ્રમત્તા તત્કાળ વિંધુની પાસે આવી
અને તેણે અજલિ બેઠી કહ્યું, પ્રાણનાથ, તમને પીડા પો
મત્તા છોડીને હું યજ્ઞ મંદિરમા દર્શન કરવા ગઈ, તે મે
મોટું પાપ કર્યું છે હું તમારા મોટા અપરાધમા આત્મી
છું સામિનાથ, મારો અપરાધ ક્ષમા કરો આ અધુર
સ્રીએ પોતાના સ્વાર્થને માટે આપનો અનાદર કર્યો છે, હવે
હું કહી, પણ તેવું અધમ કામ કરીશ નહીં, મે કરેલા
અપરાધોને માફ કરો હું આપને પ્રારવાર, ખમાવું છું આ પ્ર-

અહીં ધર્મવાર્તા સાંભળવાને આવી હોત તો હું તેને પતિની સેવા કરવાને પાછી મોકલત.

આનંદાના આવા વચન સાંભળી અચળ બોલી—આનંદા કાકી, તમે અમને આ બોધ ઘણા સારા આપ્યો તમે ઉપરતુ દુષ્ટાત આપી અમને સારી ગીતે સમજાવ્યાં છે પતિને હું ખી અવસ્થામાં સુકી સ્વાર્થ સાધવા ઇચ્છા રાખનારી સ્ત્રીઓની ઉપર દેવતાઓ પણ પ્રસન્ન થતા નથી પણ જી લટા નારાજ થાય છે, એ વાત અમે હમેશા યાદ રાખીશું.

આ વખતે જ્યાં આનંદાની પાને આવે છે, તેને જોઈ બધી સ્ત્રીઓ ખુશી થાય છે જ્યાંને આવેલી જોઈ આનંદા બોલી—કેમ જ્યા, તારા પતિની તબીયત ડેવી છે ?

જ્યા—આનંદા કાકીજી, તેમની તબીયત અત્યારે મારી છે ગઈ રાત્રે તેમની તબીયત બગડવાથી હું આટલી વાગ રાગણી હતી સવારે તેમને દવા લાવી આપી, પાછી તેમને જાવતુ બોજન કરાવી સુવાડી તેમની, આજ્ઞા લઈ મને હું આવી છું તેઓ સાતિથી મુક્ર ગયા છે કાકીજી, હવે જરા પણ ચિંતા કરવા જેવું નથી.

આનંદા—જ્યા વધુ, તે બહુ સારું કર્યું તેમ કરતા કદિ ને તેમની પાસે તારે હાજર રહેવાની જરૂર હોય તો તું પાછી જો આ ધર્મની વાર્તા સાંભળવાનો હેતુ પતિની સંપત્તિ કરવાનોજ છે.

અચળ—જ્યા ભાભી, હમણા નમારો કહેલો 'સ દે

જયા—ચચળા, તેમા મને કહેવું પડે તેમ નથી
મારાથી બનશે તેટલું કરીને તેમની તગીયન સાચવીશ

ચચળી—જયા ભાભી, તમે સમજી અને શાણા છે પતિ
ની સેવા કરવી એ સ્ત્રીનો મુખ્ય ધર્મ છે તે તમે જાણો એ
તેથી તમને કાંઈ કહેવું પડે તેમ નથી

જયા—ચચળા, હું તો કાંઈ પણ જાણતી નથી,
અને જે કાંઈ જાણુ છે તે આ આનંદ કાઢીને પ્રતાપ
છે એ પરમપૂજ્ય કાકીએ મારા સંસ્કારને સુધારી દીધો છે,
તેમા પેહેલો ઉપકાર લલિતાબાનો છે જો લલિતાબાએ તેમ
ના ભાઈને અને મને ન કહ્યું હોત તો હું આ સ્થિતિમા
આવત નહીં

લલિતા—જયા ભાભી, અમર્યા મને કુલ ચામાટે
થકારો છે જો કાંઈ પણ ઉપકાર માનો તો મારી બાનો
ઉપકાર માનો, એમા મારાથી શું બન્યું છે તેમા પણ
તમારા પૂર્વના પુણ્યનો પ્રભાવ છે તમે પૂર્વે સારા પુણ્ય
કરેલા હોયે, તેથી તમે અમલ જયા, નહીંતો મારાબા તથા
હું ગમે તેટલું કરીએ તોપણ તમારંગમા અમલજી કયાથી
આવે ?

પુતળી—બેન લલિતા, તારું કહેવું ખરૂં છે, પણ
સારા કામમા પ્રેરણા કરનારનો તેમા ઉપકાર ગણાય છે

પ્રેમ—હા, બા, એ ખરી વાત છે જે આપણને
સારા કામમા જોડે, તેનો ઉપકાર ગણાય તેમા નવાઈ શી ?

નથી, તેનું જીવન નકામું છે તે પ્રેમ જાણ કરીને સી
 પુત્રની વચ્ચે તો અવરથ હોવો જોઈએ પ્રમથી બધા
 સુખી થાય છે માણસ, પશુ, જાળક, જીવાન, બધા પ્રે
 મના લીખારી છે જેમ તળાવના હરણુ ઝળની ચોધમાં ચારે
 તરફ ભમ્યા કરે છે, તેમ જીવ પ્રેમની તૃપ્તિથી આકુળ
 બાકુળ થઈ પ્રેમની ગોધમાં ફર્યા કરે છે જેના જીવનમાં
 પ્રેમનો સ્વાદ મળ્યો નથી, તેનું જીવન નકામું છે મા,
 જા, ભાઈ, બહેન, ધણી, સી, પુત્ર, વગેરે સર્વ પ્ર
 તેનો પ્રેમ—જે હૃદયમાંથી જ નીકળે છે જેમ સૂર્યના
 કિરણો આગ લાગે થઈને ઇંદ્ર ધનુષમાં શોભે છે, તેમ
 માણુમના હૃદયમાં પ્રેમ પ્રતિબિંબરૂપે થઈ વાતસલ્ય વિ
 ગેરે જાતનતના જગમાં શોભે છે બહેનો, જો પ્રેમનું સ્વ
 રૂપ જાણવા જેવું છે પ્રેમ વસ્તુ જો એક છે, પણ તેના
 જુદા જુદા રૂપો પ્રગટ થઈ તે વિવિધ પ્રકારના ભાવ ઉ
 ત્પન્ન કરે છે જો પ્રેમ શાંતિ, ઠાસપણું, સખાપણું અને
 વસંતતા—એના પ્રારના વેષ આત્માની નાટકશાળામાં
 ભજવે છે બહેનો પ્રેમરૂપ અમૃતરમણ પાન કરી
 તમે તમારા જીવનને સુધારજો પ્રેમનું ધ્યાન હૃદયના ઉંડા
 પ્રદેશમાં રહેલું છે રૂપ, મોનું જો સંસારિક ધન છે અને
 પ્રેમ જો સ્વર્ગીય ધન છે, પ્રેમ અમૃત્ય નિધિ ગણાય છે
 જો પેમા આપવાથી મળી શકતો નથી પણ પ્રેમરૂપ ધન
 આપતા આપતા જ પોતે ધનવાન થઈ જવાય છે, જો પ્રેમ
 રૂપ ધન જેમ જેમ આપવામાં આવે તેમ તેમ તે વધતું
 જાય છે જેઓ પ્રેમરૂપ ધનથી ધનવાણ છે, તેઓ આ
 સંસારમાં સદાકાળ સુખી રહે છે મોહર્ય જો પ્રેમનો પિતા

અને તમામથી મોટેરા તમામ વડિલ કે પૂજ્ય વર્ગની સાથે પ્રેમ બાધજો જેનામા પ્રેમ નથી તે શુદ્ધ અને કઠોર છે પ્રેમ વગરનું જીવન આવિકા ધર્મની વિરુદ્ધ છે આપણે જેન છીએ આપણા ધર્મનું બીજ દયા છે અને પ્રેમ દયાને જિતવન કનારો છે. દુ બી પ્રાણીને જોઈ દયા આવતાનું કારણ પણ પ્રેમ છે દયાના ઉડા તત્વમા પ્રેમનો પ્રભાવ રહેલો છે જે નિર્દય, કઠોર અને જીવહિસા ઝરનારા છે, તેઓ પ્રેમના માર્ગથી દૂર છે જહેનો, આ વાત ધ્યાનમા રાખી તમે પ્રેમના પવિત્ર માર્ગ ચાલજો જો તમારામા પ્રેમ હશે તો તમને જોઈને બીજાઓને પણ પ્રેમ જિતવત થશે, કારણ કે, પ્રેમ પ્રેમને જિતવન કરે છે અને દેવ જેવને જિતવન કરે છે

ધર્મદામ ગેડ જહે છે—હે આવિકાઓ, આનંદા આ પ્રમાણે પોતાની પુત્રી લલિતાને અને બીજી શ્યાવડોની સુતાઓને બોધ આપતી હતી, ત્યાં ચચળની મા આવી ચડી અને તેણીએ ચચળને બોલાવીને કહ્યું કે, ચચળ, ઘેર ચાલ તારૂ કામ છે

આનંદા—(ચચળની માને) આવો, જોમો ચચળનું શું કામ છે ?

ચચળની માનું નામ પ્રેમદા હતું તે સ્વભાવે સારી હતી, પણ તે ઘણી વેહેમીલી હતી અને ધર્મ જીવન દ્રઢ મનવાળી ન હતી. પોતે આવિકા છે, જોટપુજ તેને જ્ઞાન હતું, પણ આવિકાનો શો ધર્મ છે ? એ વાતથી તે તદન

લલિતા—મેમ અને પુતળીને તમારે કામ પુછવાની શી જરૂર છે ? ખાનગી ઘર કામ હોય, તે આપણી આગળ શી રીતે કહેવાય ? જહેનો, એટલી વાત યાદ રાખજો કે, કોઈ પણ માણસને તે પોતાની જાતે ન કહે, ત્યાં સુધી તેના કામને માટે બહાર રીતે પુછવું નહીં કે- ટલીએક સ્ત્રીએનો એવો સ્વભાવ હોય છે કે, બીજાનું કામ જાણી લેવું અને તે જાણીને પછી પ્રજ્ઞાત કરવું આ સ્વભાવ ધણે નકારો ગણાય છે કોઈ માણસ આપણને પોતાની મેળે પોતાના કામ વિષે વાત કહે નહીં, તો તેને તે કામ વિષે પુછવું નહીં કારણ કે, તેમ પુછવાથી તે માણસને ખોટું લાગે છે અને પોતાનું ખાનગી કામ કહેવાની તેની ઇચ્છા ન હોવાથી તેને શરમને લઈને જુદું બોલવાની કશું પડે છે તેથી બીજા માણસને મૃદાવાર બોલાવવામાં આપણે કાચણૂત થઈએ છીએ તે સર્વ રીતે અયોગ્ય છે જહેનો, તમારે એ નકારી દેવ કદિ રાખવી નહીં કહ્યા વિના બીજાને તેના કામને માટે પુછવા કરવું, એ હલકા માણસની રીત છે કદિ જો કોઈ આપણને કહે કે, ચાલો, મારે તમારું કામ છે, તો તેને પણ એકાંતે લઈને તે કામ પુછવું જોઈએ બહારમાં ન પુછવું જોઈએ તો જે માણસ બીજાને કામ કહી બોલાવા આવે, તેને આ પહેલાં કામને માટે પુછવું, એ કેવું અઘટિત ગણાય ? જહેનો, આવો નકારો સ્વભાવ કદી પણ રાખશે નહીં આવો સ્વભાવ ન રાખવાને માટે મારી બાજે મને ઘણીવાર કહેલું છે, 'માટે મેં તમને' જુદું જે જો કોઈ વધારે પડતું કહ્યું હોય તો 'માફ કરજો

થઈ નથી માટે જાણે મારે અને તારે ત્યા જવાનું છે,
માટે ઉભીયા

પોતાની મા પ્રેમદાના આવા વચન સાંભળી ચચળ
નિચારમા પડી તેણીએ પોતાના મનમા વિચાર્યું કે, મારી
મા ગોરજીને ઘેર મૈત્રતા કરવા ગય છે, એ મિથ્યાત્વ
છે, તે માથે વળી તે વાન ઘણી જોમ ભેરેલી છે, એવા
જોમના કામમા ભાગ લેવાથી મને પણ મિથ્યાત્વ લાગે
તેમ વળી અત્યારે આનંદા કાકીની ૧ મંવાર્તા પાલનવામા
પણ વિધન થશે આ વખતે જો હું મારી માને આગ્રહથી
ના કહીશ તો તે મારી ઉપર નારાજ થઈ જશે અને
તેના મનમા ઘણું જ દુઃખ લાગશે જેનું પરિણામ એવું
આનંદે કે, મને અહિં ધર્મવાર્તા ગાલગવા આવવાને પણ
અટકાયશે, તેથી મોટામા મોટે અતરાય થાશે વળી મા
તાની ગળ વગર ફીકરીએ જાહેર નીકળવું, તે અયોગ્ય
ગણાય, માટે મારી માને શાંતિથી મમળવું અને પછી
આનંદા કાકીની પાસે જોધ અપાવું એટલે મને કોઈ ના
તનો અતરાય થશે નહિ

ચચળ—જા, તમે કહ્યું તે ખરૂં છે આપણે જે ના
નતા કરી છે, તે કરવી બેઠએ પણ જો ઘડીવાર અહીં
રોકાઈ જાએ, તો પછી મને આવવું ગમશે, તેમ છતાં
જો તમારો આગ્રહ હોય તો મારી કાંઈ ના નથી માતાની
આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવું, એ ફીકરીનો ધર્મ છે

પ્રેમદા—ચચળ, હું જો રોકાઈશ તો પછી વખતે

ચચળના લાડ ભરેલા વચન માલગી પ્રેમદા પીગળી
ગઇ તેના હૃદયમા ફીકરીની ઇચ્છા પૂરી કરવાની પૂરેપૂરી
વૃત્તિ થઈ ગઇ તરતજ તે હસતી હસતી નીચે પ્રમાણે
બોલી

પ્રેમદા—બેટા ચચળ, તારી મરજીમા આવે તેમ
કર માનજ્યા પછી તરત વેહેલી આવજે, હું તારી ગહ
ભેધને ઘેર બેઠી છું

ચચળ—ના બા, તમે પણ મારી સાથે સાબળો
આનંદ કાઢીની વાણી સાબળવા જેવી છે બે એકવાર
માલગશે તો ફરીવાર માલગવાનું મન થશે

પ્રેમદા—ના બાઈ, મારે તો કાંઈ સાબળવું નથી.
હવે આટલી ઊંમરે સાબળીને શું કરવું છે ?

પુતળી—ચચળ બેન, તમારી માને જાકામે આગ્રહ
શામરો કરો છે ? મારા લાગ્ય વિના ધર્મની કે બોધની
વાર્તા મલગાતી નથી જેના મારા લાગ્ય હોય તેજ તેવી
વાતો માલગી શકે છે બીજને તો તે સાલગવામા ઉ
લટો કટાણો ઊપજે છે

પ્રેમદા—(જરા રોડ કરી) પુતળી, તું વળી વધારે
ગડી થઈ લાગે છે નાને મોઢે આવું વધારે પડતું શું
બોલે છે ? ભલે તારાજ લાગ્ય મારા હોય અને અમારા
લાગ્ય નહારા આજકાલની તું છોકરી ધર્મમા ભારે 'સમ
જણવાળી થઈ ગઈ

અને બીજાં મૂર્ખ છે, એમ તેઓ માને છે. આજકાલની છોકરીઓ જે ફિલસ થયા દેહેરે, અપામરે કે ધર્મની વાતો માબજવા જવા શીખી એટલે બાણે મોટી ધર્મની જાણનારી દોય, તેવું બતાવે છે નાની જિમગમા વળી ધર્મ શો ? હજી તો જીહીને જિમી થઈ ત્યાં દેહેરે અપામરે, દોડાદોડ કરવા મડી બાય છે અને ચાવળી ચાનળી ધર્મની વાતો કરે છે, અમે પણ એમના જેવડા હતા, ત્યારે કાર્ડ, સમજતાજ નહિ હજી આવડા મોટા થયા તોપણ પાચમ, આઠમ, ચૌદશ અથવા પંજેસણ કે ગોઈ પરિનો દિવસ હોય, ત્યારે દેહેરે જીપાસરે જઈએ છીએ તેમા અને તો તેવા ધર્મના ઢામ આવતા નથી અમારે તો 'આપણે' લવા અને ઘર લણુ

અચળ—બા, તમે ખરું કહો છો તમારા જેવા ઘરડા માણસોની વાત તો જુદીજ છે તમે લહાપણવાળા કહેવાઓ અને અમે હજી છોકરા ગણાઈએ આ, હવે એ વાત પાતી મુકો પછી આપણે વિલગ થને બાય છે, મારા આનંદા કાપીના મુખથી જે વચન માલગી હું પણ તમારી સાથે આવીશ થોડી વાગ અહીંજ બેનો

પ્રેમદા—ના, હવે હું તો જઈશ તું વહેલી આવજે

અચળ—બા, થોડી વાગ બેનોને આપણે સાથેજ જઈએ

આનંદા—પ્રેમદા જેઠાણી, મગજ હોય તો બેસવા મા હરકત નથી

ધર્મદામ ચેઠ ડહે છે—હે સદ્ગુણી સાધર્મી બહેનો
આનંદાએ પોતાના મનમાં વિચાર્યું કે, આ પ્રેમદાને ધર્મ
નો બીલકુલ બોધ નથી તે બીચારી લોખાલીલની અને અ-
જ્ઞાન છે તેથી કરીને તે જોરજીની પાસે પોતાના દીકરાની
માનતા પૂરી કરવા જાય છે આ વાતની તેના પતિ લક્ષ્મી-
ચંદ્રને ખબર નહીં હોય, નહિતો તે આવું મિથ્યાત્વ કર-
વાદે નહીં કાગ્યુ કે, લક્ષ્મીચંદ્ર જેન ધર્મનો જ્ઞાતા છે, હ
વે આ વખતે તો મારાવી બને તેમ જોવો અમરકારક બોધ તેને
આપવો કે, જેથી તેનામાં મિથ્યાત્વજ ગહે નહીં, વળી લક્ષ્મી-
ચંદ્ર શેઠ આ વાત જાણે છે કે નહિ તેની પણ ખાતરી કરી
લઉ "

આ પ્રમાણે મનમાં વિચારી આનંદા નીચે પ્રમાણે બોલી

આનંદા—પ્રેમદા જેઠાણી, મારા જેઠ લક્ષ્મીચંદ્ર
ધર છે કે નહિ

પ્રેમદા—ના બહેન, તેઓ બાહર ગયા છે, જો તેઓ
વેગ હોય તો મને માનતા કરવા જવા દેજ નહીં તેઓ
મને પેહેમી ગણી કાઢે અને આપણે શ્રાવકને આવું કાંઈ
હોય નહીં એમ કહ્યા કરે માટે આ માનતા મે છાના
રાખેલી છે અને છાની રીતે કરવાની છે

પુતળી—લલિતા બહેન, મને આકળી ડહો કે, ગમે
તેવી કહો પણ મારાથી બોલ્યા વગર રહેવાયે નહીં પોતા
ના ધણીથી છાના કામ કરવા એ સારી સીને ઘટે નહીં
ભાઈના બીચારા વિશ્વાસથી બાહર-ફગતા કરે

પ્રેતદા—બહેન, શું દામ ફાકટની વાર લગાડે છે? હ-
મણાં ઘરે આપણે જોવા હોજી, પછી તારા બાપા ઘર
સાથી જશે ને જોજી પછી જાહેર અડયા જશે

અચળ—બા, ચિંતા મારાટે ગયો છો? બધા મા
સવાના થયે દડન તમારી હીડનીને ખુશી કરવાને મારે
તમારે બે ધડી તો જરૂર જોમણ પડશે

આ પ્રમાણે બોલતા અચળે લાડ ડગતા પોતાનું માથું
પ્રેમ ભા જોતામા મુઠ્ઠુ, જોટલે પ્રેમના ખુશી વડ ગઈ
અને આનંદાની સાથે બેઠી પછી આનંદાએ નીચે પ્રમાણે
બોધ વાર્તા સરૂં કરી

આનંદા કહે છે—હું પુત્રીઓ, તમને આજે એક નવી
ન વાર્તા કહું છું, તે ધ્યાન દાનિ સાંભળજો તમે ઘણીવાર
નામગ્યુ કહે કે, આપણા જન ધર્મના લોકો મિથ્યાત્વ
મિથ્યાત્વ કહે છે તે મિથ્યાત્વ શું છે? તે તમારે અવરજ બહુતુ
નેમણે આપણા જન ધર્મની વિરુદ્ધ ને વાત ટોચ તે
મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આપણા ધર્મમા શુદ્ધ દેવ, શુદ્ધ ગુરુ અ
ને શુદ્ધ ધર્મ એ ત્રણ બાબત બહુવાની છે તેથી જિવંત
જોટલે કુદેવ, દુગુરુ, અને કુધર્મ ને જે માનવામા આવે તે
મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આપણા ભગવાન અરિહત શુદ્ધ દે-
વ છે, તેથી દુવ્રગ જે દેવ હોય તે કુદેવ કહેવાય છે આ
પણ પાચ મહાનત ધારી ગુનિ તે આપણા શુદ્ધ ગુરુ
કહેવાય છે અને તેથી દુવટી રીતે વર્તનારા જે ગુરુ તે કુ
ગુરુ કહેવાય છે જેમા નાનામોગા ભવની દયા પાળવામા

જે હું મમજુ છું, તે સાચું છે, માગ જેવું કોઈ હાથ
 નથી બીજા કોઈ કાર્તને મમજુ નથી આવે. પોતાની
 સમજણનો આગ્રહ રાખે તે પેહેલું અભિગ્રહ મિથ્યાત્વ
 ઠેકાણ છે તે ઉપર દેવા નામની એક સ્ત્રીનો દાખલો
 જાણવા જેવો છે વસતપુરમાં દેવી નામે એક શ્રાવકની
 સ્ત્રી હતી અને તે મિથ્યાત્વની દીકરી હતી તે બાળ વયથી
 ઘણી અપજા હતી તેમજ બોલકી પણ બહુ હતી જ્યારે
 દેવાને સાસરે મોકલવામાં આવી ત્યારે તેની માએ તેને શી
 ખામણ આપી કે, બહેન તું લાગ્યા છીછરેલી છે, વળી અ-
 મે માખાપે તને મોઢે ચઢાવેલી છે, પણ તું તારા સાસ-
 રીઆમાં સારી રીતે વતેજે કોઈ જાતનો આગ્રહ રાખીશ
 નહીં તારા સાસુ સસરા કે કોઈ વડિવ ઠરે તેમ કરજે મા
 ની આ શીખમણ દેવાએ સાજણી પણ તેના હૃદયમાં તેની
 જરાએ અસર થઈ નહીં એક કાનેથી બીજે કાને તે શિ-
 ખામણ કાઢી નાખી પડી દેવા પોતાને મામરે આવી દેવાનું
 નાસરૂ તેજ ગામમાં હતું તેના મામગીયા શ્રાવક હ-
 તા તેના ઘરમાં શ્રાવકનો ધર્મ આસ્તાથી પળાનો હતો દેવા
 પેહેલવહેલી જ્યારે સામરે આવી ત્યાર-રીજ તે સ્વતંત્રપણે
 ચાલવા લાગી તેના માસુમમગ જે કહે, તેથી તે ઉવટી
 રીતે ચાલતી હતી, પણ તે પેહેલવેલી સાસર આવેલી તેથી
 તેના સાસુસસરા તેને વગાડે ઠપડો આપતા ન હતા પણ
 શાંતિથી સમજાવતા હતા

દેવાના પિતાને ઘેર શ્રાવકધર્મ પળાનો ન હતો. જો
 કે, તે ધર્મ જનથી કેટલીક રીતે ખુદો હતો પણ તે ધર્મના

રીતે અનુમોદન આપ્યું આ પ્રેમાણે ચદ્રાએ દરેક દેવોના
 જે જે ધર્મશુદ્ધો અને પૂજારીઓ મળ્યા, તે જધાને તે
 મના દેવોનો પ્રભાવ દર્શાવી દર્શાવી તે વાત જણાવી અને
 જધા ધર્મના દેવતાઓને પગે લાગી પાછી પોતાને ઘેર
 આવી તેજ દિવસે તેનો પતિ બાહર ગામથી આવ્યો, એ
 જોઈ ચદ્રાએ જધી વાત તેને કહી અભજાવી ચદ્રાનો પતિ
 શ્રાવકધર્મને માનનારો શુદ્ધ શ્રાવક હતો તેના હૃદયમાં
 જૈનધર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી, તેણે જધી વાત સાંભળી
 ચદ્રાને કહ્યું, અરે હે સ્ત્રી, તું તારા મનમાં કાંઈપણ વિ
 ચાર કરતી નથી જધા ધર્મને, જધા દેવને અને જધા શુ
 રને સરખા જણે છે, એ તારામાં મોટું મિથ્યાત્વ છે જે
 માણસ અમૃત અને વિષને, તથા જોળ અને જોળને સ
 રખો માનનારો છે, તે માણસ અવિચેકી ગણાય છે તેવો
 પ્રાણી કોઈ પણ ધર્મને સાધી શકતો નથી અને છેવટે
 તે નરકનો અધિકારી થાય છે માટે હે સ્ત્રી, તું તારી
 આ નકારી પ્રકૃતિ છોડી દે તેમજ અવા હાનિકારક બહેમો
 ને દૂર કર જ્યાં સુધી તારા હૃદયમાં આવા બહેમ હશે
 ત્યાં સુધી તારૂં કંટ્યાણ થવાનું નથી બિલાડી દેવયોગે
 દાપતાના કાટવળામાં લટકે ગઈ તેને દેવતાનો અમત્કાર
 માની તું જધા દેવની તથા જધા શુરની આમળ દોડી
 ગઈ તે તારૂં અજ્ઞાન છે ચદ્રા પોતાના પતિના આવા વ
 ચન સાંભળી જરા ગ્લાનિ પામી ગઈ, અને કહ્યું કે જે
 હોય તે ખરૂં અથવા તમે કહો તે ખરૂં મને કાંઈ ખબર
 પડતી નથી પણ તેણીએ પોતાનો એ સ્વભાવ આખર
 સુધી છોડ્યો ન હતો

રીતે અનુમોદન આપ્યું આ પ્રમાણે ચત્રાએ દરેક દેવોના
 જે જે ધર્મગુણો અને પૂજ્યગુણો મળ્યા, તે બધાને તે
 મના દેવોનો પ્રભાવ દર્શાવી દર્શાવી તે વાત જાણી અને
 જાણી ધર્મના દેવતાઓને પૂજે લાગી પાડી ચોતાને તે
 આખી તેજ દિવસે તેનો પવિ બાહેર ગાનવી આગ્યો, એ
 દશે ચત્રાએ જાણી વાત તેને દહી સલામતી ચત્રાને પતિ
 શ્રાવકધર્મને માનનારો શુદ્ધ જાવક હતો તેના દ્વારમાં
 જેનકર્મ ઉપર પૂર્ણ શ્રદ્ધા હતી, તેને જાણી વાત સાલગી
 ચત્રાને દહુ, અરે હે શ્રી, તુ તારા મનમાં લાગપણ વિ
 ચાર કરતી નથી જાણા ધર્મને, જાણા દેવને અને જાણા શુ
 ક્ષેને સરખા જણે છે, એ તારામાં મોટું નિશ્ચય છે જે
 માણસ અમલ અને વિપને, તથા યોગ અને જોગને સ
 રખો માનનારો છે, તે માણસ અવિચેત્રી જણાય છે તેને
 આણી કોઈ પણ ધર્મને લાખી નાનો નથી અને જે
 તે નરકનો અધિકારી થાય છે મારે હે શ્રી, તુ તારી
 આ નકારી પ્રકૃતિ છોડી દે તેનજ અજાણ દુર્લભ ને
 ને દો વર જ્યાં સુધી તારા દુષ્ટતા અજાણ નેમ દર
 ત્યાં સુધી તારા કલ્યાણ અજાણ નથી જિહ્વા દેવોએ
 હાપતના કાલક્રમા સારા નહ તેને દેવતાને અનન્દ
 માની તુ જાણા દેવની તથા રાજા રૂડી અજાણ દોડી
 નહ તે તારા અજાણ છે ચત્રા ચત્રાને પતિના અર્વાં
 સન સાલગી જાણા આનિ જાણી નહ, અને દહુ દે
 હોય તે પાકુ અજાણ નહ દે તે અજાણ અને અજાણ
 પડતી નથી પણ નેણીએ મેનને
 સુધી બેળો ન દે

આવે તોપણ તે દુરાગ્રહથી માનતા નથી કેટલાકે તો વાદમાં હારી જાય તોપણ પોતાની વાત મુકતા નથી આ મિથ્યાત્વને લઇને આપણા જૈન મતની વિરુદ્ધ વાતો કેટલાએકે કરેલી છે અરિહતની મૂર્તિ પૂજાને નહીં માનનારા લોકો પણ એ વાતને આગ્રહથી વળગી રહે છે

હે બહેનો, હવે ચોથું સંશય મિથ્યાત્વ કહેવાય છે. તે મિથ્યાત્વને લઇને માણસને ધર્મની વાતમાં શંકાઓ થયા કરે છે તે શંકાદોષને લઇને તેમની શ્રદ્ધા ધર્મ ઉપર થતી નથી તેઓ હમેશા દરેક વાતમાં શંકા લાભ્યા કરે છે તેથી ધર્મને ટાળગર સાધી શકતા નથી તે બિપર જય તીની વાત જાણવા જેવી છે

વિજયનગરમાં મુખર્મા નામે એક શ્રાવક રહેતો હતો તેને જયંતી નામે એક ગ્રી હતી તેણીને ધર્મની જિજ્ઞાસા હતી, પણ તેના મનમાં ધર્મની વાત વિષે ઘણી શંકાઓ થયા કરતી હતી તેના પતિ મુખર્મા ધર્મ ઉપર ઘણું આસ્તિક હતો અને તે હમેશા પોતાની સ્ત્રી જયંતીને સારી રીતે સમજાવતો પણ જયંતીના મનમાંથી શંકાઓ જતી ન હોતી જયંતી બિપાશ્રયે વ્યાખ્યાન સાલ જીવા જાય અને સાધ્વીજીની પાસે ધર્મવાર્તા સાંભળે પણ જે પોતે સાંભળે તેમાં તેને અનેક શંકાઓ થયા કરતી હતી આવા મોટા દોષથી જયંતી જે ધર્મની મત અને તપસ્યા કરતી તે બધું તેણીને નિષ્ફળ

તેણે ઊંડી દીધુ હતું આખરે જ્યંતી દેવદર્શના ખરા સ્વરૂપને પામી નહીં અને તેનું જીવન શકામા ને શકામા મમાત્ત થઈ ગયું.

આનંદા કહે છે—હે પુત્રી લલિતા, તે જ્યંતીમા સશય મિથ્યાત્વ હતું તે મિથ્યાત્વને લીધે જ્યંતી વાર વાર શકા કરતી હતી એ સશય મિથ્યાત્વથી સર્વ બાબતમા શકાઓ થયા કરે છે જ્યાં સુધી દ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાળ અને ભાવને અનુભવી જ્ઞાનશાસ્ત્રનું સ્વરૂપ સમજનામા આવે નહીં ત્યાં સુધી એવી શકાઓ થયા કરે છે, માટે હે બહેનો, તમે ધર્મની દૈરઘ બાબત વિચારી તે ઉપર શ્રદ્ધા રાખજો ખોટા ખોટા તર્ક કરી હૃદયમા શકાઓ કરશો નહીં કદિ શકા થાય તો સુક્તિથી તેનું સમાધાન કરજો જો કંઈ બાબત તત્ત્વજ્ઞાનની હોય અને આપણને તેમા સમજણ ન પડતી હોય તો બીજાને પુછી લેજો કદિ બીજા માણસ તમને સમજાવે તોપણ જો તમારા મનમા એ વાત ન ઉતરે તો તેને ખોટી ગણી કાઢશો નહીં કારણ કે, તે જણતે તમારે વિચારવું કે, આ વાતમા આપણી બુદ્ધિ પોહોતી શકતી નથી એ આપણેજ હોય છે તેથી એમ ન જાણવું કે, તે વાત ખોટી છે કેટલાએક માણસો તત્ત્વજ્ઞાનની ઊંડી વાત પોતાના મમજવામા ન આવે એટલે એમજ માને છે કે, એ વાત તદ્દન ખોટી છે આવા માણસોમાં તે સશય મિથ્યાત્વ ઉત્પન્ન થાય છે અને તેથી કરીને તેનાથી ધર્મ સાધન થઈ શકતું નથી બહેનો, પાત્રનું અનાલોચન મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આ મિથ્યાત્વ તો

સાલજવાનો વખત હોય તો તે વાન-ચરૂં કરું નહીં તો આવતી કાલે કહીશ

લલિતા—કેમ પ્રેમદાસાબુ, તમારી શી મરણ છે ?

પ્રેમદા—હા, હું તે સાલજવાને ખુશી છું

અંશજી—(જરા હનની) બા, પછી આપણે ત્યાં જવામા વિનબ વર્ષ નજો માટે ચાલો હવે જઈએ

પ્રેમદા—અંશજી, હવે ધાનીમની જોમને, કાંઈ વિલબ વતો નથી મને તો અહીંથી ઉઠવું મમતુજ નવી માનતાનું જે વાચ તે ખરૂં આનંદા જહેન, હવે તમારી વાત શરૂ કરો

ધર્મદામશેઠ કહે છે તે આવિગઓ, પછી આનંદાએ પોતાની પુત્રી લલિતાને બોધ આપવાને અને વચગની મા પ્રેમદાનું મિથ્યાત્વ દાખવાને પોતાની વાત આગળ ચલાવી

અનંદા કહે છે—હે જહેનો, મિથ્યાત્વના બીજા છ લેહ છે ? જે તમે ધ્યાન રાખીને સાબળો ૧ લોકિકદેવ, ૨ લોકિકશુર, ૩ લોકિકપર્વ, ૪ લોકોત્તરદેવ, ૫ લોકોત્તરશુર અને ૬ લોકોત્તરપર્વ—એવા એ છ લેહ છે.

લોકિકદેવ એટલે લોકોમા પૂજતા દેવતાને માનવા, તે લોકિકદેવ નામે પેહેલું મિથ્યાત્વ કહેવાય છે જે દેવ રાગ દ્રેવધી સરલા હોય, જેઓ એક ઉપર કૃપા કરતા અને બીજાનો નાશ કરનાર હોય, તેઓ સ્ત્રીઓના બોગ વિલા

માલજવાનો વખત હોય તો તે વાન શરૂ કરૂં નહીં તો
આરતી કાલે કહીશ

લલિતા—જન પ્રેમદાસજી, તમારી શી મરજી છે ?

પ્રેમદા—હા, હું તે માલજવાને ખુશી ॥

ચંચળ—(જરા હસતી) જા, પછી આપણે ત્યાં
જવામા વિવળ થઈ જશે. માટે ચાલો હવે જઈએ

પ્રેમદા—ચંચળ, હવે હાનીમાની બેઠાને, માથે વિલ
બ થતા નથી અને તો અહીંથી હાલુ જમણુ જ નવી
ગાનતાનુ જે કાચ તે ખડ આનદા જોવું હવે તમારી
જાત શરૂ રો

ધર્મ : હવે મહે જે હે આવિદ્યો, પછી આનદાએ
પાતાની પુત્રી લલિતાને જોષ આપવાને અને ચંચળની
મા પ્રેમ જુ મિથ્યાત્વ ગાવાને પોતાની વત આ જ
અવધી

માનદા કહે છે—હે જોને, મિથ્યાત્વ બીજું
નેદ છે તે તો પ્યાન પાલીને સાદ્યો ૧ ઉચ્છિદ્ય,
૨ તોમિથ્યુક, ૩ હોદિકપન, ૪ લોગપત્ય, ૫ દેવોત ૭૩
અને ૬ હોદાતપ્ય—જોષ એ ૬ છે- છે

લે વિ જોષે લોટે ના પૂજા દેવને સમજ, ને
લોડિ.દેવ ને પટેકુ મિથ્યાત્વ સ્હેલ છે જે ૩ દા
દેવથી કાંઈ દેવ, જેલે એક હિ કૃષ્ણ સ્વરૂપ અને
પીલમે નરુ ૧ ૨ ૩ દેવ, જેલે જીવે-૨ દેવ સિદ્ધ

મની આગળ કોઈ પણ દેવતાનું જોર ચાલતું નથી દેવ
પણ ખીચારા કર્મને આધીન છે જ્યારે પુણ્ય પૂરા ચાલે છે,
ત્યારે દેવતાઓને પણ પોતાના લોકમાંથી ચલવું પડે છે
આપણા મોટામાં મોટા પરમેશ્વર તીર્થંકરોને પણ પોતાના
માગ નરતા કર્મ લોગવવા પડ્યા છે કર્મની ધુમગીમાંથી
છુટવા વિના તેમને પણ ઉત્તમપદ મળતું નથી જોનો,
આ વાત ધ્યાનમાં રાખી તમે લોકિકદેવગતમિધ્યાત્વમાંથી
દૂર રહેજો

હો સહશુદ્ધી સુતા, બીજી લોકિકગુરુગતમિધ્યાત્વ
કહેવાય છે, એ મિધ્યાત્વથી પણ ધણુ જ ચેતવાનું છે આ
પણુ શાસ્ત્રમાં અઢાર પ્રકારના પાપગ્રંથાન જોવા છે, તેનું
મેવન કરનારા, પરિવ્રજી રાખનારા, ગૃહસ્થાશ્રમ પાળનારા,
ત્રી તથા પુત્ર વિગેરેના પરિવારવાળા અને ઢાંગ કરી વ
ર્તનારા ઘણા પુરૂષા ગુરુનામ ધારણુ કરી નવા નવા વેષ
બનાવી પોતાનો કપોલ કલિપત મત ચલાવે છે, અને મોટા
આડબાર રાખી જગત્તમા દુરતા રહે છે કેટલીએક ઉપની
પરિવ્રજીનો ત્યાગ બતાવી અને અદર બધી બાતની તુરુ
નાખી દુરતા જોવામાં આવે છે આવા સ્વાર્થી અને નીપ
વ્રતિના પુરૂષોને ગુરુ માનવા તેમને બહુ મન આવવું,
અને તેમની પૂજા કરવી એ લોકિકગુરુગતમિધ્યાત્વ ક
હેવાય છે કેટલીએક જોના દિલની કમલિસ્યો તેવા ગુ
રુને મોક્ષ આપનાર બાણ છે અને તેને સુધાવ ગણી
લકિતથી દાન આવે છે

જોનો, આ લોકિકગુરુગતમિધ્યાત્વ તમે

જીવે છે અને જ્ઞાનીઓને પુછો તો તેઓ પૂર્વે કરેલા નકારા કર્મની પીડા છે, એમ કહે છે ૧

ખડેનો, આ પ્રમાણે જુદા જુદા લોકો પોતાનો સ્વાર્થ માધવાને આપણને જૈરાઓને કહે છે, અને આપણા હેયા પુટા ખેંગઓ તેમનું કંઈવું માનીને જે રસ્તે તેઓ દોષે તે રસ્તે જઈએ છીએ પણ આપણે તેમા ટેલજી જ્ઞાનીનું વચન માનવું જોઈએ કર્મની પીડા ભોગનવી એ વાત બરાબર છે એ સિદ્ધાંત આપણા જેનમતનો છે માટે ખડેનો, એ સિદ્ધાંતને માન આપી ચાલેએ અને બીજા મિથ્યાત્વીના વચનને જગ પણ ટેંગે આપી અનુચરસો નહીં તે બીજા મિથ્યાત્વથી હુમેશા દૂર રહેએ

કેટલીએક શ્રાવિકાઓ પોતાના ઘરમા કોઈ માદુ થાય અથવા કચડપાપડ રહે એટલે ધુતારા પ્રાદાણ ભેપીઓની પાસે દોડા જાય છે સ્વાર્થ પ્રાદાણો ટીપડુ કાઢી જીવે છે અને તેમને બાધા-આબડી આપે છે અને તેમને બાધાના બધમા તાળી બાધી લે છે અને તે પછી વેહેમી જૈરાઓ પાગ તેઓને પુજવા જાય છે, એટલે તેઓ કહે છે કે, પ્રાદાણને વચને સિદ્ધિ માની અમે જે ડહીએ તે કરો, ત્યાં મુખી તમારાથી બાધા છોડાશે નહીં પછી તેઓ પાછા તેમને ડર બતાવે છે કે, જો તમે પ્રાદાણનું વચન તોડી કાઢી પણ કર્યા વગર બાધા છોડી દેશો તો તમને પાછી બમણી પીડા થશે તેઓ આવો ડર બતાવે છે તેથી ભોળા દિલની બામનિઓ તેમના કહ્યા પ્રમાણે કરે છે કેટલીએક શ્રાવિકા

તે વિષે કાંઈ સમજતી ન હતી પણ ત્યારે તેણી બહુજ મુશ્કાલી ત્યારે તે તે કામ કરવાને તૈયાર થઈ. અને તેણીએ દેવકીને પુછ્યું, દેવકી ખડેન, તેવા બેબી કોણ હોય ? અને તેઓ કયા રહેતા હશે ? દેવકી બોલી, આપણા પડોશમાં કૃપાશામ કરીને એક પ્રાદાણ બેબી છે, તે આવી બાળતમા સાડે બેબી છે તેની આગળ શ્રીકૃષ્ણ અને એક રૂપીઓ લઈને જ અને તેમની આગળ મુકે એટલે તેઓ ગ્રહ દશા બેઠને તને બધો ખુલાસો કહી આપશે.

તારા રૂદન કરતી બોલી—ખડેન દેવકી, અમે આવક છીએ, તેથી મિથ્યાત્વ પ્રાદાણની આગળ અમારાથી કેમ જવાય ? હું તો નવકાર મનનું કમરણ કંઈ છું, બે મારા પતિની આયુષ્ય હશે તો તેમને સાડે થઈ જશે દેવકી જાણે સ્વરે બોલી—અરે તારા, આ તું શું બોલે છે ? આવે વ ખતે વળી આવકપણુ શાનું હોય ? અત્યારે તો કિં કુવામાં જિતરવું પડે તોપણુ શું ? ત્યારે પતિ આવી સ્થિતિમાં હોય ત્યારે કઈ પણ વાત ગણવી ન બેઠએ.

તારા—ખડેન, એ ખરી વાત છે, પણ અમારાથી એ મિથ્યાત્વ ભરેલું કામ કેમ થાય ? એમ કરવાથી, અમારા સમકિતને કલક લાગે.

દેવકી—અરે મારી બાઈ, અત્યારે સમકિત સમકિત શું કરે છે ? તારે તારા ધણીનો ખપ છે કે નહિ ? ધણી સાડે તો બાયડીએ ગમે તેવું કામ કરવું બેઠએ.

તે વિષે કાંઈ સમજતી ન હતી પણ ત્યારે તેણી બહુજ મુઝાણી ત્યારે તે તે કામ કરવાને તૈયાર થઈ. અને તેણીએ દેવકીને પુછ્યું, દેવકી બહેન, તેવા ભેષી કેાણ હોય ? અને તેઓ કયા બેઠતા હશે ? દેવકી બોલી, આપણા પઠારામા કૃપારામ કરીને એક વ્રાહ્મણ ભેષી છે, તે આવી બાબતમા સાફ ભણે છે તેની આગળ શ્રીકૃષ્ણ અને એક રૂપીઆ લઈને જા અને તેમની આગળ મુક એટલે તેઓ મહા દશા ભેળને તને બધા ખુલાસો કહી આપશે

તાગ રૂઢન કરતી બોલી—બહેન દેવકી, અમે આવક છીએ, તેથી મિથ્યાત્વ વ્રાહ્મણની આગળ અમારાથી કેમ જવાય ? હું તો નવકાર મંત્રનું સ્મરણ કરું છું, જે મારા પતિની આયુષ્ય હશે તો તેમને આર્ય થઈ જશે દેવકી જાણે સ્વરે બોલી—અરે તારા, આ તું શું બોલે છે ? આવે વ ખતે વળી આવકપણ શાનું હોય ? અન્યથે તો કદિ કૃપામા જિતરણ પડે તોપણ શું ? ત્યારે પતિ આવી સ્થિતિમા હોય ત્યારે કઈ પણ વાત ગણવી ન ભેળએ

તારા—બહેન, એ ખરી વાત છે, પણ અમારાથી એ મિથ્યાત્વ ભણેલું કામ કેમ થાય ? એમ કરવાથી અમારા સમકિતને કલક લાગે

દેવકી—અરે મારી બાઈ, અત્યારે સમકિત સમકિત શું કરે છે ? તારે તારા ધર્મીનો ખપ છે કે નહિ ? ધર્મી સાફ તો બાંધકીએ અને તે...

અન્યુ હોય તો તે ડોઈનાથી ટળી શકે તેમ નથી કર્મની
આગળ કોપિણ દેવતાની કે મહામાની સત્તા આવ-
વાની નથી

અર ! આવું સમન્ત્યા છતા હું આ મિથ્યાત્વિ આ
દાણની આગળ આવી ચડી આ મિથ્યાત્વી દેવત્રીએ મારા
મમકિતને કૃપિત કરાવ્યું હવે જે જન્યુ તે ખરૂં આ
ટલેથીજ હું વિરામ પામીને પાછી જાઉં, તોપણ સાફ
ઠહેનાય

આવું વિચારી તાગ તરતજ બેઠી થઈ અને તેણે કૃ
પાગમને હજી, મહાગજ, આપના કહેવા પ્રજાણે માગથી
કાઈપણ જાની શરૂ નહીં હું આવિડા છું સ્વાર્થમા અ
ધ વર્જને તમાની પાને આનાં છું મેં આ કામ માગ ધર્મ
વિરૂદ્ધ કર્યું છે એમા તમારો કે આ દેવકીનો અપરાધ
નથી, માગે પોતાનોજ અપરાધ છે આ મોટા અપરાધની
આજ્ઞાના સુરૂ સુએ કર્યા પછી હું શુદ્ધ થઈ ચક્રીત મ
હગજ, હવે મને જવા દો ઠોઈ રીતનો આગ્રહ કર્યો
નહીં બહેન દેવકી, તમારે પણ મને કોઈ જાતનો આગ્રહ
કરવો નહિ જેનશામનના દેવતા મારા પતિની રક્ષા કરશે
હું કદિ પણ મારા મમકિતને મલીન કરીશ નહીં આ
પ્રમાણે મહી તાગ ત્રાથી બિડી પોતાને ઘેર ચાલી આવી

આ તરફ તારાના ગયા પછી તેનો પતિ પ્રેમચંદ સ
નિયાનની પી થી અતિથય પીડતો હતો પણ કૃપાશમને
ઘેર બેઠેલી તારાએ બ્યારે મમકિત બિપર પોતાની દૃઢતા

ખડેનો, ધણી આવિકાઓ પોતાના અજ્ઞાનને લઈને આ પ્રકારના મિથ્યાત્વમાં અપડાઈ જાય છે કેટલીએક બહેમીલી આવકોની વનિતાઓ અરિહતની સુદૃઢ પ્રતિમા આગળ આવીને એવી પ્રાર્થના કરે છે કે, હે ભગવાન, જો મારી મનકામના પૂર્ણ થશે તો હું તમારી મોટી પૂજા બહુવીશ, તમારી સુદૃઢ આગી રચાવીશ, તમને છત્ર ચડાવીશ અને તમારી આગળ દીપમાળની રોશની કરાવીશ તેમજ કોઈ ભોળી ભામિનીઓ સુરના સુખથી ઇંદ્રો, પ્રાચીન ચક્રવર્તીઓ અને ખીજા જૈન ભગ્ત મહાત્માઓના ચરિત્રોમાં દર્શાવેલ ભોગવિલાસના સુખો સાબળીને પોતાને પણ તેવા સુખ મળે એવી ઇચ્છા કરી ભગવાનની સામે તેની માગણીઓ કરે છે વળી કોઈ પૈસાને માટે, પુત્રને માટે અને શત્રુઓ ના પરાલવને માટે અનેક પ્રકારની પ્રભુની માનતાઓ માને છે આ બધું લોકોત્તર દેવગત મિથ્યાત્વ કહેવાય છે આવા મિથ્યાત્વથી દરેક આવિકાએ દૂર રહેવું જોઈએ.

ખડેનો, આપણા ધર્મમાં નિયાણું (નિંજાન) કરવાથી દોષ લાગે છે અને તેથી કરેલ જાત, તપસ્યા વિગેરે નિષ્ફળ વધ જાય છે તે માટે તમારે ઢોડ જાતની કામતા પાર પાડવાનું ધારીને અરિહત ભગવાનની ભક્તિ ન કરવી કે. રણ કે, સુખ, હું જ એ કર્મકાંડીન છે અને તે કર્મો અપા વવાને માટેજ ભગવાનની ભક્તિ કરવાની જરૂર છે આ ચોથા લોકોત્તરેવ ગત મિથ્યાત્વની ઉપર રૂવતા આવિકાની વાત બહુવા જેવી છે.

દેવગતમાં ધર્મધર નામે એક શાવક રહેતો હતો,

સાર સુખે પ્રસાર કરતા હતા હમેશાં અમુક વખત સુધી તે જોડુ માથે બેસીને ધર્મ ચર્ચા કરતું અને સ્વાધ્યાયને આચરતું હતું. આથી તે બંનેની મનોવૃત્તિમાં સદ્ વિચાર ઉત્પન્ન થયા કરતા, અને તે વિચાર પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તન પણ આચરતા હતા.

આનંદા કહે છે, બહેનો, તે ધર્મધર અને રેવતી બંનેની જોડી ખરેખર શ્રાવિકના સુખી સમારના નમુનારૂપ હતી તેઓ હમેશા આનંદમાં ને આનંદમાં રહેતા હતા, તેમ નામાં પરસ્પર શુદ્ધ પ્રેમ વાસ કરીને રહ્યા હતા. પ્રેમની પવિત્રતાનું સ્વરૂપ તેમનામાં સારી રીતે દેખાતું હતું. કલેશ, કલોચ, કલુઓ અને અરૂચિ એવા મહા દોષો તો તેમની વચ્ચે કદિ પણ આવતાજ નહીં. રેવતીનું હૃદય જેવું ધર્મધર તરફ હતું, તેવું ધર્મધરનું હૃદય રેવતી તરફ હતું. જે ઇચ્છા ધર્મધરની હૃદયમાં થઈ હોય, તે ઇચ્છાને રેવતી તન મનથી અનુસરતી હતી તો જાને દેવતીમાં કોઈપર મતભેદ થતોજ નહીં તેઓ પરસ્પર અભેદરૂપે રહેતા હતા.

બહેનો, આ ધર્મધર અને રેવતીની વચ્ચે જેવો સ્નેહ હતો તેનાજ પ્રેમ જે શ્રવક અને શ્રાવિકાની વચ્ચે હોય, તેનાજ સસાર સુખમય થાય છે જ્યાં સ્ત્રીની ઇચ્છા અને પુરૂષની ઇચ્છા જુડી જુડી હોય, ત્યાં ભેદભાવ ઉત્પન્ન થવાથી તેઓનો સસાર સુખમય થતો નથી તેવા શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ આલોક અને પરલોકના કાર્યો માધી મકતા નથી. તેથી દરેક શ્રાવક દેવતીએ પોતાનામાં પરસ્પર શુદ્ધ પ્રે

સાર સુખે પ્રસાર કરતા હતા હમેશા અમુક વખત સુધી તે જોડુ સાથે જોમીને ધર્મ ચર્ચા કરતુ અને સ્વાધ્યાયને આચરતુ હતુ આથી તે જાનેની મનોવૃત્તિમા સદ્ વિચાર ઉત્પન્ન થયા કરતા, અને તે વિચાર પ્રમાણે યથાશક્તિ વર્તન પણ આચરતા હતા.

આનંદા કહે છે, ખુદેનો, તે ધર્મધર અને દેવતી જાનેની જોડી ખરેખર શ્રાવકના સુખી સંસારના નમુનારૂપ હતી તેઓ હમેશા આનંદમા ને આનંદમા ગહેતા હતા, તેમ નામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રેમ વામ ડરીને રંગો હતો પ્રેમની પવિત્રતાનુ દરરૂપ તેમનામા મારી નીતે દેખાતુ હતુ ઠ લેશ, વકાચ, કલુષો અને અકૃચિ એવા મહા દોષો તો તે મની વચ્ચે દિદિ પણ આવતાન નહીં દેવતીનુ હૃદય જેવુ ધર્મધર તરફ હતુ, તેવુ ધર્મધરનુ હૃદય દેવતી તરફ હતુ જે ઇચ્છા ધર્મધરના હૃદયમા થઈ હોય, તે ઇચ્છાને દેવતી તન મનથી અનુસરતા હતી તે જાને દેવતીમા કોઈવાર મતભેદ થતોજ નહીં તેઓ પરસ્પર અભેદરૂપે રહેતા હતા.

ખુદેનો, આ ધર્મધર અને દેવતીની વચ્ચે જેવો મનેહ હતો તેવોજ પ્રેમ જે શ્રાવક અને શ્રાવિકાની વચ્ચે હોય, તેનોજ મસાર સુખમય થાય છે વ્યા સ્ત્રીની ધૃતિ અને પુરૂષની ઇચ્છા જુદી જુદી હોય, ત્યા બેદલાવ ઉત્પન્ન થવાથી તે એનો સસાર સુખમય થતો નથી તેવા શ્રાવક અને શ્રાવિકાઓ આલોક અને પરલોકના કાર્યો માધી શકતા નથી. તેથી દરેક શ્રાવક દેવતીએ પોતાનામા પરસ્પર શુદ્ધ પ્રે

નાના બચ્ચાને જાણે સાતન કરતા હોય, તેમ તેની આજુ બાજુ બેમી ચક ચક શબ્દો કરવા લાગ્યા. પછી ત્યાંથી તેઓ હડીને બીજે મથળે ચાલ્યા ગયા. રેવતીએ તેમને જોયા નહીં એટલે તે ત્યાંથી ચાલી નીસરી.

આરિકારન રેવતીના હૃદયમાં આ દેખાવે અપૂર્વ મોહ ઊત્પન્ન થયો, તરતજ તેણીના હૃદયમાં આજુ કે, અહીં ! આ ચકલા જેવી પક્ષીની ભતને પણ પોતાના બચ્ચા ઉપર દેટલો પ્યાર છે બચ્ચાનું લાલનપાલન કરવામાં પક્ષી ભતના માળાપને ઢેરો આનંદ આવે છે ? આવું તા લનપાલનનું સુખ મને તો પ્રાપ્તજ થયું નહીં અમો બને સી પુરૂષ છોકરા વિનાના રમશાન જેવા ધરમાં રહીએ છીએ આ મસારનું સ્વરૂપ, આ સમારની શોભા અને આ મસારનું તેજ એ સઘળું છોકરાથીજ છે છે-વરા વિના મસાર સુનો છે મારે બધી ભતનું સુખ છે, પણ એક મતાન વિના તે સુખ નકામું છે ”

આમે વિચાર કરતી રેવતી ઘેર આવી અને તેજ ચિ-તામાં મગ્ન થઈને ધરની જોશરી બિપર બેઠી ધર્મધરે પોતાની સીને ચિતા કરતી જોઈ પુછ્યું, પ્રિય, આજે તું શેની ચિતા કરે છે ? આજ સુધીમાં કેઈ વાર તને આવી ચિતામાં મેં જોઈજ નથી આજે અચાનક આવી ચિતા કરવાનું શું કારણ બન્યું છે ? તે જલદી કહે

રેવતીએ ચિતાતુર થઈને જણાવ્યું સ્વામીનાથ, આજે એક અદભૂત દેખાવ એમણે મને જોડ્યો. તેમણે મને

શ્રદ્ધા હવે તેનામા જુદી રીતની થઈ ગઈ, આથી તેની ઉપર મિથ્યાત્વની મહિન છાયા પડવા લાગી પોતાની આધારણુ તેણીએ શુદ્ધ રાખી હતી પરંતુ ધર્મધરને જરા પણ જણાવી ન હતી ધર્મધર પોતાના મનમા જાણતો હતો કે, આ સ્ત્રીની વાસના મારા ઉપદેશથી શાત થઈ ગઈ છે હવેતે પાછી પૂર્વની જેમ નિષ્કામ ધર્મવાળી થઈ ગઈ છે ચાતુર્માસના પર્વોના દિવસોમા રેવતી આગી રચા વવી પૂજા કરાવવી વિગેરે વિશેષ લક્ષિત કરતી, તે નિષ્કામ લક્ષિત છે, એવું ધર્મધર જાણતો હતો.

જ્યારે ચાતુર્માસ્ય પૂર્ણ થયું એટલે રેવતીએ જિનાલયમા જઈ પાછી પ્રભુની પાસે પૂર્વની જેમ પ્રાર્થના કરી, પોતાના હૃદયની ધારણા પ્રભુની આગળ દર્શાવી

તેવામા વિજયેદ્ર નામે કોઈ જેન આચાર્ય તે નગરમા આવી ચડયા તેઓ મહા જ્ઞાની હતા અને ઉત્તમ પ્રજારની દેશના આખી લોકો ઉપર ઊપકાર કરતા હતા એક વખતે તેઓ વ્યાખ્યાન આપવાને પાટ ઉપર બેઠા હતા તેવામા ધર્મધર અને રેવતી બંને તેમને વાદવાને આગ્યા ધર્મધર વિધિથી વદના કરી પુરૂષ વર્ગમા બેઠા અને રેવતી તેમની આગળ વદના કરી ઉભી રહી વદના કરતા રેવતીના મનમા પેલી સત્તાનની વાસના જાગ્રત થઈ આવી તરતજ તેણીએ ઉભા ઉભા ચિત્ત બંધુ કે, આવા શુદ્ધ સયમધારી જેન મુનિને લાવથી વદના કરી હોય તો મારો સત્તાનો મનોરથ પૂરો થાય જેન મુનિઓની વદના

ત આ યુ હશે ? તે વખતે ધર્મધરના મનમા પણ થયું કે, મારી સ્ત્રી ખરેખરી શુદ્ધ આવિકા છે, તેનામા મિથ્યાત્વ ક્યાંથી હોય ? હ, જે આ આચાર્ય તેને મિથ્યાત્વી કહે દે પોતાની સ્ત્રીમા મિથ્યાત્વ નથી એવી ખાત્રીથી ધર્મધર બેસી થઈને બોલ્યો—સ્વામી, જે સ્ત્રીને તમે મિથ્યાત્વી કહો છો, એ સ્ત્રીને હું તો શુદ્ધ આવિકા જાણુ છું, તો તેનામા દેવી ગીતે મિથ્યાત્વ રહેલું હોય ? તે આપ કૃપા કરી જણાવશો. ધર્મધરના આવા વચન સાંભળી આચાર્ય બોલ્યા—આવકવર્ધ ! તે સ્ત્રી ખીજી રીતે ધર્મી છે પણ તેનામા કેટલોડ વખત થયા લોકોત્તરદેવગતમિથ્યાત્વ થયેલું છે અને આ ચારે લોકોત્તર શુદ્ધગત મિથ્યાત્વ લાગેલું છે તે સ્ત્રી ત્રિતપ્રતિભાની પાસે સત્તાનની પ્રાર્થના કર્યા કરે છે અને તે ડામના મનમા રાખીને તેણીએ આ ગયા ચાતુર્માસના પર્વમા ભગવતની પૂજા ભક્તિ વિશેષ કરી છે વળી આત્મારે અમારી વદના કરતા તેણીએ હૃદયમાં પાછી એ વાસના અગત કરી હતી એ વાત તેણીને પુછી જુવો.

આચાર્યના આવા વચન સાંભળી ધર્મધર વિચારમા પડી ગયો અને જ્ઞાનીના વચન ઉપર તેને પૂર્ણ શ્રદ્ધા હોવાથી એ વાત તેના હૃદયમા ખરેખરી લાગી પછી તે જોન ધરીને બેસી ગયો.

આ વખતે દેવતી પોતાના મનમા અતિ પશ્ચાત્તાપ કરતી બેઠી થઈ અને તેણીએ વિનયથી બિશા થઈ આચા

વાય છે અને તેવીજ કામનાથી જૈનમુનિઓની લકિત કરે તે લોકોત્તર શુદ્ધગતમિથ્યાત્વ કહેવાય છે એ જ ને પ્રકારનાં મિથ્યાત્વ તારામા ઉત્પન્ન થયા હતા, તેથી તને મિથ્યાત્વી જાણવી જોઈએ પણ ત્યારે હવે તારી શુદ્ધ ભાવના થઈ અને તે તે વિષેની આલોચણા લેવાનો નિશ્ચય કર્યો તો તું યોગ્ય વખતમા પાછી શુદ્ધ આવિકા થઈ જઈશ

આનંદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, પછી તે આચાર્યે દેવ તીને આલોચણા આપી શુદ્ધ કરી એટલે તે ઝેવતી પાછી શુદ્ધ થઈ અને પોતાના આવિકા ધર્મમા પ્રવર્તવા લાગી અને છેવટે તે પોતાનું આવિકા જીવન સુધારી આ લોકમા એક પરમ પવિત્ર આવિકા તરીકે પ્રખ્યાત થઈ હતી માટે હે પુત્રી લલિતા, અને બીજી બાળ આવિકાઓ, તમે આ ઝેવતીના દાખલા ઉપરથી ઘણું વિચાર કરજો અને કદિ મણુ તેવા મિથ્યાત્વનો રાગ થવા દેશો નહીં. માણુસને પૈસો, છોકરા અને સસારના બીજા સુખની ઈચ્છા થયા ડરે છે, અને તે ઇચ્છાના આવેશમા માણુસ બધી વાત ભુલી જાય છે દેવતી જેવી એક ધાર્મિક અને સુદઃ આવિકા પણ એવી સસારની ઇચ્છાઓને તાબે થઈ ગઈ તો પછી બીજી આપણા જેવી સાધારણ આવિકા તેને તાબે થઈ જાય, તેમા શું આશ્ચર્ય ?

આનંદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, પાંચમું લોકોત્તર શુદ્ધ ગત મિથ્યાત્વ કહેવાય છે તે મિથ્યાત્વમા જૈન શુદ્ધને લગતી બાબત રહેલી છે જે જન સાધુનો ચેપ રાખી જૈન

ચી દે છે માટે હે બહેનો, એ મિથ્યાવધી તમે સર્વદા દૂર રહેજો કદિ પણ તેવા ગુરૂની મેવા લકિતમાં સપડાઈ નશો નહીં

બહેનો, વળી જે નિર્દાષ શુદ્ધ ગુરૂ છે, તેમની સેવા લકિત કરે તે કોઈ જાતની ઝિઝા રાખ્યા વગર કર્યા કરેજો ઉત્તમ સાધુની લકિત કળામાં મસારની હલકી ઇન્જાઓ પૂરી વાચ એવી ધારણા મનમાં ગળાશે નહીં એવો ધારણાથી જો તમે એ મહાત્મા મુનિઓની મેવા લકિત કરશો તો તમારી મેવા લકિત નિષ્ફળ વશે અને તમારામાં લોકોત્તર ગુરૂગતમિથ્યાત્વ આવી પ્રવેશ કરશે અને એ મિથ્યાત્વનો પ્રવેશ થશે તો પછી તમારૂં સમજિત દૂષિત થઈ જશે, જેથી તમે આવિકા ધર્મનો પવિત્ર અધિકાર ખોઈ બેશો. આ વિષે પણ દેવતીનો દાખલો યાદ કરજો દેવતી શુદ્ધ શ્રાવિન હતી, તોપણ તેને લોકોત્તરદેવજાત અને લોકોત્તરગુરૂગતમિથ્યાત્વ લાગવાથી, તે પોતાની સારી પ્રતિષ્ઠા શુભાવી બેઠી હતી અને આચાર્યે ભગી પર્વદામાં તેને મિથ્યાત્વની કહી પોતાનું બ્યાખ્યાન બધે રાખ્યું હતું, આથી દેવતીને ઘણું જ થરમાવું પડ્યું હતું બહેનો, જો તમે એ વાત લક્ષમાં રાખશો તો તમારામાં કદિ પણ એ મિથ્યાત્વ આવશે નહીં જો કદિ તમારા હૃદયમાં સસારની વાસના જાગત થાય અને તમે મોહને વશ થઈ જાઓ તો તે વખતે દેવતીનું દષ્ટાંત મનાવજો એટલે તમારું શુભ સુખરી જશે

પતિની લક્ષિત કરવામા તત્પર રહેનારી હતી તેની મનો
વૃત્તિમા હમેશા સદ્વિચારો આગ્રહ કરતા અને તે વિચાર
પ્રમાણે તેણીનું પ્રવર્તન થતું હતું

શ્રીચંદ્ર અને મનોરમાને ચાર પુત્રો અને ત્રણ પુત્રીઓ
થઈ હતી તેમના ઘરની સ્થિતિ સાધારણ હતી શ્રીચંદ્ર
સાધારણ ધંધો કરી પોતાનો નિર્વાહ ચલાવતો હતો તેમા
પણ ઘણીજ દરકસર કરવી પડતી હતી આવી રીતે પો
તાના ઘરનો નિર્વાહ ચલાવીને પણ તે પોતાના કર્તવ્યમા
તત્પર રહેતો હતો સવારે અને સાંજે પ્રતિક્રમણ તથા સા
માયિક વિગેરે આવશ્યકક્રિયા કરનામા તે ઘણીજ બાળ
રાખતો હતો અને તે ઊપનાતના વખતમા તે પોતાનો
ધંધો પ્રમાણિકપણે કરતો હતો શ્રીચંદ્રના પ્રમાણિકપણાના
શુદ્ધને લઈને લોકોમા તેને માટે સારો અભિપ્રાય બધાઓ
હતો એથી કરીને એ નિર્ધન ગૃહસ્થ પોતાના કુટુંબનું
પોષણ કરી શકે તેટલું દરવર્ષ કમાઈ શકતો હતો

મનોરમા પણ, પોતાના આવિક ધર્મને જાળવી પોતાના
ઘરનું કામકાજ કરતી અને કરકમરથી પોતાના ઘરનો કા
રભાર ચલાવતી હતી પોતે ગરીબ સ્થિતિની આરિકા છે,
એણે જાણી તે પોતાનાથી અને તેણે લઈ શીવવાનું કામ
કરતી અને તેમાથી પેદા થયેલા પૈસાથી પોતાના પતિને
સહાય કરતી હતી

આ બંને સ્ત્રી પુરૂષ પોતાનો વ્યવહાર ચલાવી ધર્મ

જોઈએ, અહિં તમારે પણ જરૂરથી જોય લેવાનો છે કદિ
 આપણી સ્થિતિ સારી દોય તોપણ કુળવાન સ્ત્રીએ પોતાના
 મનમાં તેનો ગર્વ રાખવો નહીં લક્ષ્મી અપણ છે અને
 તે કાયમ ટકી શકવાની નથી ઘણા ધનવાનો ક્ષણમાં નિ
 ર્ધન થઈ જાય છે, અને નિર્ધનો ક્ષણમાં ધનવાન થઈ જાય
 છે હરેક કુટુંબની ચડતી અને પડતી થયા કરે છે જેનો
 હૃદય તેનો અસ્ત થવાનોજ છે માટે, પેમાનો ગર્વ કદિ
 પણ રાખવો નહીં એક વિદ્વાને પેસાના ગર્વના ત્રણ ભાગ
 પાડ્યા છે ૧ ઉત્તમ પ્રકારનો ગર્વ ૨ મધ્યમ પ્રકારનો
 ગર્વ અને ૩ અધમ પ્રકારનો ગર્વ જે માણસને એવો ગર્વ
 હોય કે, મારા જેવું કોઈ પેસાદાર નથી હું જગત્માં પે
 સાદાર કહેવાઉં તો વધારે સારું, એમ માનીને જે બીજાને
 ઉપકાર કરવામાં, કીર્તિ દાન આપવામાં અને ધર્મમાં કે
 ગામમાં વાહવાહું કહેવરાવવામાં પેનો ખર્ચ તે પેસાનો ગર્વ
 ઉત્તમ પ્રકારનો કહેવાય છે વળી જે માણસ એવો ગર્વ
 રાખે કે, મેં પેસાનો કેવો ખર્ચ કર્યો અને જે મેં ખર્ચ
 કર્યો, એ વાત મારે પોતાને બીજાને જણાવવી જોઈએ, જેથી
 લોકો મારી ઊદારતા વખાણે અને તેથી મારે પેનો જગત્
 મા જાહેર થાય તો હું પેમાદાર કહેવાઉં આવું ધારીને
 જે પેસાનો ખર્ચ કરે અને પછી પોતાને મોટે તે વાત
 કહી જતાને, તે પેસાનો ગર્વ મધ્યમ પ્રકારનો કહેવાય છે
 અને જે માણસ એવો ગર્વ રાખે કે, “ હું મોટો પેસાદાર
 છું મારી આગળ બીજું કોઈ પણ માણસ પેમાદાર નથી
 હું કોઈને પેમાદાર ગણવાનો નથી અને મારે કોઈની
 ગરજ નથી ” એવો ગર્વ રાખી બીજાના વચનથી

ધનવાન થવું જૈનપર્વો કલ્પવૃક્ષના જેવા ગણાય છે, તેથી તેની આરાધના કરવાથી મનોવાછિત કાંઈ મિલ્લે થયા વિના ગ્રહેશે નહીં પછી તેણે વિચાર્યું કે જાણ જૈનપર્વોમા પર્યુ પાણી પર્વ મોટું છે આ પર્વની આરાધના કરવાથી સર્વ પ્રકારના મનોરથ પૂર્ણ થશે માટે આજથી આ પર્વના જે દિવસો ગાળી રહેલા છે, તે દિવસોમા ચતુર્વિધ આહારના ચત્ત્યખાણુ લઈ અને મનમા મારી ધારેલી કામના પૂર્ણ થવાની ધારણા કરી હું ઉપાશ્રયે જઈને જોશુ, જેથી મારા હું ખનો અત આવી જાય આવું વિચારી મનોરમા પાછી ઉપાશ્રયે જવાને તૈયાર થઈ તેવામા શ્રીચંદ્ર ધર્મસાધન કરી ઘેર આવ્યો તેણે મનોરમાના સુખ સામું જોયું, અને તેણીના ચહેરા ઉપર ચિતાનો દેખાવ જોવામા આવ્યો અને તે ગાઉર જવાને તૈયાર થતી હોય, તેમ દેખાયું

શ્રીચંદ્ર—આજે તો પર્યુપણપર્વનું વ્યાખ્યાન માલ જી માગથી પણ વેહેલા આવ્યા ?

મનોરમા—હા, હું વેહેલી આવી છું

શ્રીચંદ્ર—પાશ્ર કયા જવા તૈયાર થાઓ છો ? અને તમારા સુખ ઉપર કાષ્ટક ચિતા હોય, તેવું કેમ જણાય છે ?

મનોરમાએ વિચાર કર્યો કે, જો હું મારી ચિતાનું ખરેખર કારણ કહીશ તો પતિના મનમા વધારે ચિતા થશે અને તે ચિતા દૂર કરવાનું સાધન જે આ પર્વનું આરા

ગુરુને વદના કરી પછી સવત્સરી સુધીના ચતુર્વિધ આહારનો ત્યાગ કરવાના પશ્ચળાણ લીધા તે વખતે એ સ્વાર્થી શ્રાવિકાએ પોતાના મનમાં આ પ્રમાણે ધારણા કરી આ પર્યુપણપર્વની આરાધના કરવાના કળકે મારી નિર્ધનતા દૂર થઈ જશે અને મારા ઘરમાં સર્વ જાતની સમૃદ્ધિ પ્રાપ્ત થશે આવી ઝામનાથી એ મોહમૂઢ શ્રાવિકાએ પર્યુપણપર્વની આરાધના કરવા માગી આખા નગરમાં પણ એ માર્તી દેલાણી કે, શ્રીચંદ્ર આવડની સ્ત્રી મનોરમાએ પર્યુપણપર્વનો તપ માડ્યો છે પણ તેણીના મનની શી ધાન્ટા છે, એ વાત કોઈના જણવામાં આવી નહીં બીજા ત્રણ ધારી તપસ્વીઓની સાથે મનોરમાની પણ જણત્રી વર્ગ નગરના આશ્રિત લોકો તેની ભક્તિ કરવા લાગ્યા અને ઘણા આવક શ્રાવિકાઓ તેને ખાતા પુછવા આવવા લાગ્યા સવત્સરીની પેહેલા અઠ્ઠાઈ ઉત્તમ પ્રમગે જધા સધ ત રકધી પ્રભુનો વરધોડો ચકાવવામાં આવ્યો જૈન લોકો ઉમગધી તેમાં ભાગ લેવાને એકત્ર થયા પ્રભુના ગજેદ્રની પાળળ તપસી લોકોના ચતુ સરખસ પણ ગઢવામાં આવ્યું ચાતુર્માસિક, ત્રિમાસિક, દ્વિમાસિક, માસિક અને પાસિક સુધીના ઉપવાસવાળાઓ તેમાં બેઠા હતા તેઓની સાથે સ્વાર્ધને માટે તપ કરનારી મનોરમાને પણ બેસારવામાં આવી હતી

આ વરધોડો જિનચેત્યની પાસેથી પ્રસાર થઈ નગરમાં જાહેર રસ્તાઓ ઉપર ફરવા નીકળ્યો ફરતો ફરતો તે વરધોડો જાગરના મધ્ય ભાગે આવ્યો, ત્યાં જે રથમાં મ

શ્રીચંદ્રે અજગિ જોડી કહ્યું, જોવી મહારાજ, આ સીને કેવી પીડા છે? અને તેને આવી ઉત્તમ તપસ્યામા આવું વિપરીત કૃણ કેમ થયું હશે? જૈનશાસનના અધિષ્ઠાયક તપસીની રક્ષા કરે છે, તે છતાં આ સીને માટે આવે અતગમ ઝરનારો બનાવ કેમ બન્યો હશે? શુભધર નિમિત્તના જ્ઞાનથી નિચારીને બોલ્યો—શ્રીચંદ્રશેઠ, આ તમારી સ્ત્રી મનોરમાએ જે તપસ્યા કરી છે, તે સ્વાર્થ બુદ્ધિએ ક- રેલી છે આ તપસ્યા કરતા તેણીએ દ્રવ્ય મેળવવાની ઈચ્છા રાખી છે, તેથી તે મિથ્યાત્વ બની છે, માટે મનુના વરઘોડામા જૈનશાસનના અધિષ્ઠાયક દેવે તેની રક્ષા કરી નથી આ વાતની પ્રતીતિ કરવી હોય તો તમે એ આવિકાને એ વાત સંદની સમક્ષ પુછી જુવો.

શુભધર નિમિત્તિઆના આવા વચન સાંભળી સર્વ લોકો આશ્ચર્ય પામી ગયા પછી શ્રીચંદ્રે મર્વની સમક્ષ મનોરમાને તે વિષે પુછ્યું મનોરમા શુદ્ધ હૃદયની હોવાથી તેણીએ તે વાત જાહેર કરી કહ્યું કે, મુનિના વ્યાખ્યાન વખતે કાંઈ પેમાના મદદગારી આવિકાના મેહેણા ઉપરથી મે દ્રવ્યની લાલસાથી આ પર્વની તપસ્યા કરી હતી પછી તેણે પુછ્યું કે, એમાં મિથ્યાત્વ શાનું લાગે? મે કાંઈ બીજા ધર્મના પર્વના દિવસોનું આરાધન કર્યું નથી, તેમ કાંઈ મિથ્યાત્વની દેવને પૂજ્યા કે માન્યા નથી ત છતાં એમાં મિથ્યાત્વ શી રીતે કહેવાય? મનોરમાના આવા વચન સાંભળી નિમિત્તિઆએ કહ્યું—હે સ્ત્રી, મિથ્યાત્વનું પૂરપૂરું સ્વરૂપ તારા જાણવામા નથી આવ્યું બીજા

કલક લાગશે જેનપેર્વની આરાધના માત્ર કલ્યાણની ઈચ્છા રાખી કરવાની છે, કોઈ જાતની સામારિક ઈચ્છા રાખીને તે કરવાની નવી સામારિક ઈચ્છા રાખી કરેલ મત તથા તપન્યા ફેગટ શરીરને કષ્ટ રૂપજ થઈ પડે છે આ ઉપરથી જોમ ન મમજુ કે, આ લોકના સસારિક કાર્યો તપન્યા જનાથી પાર પડતા નથી, પણ પરલોકના કાર્યોજ થાય છે જન તથા તપન્યા કળ્યાથી શામનના અધિષ્ઠાયક દેવતાઓ આ લોકના સામારિક કાર્યોમા પણ મદાયમૂલ થાય છે મોટા મોટા ગતરાયો, લિપડવો અને શારીરિક પીડાઓ તેનાથી નાગ પાની જાય છે, પણ તે અવાતજ ફળડપે થાય છે, તોપણ તેનું મુખ્ય ફળ તો આ સમારના બધનમાથી મુક્ત થવા રૂપ મોક્ષજ છે એ મોલની વાસના રાખીને જો મત તપસ્યા કરવા જોઈએ મ સાગની વાસના રાખીને એવા નત તપ વગેરે ન કરવા જોઈએ આ વાત હમેશા ધ્યાનમાં રાખવાની છે

આનંદા ઠહે છે—હે પુત્રી લલિતા, અને ચચળ, તમે સર્વે આ છ પ્રકારનું મિથ્યાત્વ યાદ રાખી તેનાથી સર્વદા દૂર રહેજો તમારા સાસરામા કહિ તેવા મિથ્યાત્વનો કોઈ પ્રમગ આવે તો તમે તેનાથી ચેતતા રહેજો કહિ તમારા સામુ સસરા, જેઠ કે બીજા કોઈ વડિલ જન તે છ મિથ્યાત્વ માહેલા કોઈ મિથ્યાત્વને અવલગન કરે તો તમે તમાનાથી બને તેટલી રીતે તેમને ચેતવણી મળે તેવી સૂચના કરજો હદિ તમારાથી તે મોટેરા હોવાથી તમે તેમ ને વમારે કહી શકો તેમ ન હોય તો પણ જેમ બને તેમ

અચળ—બા, ચાલો હવે દેવચંદ્ર જોરજીને હાથે માનતા કરવા જવાનો વખત થઈ ગયો.

પ્રેમદા—અચળ, મારે તો ત્યાં જવું નથી તારે જવું હોય તો એકલી જા મને તો તારી આનંદજીની વાતો માલગામા ઘણો રમ આવે છે.

આનંદા—પ્રેમદા જોન માલગામાની ઈચ્છા હોય તો આજળ વાત ચલાવું કહો, શી મરજી છે?

પ્રેમદા—આનંદા જોન તમારી વાણી સાલગવાને ધન્ય થતો નથી મને તો ઘણો જ આનંદ આવે છે.

પુતળી—માલગીને કહન આનંદ આવે તેટલાની જો લાલ વગાનો? જેવી રીતે માલગવું, તેવી રીતે વર્તવામા આવે ત્યારે જ માલગવું લેખે જણાય છે.

પ્રેમદા—પુતળી, તારા કહેવું બરાબર છે મારા મનમા તો હવે નિશ્ચય થઈ ગયો છે કે, જોરજી દેવચંદ્ર જીને અપામરે માનતા કરવા જવું જ નહિ એ લોકો ખરેખરે દોગી હોય છે જેઓ બીજાને બાધા—આખડી આપી પોતાનો નિગાહ ચલાવે, તે ખરા ગુરુ કેમ કહેવાય? મેં અજ્ઞાનતાથી પહેલાં એવી બાધા રાખી હતી, પણ હવેથી તેમ કરવું, એ મારા મનને અનુચિત લાગે છે એમ હવેથી આપણામા મિથ્યાન્ત આવે છે એ મને હવે ખબર પડી છે, આખલું શ્રાવક થઈને મિથ્યાત્વનો કામ કરીએ.

ત્ય ધર્મવાર્તા સાલજવાને આવગો ત્યારે મારા લક્ષ્મીચંદ
દાદાની બરદાસ કોણ કરશે ?

પ્રેમદા—લલિતા, એમા શુ પુછે છે ? તુ અને તારી
બા બને અહીં બેસો છ ત્યારે તારા બાપાની બરદાસ
કોણ કરે છે ?

લલિતા—ભાણુ, અમે તો મારા બાપાની બરદાસ
રીને પછી આ કામ કરીએ છીએ

પ્રેમદા—ત્યારે અમે પણ તેમ કરીશુ તે છતાં કદિ
જો આવી સારી સારી ધર્મની વાતો સાલજવામા આવે અને
તારા દાદાની બરદાસ બોલી યાય તોપણ શી હરકત છે ?
તેઓ પોતાની મેળે તેમનુ કામ કરી લે

આનંદા—પ્રેમદા જહેન, એમ બોલો નહીં આપણી
પેહેલી ફરજ આપણા પતિની સેવા કરવાની છે સાલા
જ્યવતી સીએ પ્રથમ પતિની સેવા કરવી જોઈએ અને
તે પછી પતિની આરા લઈને બીજા ધર્મના કામ કરવાં
જોઈએ

પ્રેમદા—આનંદા જહેન, તમે કહો છો, તે વાત હું
સારી માનુ છુ હવેથી હું પતિની સેવા કરીનેજ બીજુ
કામ કરવાનો ઠરાવ રાખીશ

આનંદા—પ્રેમદા જહેન, તમે મારા વડિલ છો, તેથી
જો કે મારે તમને કહેવુ ન જોઈએ પણ તમારા હિ
તની ખાતર કહેવુ પડે છે તે ધ્યાનમા લેશો. સીએ કે

એ અવગુણ અને દોષોની ધ્યાન આપણા ચત્તાન ઉપર
પડ્યા વિના રહેશે નહીં પ્રેમદા જ્ઞેન, મે તમારી આજ
જા આટલું જાણુ વિવેચન શામાટે કરું ? એ વાતની તમને
ચાહી આપુ તો તમારા મનમાં તેની સારી અમર થાય

પ્રેમદા—આનંદ જ્ઞેન, તમે જે જોડ આપ્યો તે
ખરેખરે હૃદયમાં રાખવા લાયક છે તમારી વાતની અમારી
ચચળ ઉપરથીજ મને તે વિષેની વધારે ખાતરી થાય છે
આ ચચળ ત્યારે તમારું આગળ ધર્મવાર્તા સાંભળવા આ
વતી ન હતી, તે રખતે તેનો સ્વભાવ ઘણો વિચિત્ર હતો
મારામાં જે અવગુણ અને દોષો છે તે ઘણાખરા આ ત
મારા બાધથી મારા જોળખવામાં આવ્યા છે, તે માટેલા
કેટલાએક અવગુણો અને દોષો ચચળમાં પણ દાખલ થઈ
ગયા હતા તે બધા અત્યાગ્રે મને પ્રત્યક્ષ યાદ આવે છે
ત્યારથી ચચળ તમારા મહવાસમાં જોડાઈ છે, ત્યારથી
તેની વર્તણૂક સુધરી હોય એમ મને લાગે છે અને તેના
દોષ જોવામાં આવતા નથી હવે તેનામાં હમેશાં માગ સારા
ગુણ વૃદ્ધિ પામતા જોઈ છે આનંદ જ્ઞેન, તમારું રહેવું
ધ્યાનમાં લઈને હવેથી મારામાં જે અવગુણ કે દોષ હશે,
તેને દુ દૂર કરવાનો પ્રયત્ન કર્યો કરીશ અને હમેશાં ત
માગ સુખની વાણી સાંભળવાને આવીશ તમારા જ્ઞા પ્રમાણે
પતિની સકિતમાં મદદ વત્પર રહીશ તેમજ કદિ પણ
પતિની આગળ જોડું જોડીશ નહીં તેમનાથી છાના ઢામ
કરીશ નહીં અને તેમને ઉતરવાનો પ્રયત્ન કરીશ નહીં
આનંદ જ્ઞેન, આજે મારી ઉપર તમે મોગ ઉપકાર કરેલો

ત્વના વિષયને તમે જરાજર ચાંદ રાખજો અને તે પ્રમાણે
વર્તવાની મનમા કાળજી રાખજો વળી આ વાત તમારે
સાલગીને મનમાજ રાખવાની નથી, પણ જે તમારા સગા,
અબધી, સ્નેહી કે પડોશના જોરાઓ હોય, તેમને આ
વાત જણાવજો તેમજ તમારી સખીઓ કે પહેનપણીઓ
હોય, તેમને પણ મિથ્યાત્વના આ બધા પ્રકાર સંગતવળે
તેમ કરવાથી તમને ઘણોજ લાભ થશે પડેનો, હવે આ
વતી કાલે ગીજી બાલુવા લાયક વાર્તા કહેનાંમા આવશે
મારે સર્વે વખતસર વેહેવા પધારજો

(જોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મનાસ ગેઠ ઠહે છે—હે માતાઓ અને પડેનો, પછી
આનંદાએ પોતાની ઉપદેશવાર્તા બધ કરી એટલે અચળની
મા પ્રેમદા જોલી

પ્રેમદા—આનંદા પડેન, આવતી કાલે હું અને અચળ
નાથે આવીશું અમાગ આવવા પછી તમે ઉપદેશવાર્તા
ચાડું કરજો

અંચળ—મા, એમા શું કહો છો ? હું નિત્યનો વા-
તાનો વખત જાણુ છું, એટલે આપણે જરાજર વખતસર
આવી પોહોચીશું કે જેથી મારા આનંદા કાકીને આપણી
રાહ જોવી નહીં પડે

પછી આનંદા અને લલિતા ઉઠ્યા એટલે ગીર્જા બધાં
ઉડી પોતપોતાને ઘેર ગયા

અમળવાળી—મણિહેન, એમ શીખવવાનું શું કહે છે ? અત્યાગે અહીંજ ગાઈ બતાવે એટલે અધી આવિકા એના સાલજવામા આવે

ગંબા—મણિહેન, એ કવિતા તો તમે પણ શીખતા હતા

મણિ—હા, મને તે કવિતા યાદ થઈ હતી પણ ૧૧ વર્ષ દિવસ થઈ ગયા છે, માટે હવે બરાબર યાદ નથી માટે તમે બોલશો ત્યારેજ થશે, હું તમારી સાથે બોલાવવા લાગીશ

પછી ગંગા અને મણિ તે કવિતા નીચે પ્રમાણે ગાય છે.

મિથ્યાત્વ વિષે કવિતા.

વસંતવિલકા

૩૩ સત્યને વળિ અસત્યજ ધર્મમા છે ?
 શો સાર ધર્મજતણા ૧ શુભકર્મમા છે, ?
 ધારો નહીં કદી હૃદે ૨ કુવિચાર આવો,
 મિથ્યાત્વ એ મનવિષે ૩ મહિલા ન લાવો ૧.

ધર્મો બધા જગતમા શુભ મોક્ષદારી,
 તે સર્વનેજ નમવું શુભ ભાવ ધારી,
 એવું ગણી હૃદયમા નહીં દોષ લાવો,
 મિથ્યાત્વ એ મનવિષે મહિલા ન લાવો ૨

માપ અદાર સુખે જે સેવે,
રાખે પરિવ્રજ રહે રૂકેવે,
એ લોકિક ગુરૂતણી કરે નહિ રવેવનેરે છોડા ૨

હોળી ધુળેટી વિજયાદશમી,
નાનપાનમી રશિયજસન્તમી,
આગયો નહિ સર્વ લોકિક પર્વનેરે છોડા. ૩

દુત્ર ચણવો આગી ગ્યાવો,
પૂત્ર પ્રેમે આપ ભણાવો,
લાલચ છોડી ભને લોકોત્તર દેવનેરે છોડા ૪

વેપ ધરી જે જન ગનારા,
જે નિર્મળ તપ આચરનારા,
નહિ લોકોત્તર ગુરૂ ભને ધરિ આશનેરે છોડા ૫

આગધુ જિનપર્વ મદા હું,
સુખમાધક ધનવત ભનુ હું,
એ ધારી માયો ન લોકોત્તર પર્વનેરે છોડા ૬

આ પ્રભાવે ગગા અને મહિએ ગાઇ જતાંબુ, તે
સાબગી ભધી શ્રાવિકાઓ પુરી પુગી થઇ ગઇ તેમના હૃદયના
નાદથી ભધી શ્રાવિકાશાળા ગાજી ઉઠી અને એકી અવાજે
તેમને મન્યવાદ આપવામા આવ્યો પછી ધર્મદાત્ર શ્રોત

૧ નગરી દેવમાં રહેના ૨ દુર્બસની ૩ સેવા ૪ દેશ
૫ શીંગસાતમ ૫ આશ-લાલચ રાખીને

મળ્યા હું શ્રાવિકાશાળામા જઈ છું

નંદુ—અહો તમે તો મોટા ધર્મી થઈ ગયા ને શું ?

દીવાળી—નંદુ જ્ઞેન, આમ શું બોલે છે ? તેમા અમે મોટા ધર્મી શેના થઈ ગયા, અમારાથી બને તે ડગીએ છીએ

નંદુ—શ્રાવિકાશાળામા જવાથી શો લાભ થાય છે ? એ કાંઈ મને સમજતુ નથી આપણા ગામના ખેતરો નવરા છે, કાંઈ ધર્તીંગ ઉભુ રૂંદે એટલે તેમા ટોળે ને ટોળે જવા માટે છે કાંઈ વિચાર કરતુ નથી, કે આમા ગો લાભ મળે છે ?

દીવાળી—નંદુ આ તુ શું બોલે છે ? શ્રાવિકાશાળામા જવામા શું લાભ નથી ? અને તેને તુ ધર્તીંગ માને છે ? અરે તુ તો ખરેખરી મૂર્ખ લાગે છે આજ સુધી હું તે એમ સમજતી હતી, કે નંદુએ કેળવણી લીધી છે, તેથી તે ધર્મ અને નીતિમા પ્રવીણ નઈ હશે

નંદુ—જ્ઞેન દીવાળી, તે હજી ઠંન્ધાશાળાની કેળવણી લીધી નથી, સારા સારા નોવેલો અને સુધારાના નિબંધો વાંચ્યા નથી, ત્યાં સુધી તારા મનમા માફ કહેવું ઉતરશે નહીં જ્યારે તે જવા પુસ્તકો તુ વાંચીશ ત્યારે તો તને પણ દેહેરે, અપાસરે કે શ્રાવિકાશાળામા જવું ગમશે નહીં

દીવાળી—જ્ઞેન નંદુ, જે વાંચવાથી દેહેરે, અપાસરે અને શ્રાવિકાશાળામા જવું ન ગમે, તેવા પુસ્તકો કે નિ

નંદુ—દીવાળી, ત્યારે તો તારા કહેવા પ્રમાણે સરકારી કન્યાશાળાઓમાં કોઈ પણ છોકરીએ લણવા જવું ન જોઈએ. દરેક સ્થાને સ્ત્રી કેળવણીને માટે કન્યાશાળાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, તે તદ્દન નકામી ગણાય.

દીવાળી—નંદુ, મારૂં કહેવું, તેમ નથી, કે સરકારી કન્યાશાળામાં લણવાને ન જવું અને તે તદ્દન નકામી છે પણ તેની માથે ધર્મની કેળવણી લેવી જોઈએ. જો ધર્મની કેળવણી લેવામાં ન આવે અને ફક્ત કન્યાશાળામાં કેળવણી આપવામાં આવે છે, તે ધારણે એટલે ધર્મ સબધી કોઈ પણ જ્ઞાન લીધા વિનાનીજ કેળવણી લેવામાં આવે તો કુળાચારના વિચાર બુદ્ધી જવાય છે જે વિચાર તારા સુખમાથી હમણાજ પ્રગટ થયા હતા.

નંદુ—દીવાળી જહેન, આ તમારા વિચાર મને તો પસંદ પડતા નથી. હું તો ધર્મનો અર્થ જહેમ કરું છું. કારણ કે ધર્મ એટલા બેરોજો દેહેરે, અપાશરે અને શ્રાવિકાશાળામાં રખડ્યા કરે છે અને પોતાના પતિના તાબામાં રહી વેતરાની જેમ ધરના કામકાજ કરે છે એવી સ્ત્રીઓ ધણીજ અધમ અવસ્થા લોગવે છે.

દીવાળી—નંદુ જહેન, જ્યાં સુધી તારા હૃદયમાં ધર્મની છાપ પડી નથી જ્યાં સુધી આવિકા અને શ્રાવિકાનો ધર્મ શો છે? એ વાત તે સાલળી નથી, ત્યાં સુધી તારા આ નકારા વિચારમાં કદિ પણ સુધારો થવાનો નથી એ વાત નક્કી જોણજે.

નંદુ—દીવાળી, ત્યારે તો તારા કહેવા પ્રમાણે સરકારી કન્યાશાળાઓમાં કોઈ પણ છોકરીએ લણવા જવું ન જોઈએ દરેક સ્થાને સ્ત્રી કેળવણીને માટે કન્યાશાળાઓની સ્થાપના કરવામાં આવી છે, તે તદ્દન નકામી ગણાય.

દીવાળી—નંદુ, મારૂ કહેવું, તેમ નથી, કે સરકારી કન્યાશાળામાં લણવાને ન જવું અને તે તદ્દન નકામી છે પણ તેની સાથે ધર્મની કેળવણી લેવી જોઈએ જો ધર્મની કેળવણી લેવામાં ન આવે અને ફક્ત કન્યાશાળામાં કેળવણી આપવામાં આવે છે, તે ધોરણે જોડેલે ધર્મ સબધી કોઈ પણ જ્ઞાન લીધા વિનાનીજ કેળવણી લેવામાં આવે તો કુળાચારના વિચાર બુલી જાય છે જે વિચાર તારા મુખમાંથી હુમણાજ પ્રગટ થયા હતા.

નંદુ—દીવાળી જોઈને, આ તમારા વિચાર મને તો પસંદ પડતા નથી હું તો ધર્મનો અર્થ જોઈને કહું છું કારણ કે ધર્મ એટલા બેરોશિયા દેહેરે, અપાશરે અને શ્રાવિકાશાળામાં રખડ્યા કરે છે અને પોતાના પતિના તાબામાં રહી વૈતરાની જેમ ઘરના કામકાજ કરે છે એવી સ્ત્રીઓ ઘણીજ અધમ અવસ્થા લોગવે છે.

દીવાળી—નંદુ જોઈને, જ્યાં સુધી તારા હૃદયમાં ધર્મની છાપ પડી નથી જ્યાં સુધી આવિકા અને શ્રાવિકાનો ધર્મ જો છે? એ વાત તે સાલળી નથી, ત્યાં સુધી તારા આ નકારા વિચારમાં કદિ પણ સુધારો થવાનો નથી એ વાત નક્કી જાણજે.

જો તો તે વિષે તારા હૃદયમા માલુમ પડશે કે, આ ભરત
અડ ઉપર જૈન ધર્મનો પ્રભાવ કેવો હતો ? જોવા નેમ
જાહેર પવિત્ર ધર્મને આજકાલની તુ જોકે અત્યંત બુદ્ધિવાળી
છોકરી બહેમ કપગણી અનાદર કરે છે, તે સર્વ રીતે
અયોગ્ય છે

નંદુ—દીવાળી, હું તો આજકાલની છોકરી છું, અને
તુ માગધી કાઈ મોટી ચર્ચ ગર્ચ નથી જ્યાં સુધી મારા
મનમા તારી વાત ઠણે નહીં, ત્યાં સુધી હું તે કેમ
માતુ ?

દીવાળી—નંદુ બહેન, તારા મનમા જોડું લગાડીશ
નહીં ધર્મના ઝંતુને લઈને મારાથી વધારે પડતું બોલાય
છે, તે માફ કરજે તારે પણ તારોજ વિચાર ખરો છે
જોવી હઠ ન રાખવી જોઈએ જ્યાં સુધી કોઈ જાણત બ
રાજા તપાસી ન હોય ત્યાં સુધી તે જાણત જોટી છે,
એમ કહેતુ તે અયોગ્ય છે બહેન, તે હજી આપણા જૈન-
ધર્મતુ જ્ઞાન મેળવ્યું નથી, તેમજ તેના તત્વજ્ઞાન વિષે
ખગખર તે સામજ્ય નથી, ત્યાં સુધી તને આ નવી વિદ્યા
અને સુધારો સાચો લાગે છે, ત્યારે તુ જૈનધર્મતુ જ્ઞાન
મેળવીશ અને જૈનધર્મના તત્વજ્ઞાન વિષે ખરાખર વિચાર
કરીશ ત્યારે તારા મનમા નિશ્ચય થશે કે, આજકાલની
કેળવણીમા કાઈ નથી અને દરેક શાવિકાએ ધર્મની કેળ
વણીની સાથે ખીજી કેળવણી લેવી જોઈએ વળી તે સાથે
એવો પણ વિચાર થશે કે, દરેક માણસને પોતાનો

ગ્રી મણી વિરૂદ્ધ હોય છે તેથી આપણને લાલને બદલે
ઝેરલાલ થાય છે

નંદુ—દીવાળી જ્ઞેન, ત્યારે શુ એ સુધારાના વિચારો
તદન નકામા અને નિરૂપયોગી સમજવા ?

દીવાળી—હા, તે તદન નકામા અને નિરૂપયોગી
સમજવા

નંદુ—ત્યારે કેવા વિચારો ઉપયોગી સમજવા ?

દીવાળી—જેમા આપણા ધર્મને અને કુળચારને બા
ધ ન આવે એવા વિચારો ઉપયોગી સમજવા

નંદુ—એવા વિચારો શાથી થાય છે ?

દીવાળી—ધર્મની કેળવણી લીધાથી

નંદુ—એકલી ધર્મની કેળવણી લઇએ અને ગૃહ-સ
મારની કેળવણી મળે નહીં તો પછી શા ઝામતુ ?

દીવાળી—ધર્મની કેળવણીની સાથે ગૃહ-સમારની
કેળવણી લેવી જોઇએ

નંદુ—ગૃહ-સમારની કેળવણી કયા લેવી ?

દીવાળી—સરગરી કે ખાનગી કન્યાશાળાઓમા લેવી

નંદુ—ધર્મની કેળવણી કયા લેવી ?

દીવાળી—જેન કન્યાશાળામા અથવા આવિકાશાળામા,

નંદુ—દીવાળીજીહેન, એવું તો કેમ બને? વધારે વખત એકની એક બાબત કહેવામા આવે તો કટાણો આવ્યા વગર રહેજ નહીં

દીવાળી—નંદુજીહેન, જ્યાં સુધી તમે સાબાજુ નથી, ત્યાં સુધી તમને એમ લાગે છે, એક વાર સાબાજીએ એટલે તમને ખરેખરી ખાતરી થઈ જશે

નંદુ—દીવાળીજીહેન, ચાલો, અત્યારેજ હું આવું પછી નંદુ અને દીવાળી શ્રાવિકાશાળામા ભય છે

ધર્મદાસજી. નીચે પ્રમાણે મગજાચરણ કરે છે

શાર્દૂલવિક્રી રૂત.

“પ્રેમે વદન આચરે વિનયથી અર્હત આદીશને,
સલાશે શુક ધર્મ નત્વ હદયે ત્યો સર્વ આશીષને,
સ્નેહેથી વ્રવણે ધરો સરળથે મહબોધને શ્રાવિકા,
પ્રેમેથી પતિ લક્ષિત નિત્ય ધન્ય થે ભાવની લાવિકા ” ૧

ઉપર પ્રમાણે મગજાચરણ થઈ ગયા પછી ધર્મદાસજીએ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ, પછી બીજે દિવસે આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતાને ઉપદેશવાર્તા કરવાને બેઠી તે વખતે ચચાજી, તેની મા પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી, જ્યાં વિગેરે ત્યાં ઉલટસેર આવ્યા થોડે થોડે આનંદાની આમપાસ શ્રાવિકાનું મડાળ મોઢું થઈ ગયું બધા આનંદાના મુખ સામું બેઠી રહ્યાં એટલે આનંદા બોલી પુત્રી લલિતા અને બીજી

તેના સહવાસમા ઊઠકરીને અમુક વય જીપરાત રાખવી નહિ
જ્યારે ઊઠકરીને દશ વર્ષ પુરા થઈ અગીઆરમુ વર્ષ બેસે,
તે સમયે તો માતાપિતાએ અનેક અગત્યના કારણસર પણ
પોતાની પુત્રીને બીજા પુરુષના સહવાસમા ન રાખવી જ
નતા સુધી તો શ્રાવકના ગૃહસ્થ ધર્મ તથા કર્મના સ્વરૂપ
પને જાણનારી માત્રી સ્ત્રી પાનેજ ઊઠકરીને સારી ઢેજવણી
અપાવવી જોઈએ જ્યારે કોઈપણ રીતે સાધ્વી સ્ત્રીનો વ
ળીને મારો યોગ ન થાય તો પત્ની ઢોઈ સારા ચોથાગન
ધારી ગૃહસ્થ પુરુષની પાને ઢેજવણી અપાવવી કન્યાની
જિમર અગીઆર વપની વાય ત્યાં પત્ની જરૂર જણાયાથી ઢોઈ
કુલીન પતિનતા સ્ત્રીની સાથે આવિકાના ધર્મ કર્મ મિજે
જોવો યોગ ની આપરો જ્યાં સુધી ઊઠકરી જણતી હોય,
ત્યાં સુધી તેણીએ પોતાના શિક્ષક ગુરૂની આજ્ઞા પોતાના
પિતાની પેઠે જ માનીને પાળવી તથા તેમના ઘરના સામા
ન્ય ઠામકાજમા જનતી મહાય આપી તેમની સેવા કરવી
પણ અહીં જોટલું યાદ ગખવું કે ઊઠકરીની વય અગીયાર વ
ર્ષની જીપરાત થઈ જોડે તેણીએ પોતાના પુરુષ શિક્ષકની
સાથે પણ જોડાત સહવાસમા રહેવું નહિ તેમની પાને
કાઈ અભ્યાસ કરવો હોય તો બીજાઓની સમક્ષ કરવો
અથવા આપણી માતા તથા માસૂની સમીપ ગઈ તેમની
આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલવું જો પોતાને વિદ્યા જણાવનાર ગુરૂ
વૃદ્ધ હોય તો તેમની સેવા પિતા તથા સામરાની પેઠે
પોતાને ઘટે તેવી રીતે કરવી

હો. સુલક્ષ્મી, પુત્રીઓ, પતિની સાથે કેવી રીતે

કરનારી તે અબળા ઉપરનો તે 'કુળવાન્ પતિનો પણ રાખ
ઉતરી જાય છે' કારણ કે, વિનયથી આ બધું જગત્ વશ
થઈ જાય છે, હે સદ્ગુણી સુતા, નમન કરવાના નિયમથી
તે સ્ત્રી પુરૂષની વૃત્તિઓ એક બીજા તરફ દોરવાયેલી
રહે છે, એથી સ્ત્રી પુરૂષના સ્વભાવ ધીરે ધીરે મળતા થતા
જાય છે એવો મહાન્ ગુણ બધાનો જાય છે, જેથી પા
છળથી તેમની વચ્ચે એવો મજબુત પ્રેમ બધાઈ જાય છે
કે પછી તે કોઈ દિવસ પણ તુટતો નથી જોનો, આજ
કાલ આપણામાં લોક રીવાજ પ્રમાણે પુખ્ત વિચાર કર્યા
વિના છોકરા છોકરીને બાળવયમાં પરણાવવામાં આવે છે
તેથી તેમજ તે બન્નેની પુખ્ત વય થતા સુધી એક બી
જોને મળવા અથવા બોલવાનો પણ અભ્યાસ હોતો નથી,
તેથી તેમની લાગણીભરેલી વૃત્તિઓ નિકટ સંબંધમાં
આવતી નથી અને પુખ્ત વય થાય સહવાસ થાય, ત્યારે
બનેના ગુણ પ્રકૃતિ તથા ડેળવણી જુદી હોવાથી તે એક
બીજાને લાગ્યેજ અનુકુળ પડે છે, અને ગુણ તથા પ્રકૃતિ
મળતા આવતા નથી, તેથી એક બીજાને વારવાર વિરોધ
થયા કરે છે તેથી માલોમાલિ બોલવાનો પ્રસંગ આવે
છે તેમાં પુરૂષ પોતાના ઘરમાં હોવાથી તેની મત્તા પ્રબળ
થાય છે અને સ્ત્રી પારકા ઘરમાં આવેલી હોવાથી તેની
સત્તા નિર્બળ થાય, એટલે જ્યારે સ્ત્રી પુરૂષની વચ્ચે કાંઈ
બોલાબોલ થાય એટલે પુરૂષ તે અબળાને મારે છે, તથા
કઠોર વચ્ચનો કહે છે તથા ન સહન થાય તેવી ગાળો પણ
દે છે આ વર્ષતે આડોચ પાડોચમાંથી સેકડો લોકો એ
કહા થાય છે અને બનેની પૂરેપૂરી ક્ષેત્રી થાય છે સ્ત્રી

કરનારી તે અળખા ઉપરનો તે પુણવાન્ પતિનો પણ રાખ
ઉતરી જાય છે કારણ કે, વિનયથી આ બધું જગત્ વશ
થઈ જાય છે, હે સદ્ગુણી સુતા, નમન કરવાના નિયમથી
તે સ્ત્રી પુરૂષની વૃત્તિઓ એક બીજા તરફ દોરવાયેલી
રહે છે, એથી સ્ત્રી પુરૂષના સ્વભાવ ધીરે ધીરે મળતા થતા
જાય છે એવો મહાન્ શુભ બધાનો જાય છે, જેથી પા
છળથી તેમની વચ્ચે એવો મજબુત પ્રેમ બધાઈ જાય છે
કે પછી તે કોઈ દિનસ પણ તુટતો નથી જ્ઞેનો, આજ
કાલ આપણામા લોક રીવાજ પ્રમાણે પુખ્ત વિચાર કર્યા
વિના છોકરા છોકરીને બાળવયમા પરણાવવામા આવે છે
તેથી તેમજ તે જન્મેની પુખ્ત વય થતા સુધી એક બી
જાને મળવા અથવા બોલવાનો પણ અભ્યાસ હોતો નથી,
તેથી તેમની લાગણીભરેલીવૃત્તિઓ નિકટ સંબંધમા
આવતી નથી અને પુખ્ત વય થાય સહવાસ થાય, ત્યારે
જન્મેના શુભ પ્રકૃતિ તથા કેળવણી જુદી હોવાથી તે એક
બીજાને લાગ્યેજ અનુકુળ પડે છે, અને શુભ તથા પ્રકૃતિ
મળતા આવતા નથી, તેથી એક બીજાને વારવાર વિરોધ
થયા કરે છે તેથી માહોમાહિ બોલવાનો પ્રસંગ આવે
છે તેમા પુરૂષ પોતાના ઘરમા હોવાથી તેની સત્તા પ્રબળ
થાય છે અને સ્ત્રી પારકા ઘરમા આવેલી હોવાથી તેની
સત્તા નિર્બળ થાય, એટલે જ્યારે સ્ત્રી પુરૂષની વચ્ચે કાંઈ
બોલાબોલ થાય એટલે પુરૂષ તે અળખાને મારે છે, તથા
કઠોર વચનો કહે છે તથા ન મહન થાય તેવી ગાળો પણ
હે છે આ વખતે આડાશ પાડાશમાથી સંકટ લોકો એ
કઠા થાય છે અને જન્મેની પૂરેપૂરી કળેલી થાય છે સ્ત્રી

પતિની આમે આણુઘટતા શબ્દો. જાણતા શીજે છે અને પતિ તે સ્ત્રીને મારે છે હે સદ્ગુણી સુતા, ત્યારે પતિ સ્ત્રીને મારવા માટે છે, એટલે તેનો પછી નિયમ રહેતો નથી એ પ્રમાણે અનેક વાર માર જાનાર સ્ત્રી નિર્લજ્જ તથા નિર્ભય થઈ જાય છે તેથી તે પોતાની મગ્ગ પ્રમાણે નકારે રસ્તે ચાલવા શીજે છે જેથી એવું પરિણામ આવે છે કે, તે પુરૂષ તે સ્ત્રીને પોતાના ઘરમાથી મારીને કાઢી મુકે છે આથી લોકોમા જાનેની કુળેતી થાય છે એટલું જ નહીં પણ તે જાને સ્ત્રી પુરૂષ સ્વતંત્ર થઈ નકારે રસ્તે ચાલનાર થવાથી જાને કુળના મધ્યમા માણસો આ લોકમા અપકીર્તિને પામે છે અને સુઆ પછી ઘોર નરકમા પડે છે હે પુત્રીઓ, આ વાત તમે ધ્યાનમા રાખજો ત્યારથી તમારે સાસરે જવાનું થાય, ત્યાંથી જ તમારે તમારા પતિની તરફ ભક્તિ ભાવથી વર્તતા રહેવું એટલે તેમને નમન કરવાનો નિયમ રાખવો. પતિને નમન કરવાની ટેવ રાખવાથી ઘણું જ લાભ થાય છે, એ વાત મેં તમને જણાવી છે ત્યારે આપણો પતિ દૂર દેશ કે ગામ હોય ત્યારે તથા ત્યારે આપણે ર જન્મવા ધર્મને લઈને અયોગ્ય અવસ્થામા હોઈએ અને પતિને નમન ન કરી શકીએ ત્યારે આપણા મનમા પતિને સલામતીને તથા તેમને મનથી નમન કરીને જમવું પણ જો પતિ પાસે હોય તો ગમે તેમ થાય પણ પતિને નમન કર્યા વિના જમવું નહીં હે પુત્રીઓ, મૂળથી સરખા વિચાર તથા શુદ્ધ રૂપનું જોકું તો આ મસારમા લાગે કે કરોડે એકાદ ભાગ્યે જ મળી આવે છે તેથી ઘણું જાગે જોરને મૂળથી ધણી ઉપર મનમા પ્રીતિ રાખવી એ વિગેરે ઉત્તમ

કુળવાન સ્ત્રીની પરીક્ષા થાય છે કે પુત્રી, આ જગતમાં
કેટલાએક કાચી બુદ્ધિના પુરુષો એમ માને છે કે પોતાની
સ્ત્રીને અનુકૂળ વધ આવવાથી, એટલે તે સ્ત્રી ઉપર અત્યંત
પ્રેમને મમતા દેખાડવાથી મારા કહ્યા પ્રમાણે ચાલશે અને
પ્રીતિ ગળશે એ માનવું કેવળ ભુલ ભરેલું છે કારણ કે,
અઘટિત પ્રેમ રાખવાથી ઘણી વખત સ્ત્રી સ્વતંત્ર બની
જાય છે અને માથે ચઢે છે કોઈ વાર પુરુષ તે સ્ત્રીની
જિંદગી પ્રમાણે નવી ચાલી શકતો એટલે માથે ચઢેલી તે
મૂર્ખ સ્ત્રી એને ન સહન થાય એવા અનેક પ્રકારના દુષ્કર્મ
આપે છે, તે ઉપર ગોમતી નામની એક સ્ત્રીની વાત
જાણવા જેવી છે

કર્ણપૂર નામના એક નગરમાં અદ્રદાસ નામે એક
જૈન ગૃહસ્થ રહેતો હતો તેને ગોમતી કસીને એક સ્ત્રી
હતી અદ્રદાસ એક સારો વેપારી હતો અને વેપારમાં તે
સારો પૈસો કમાતો હતો તેની સ્ત્રી ગોમતી એક મારા
ગૃહસ્થની દીકરી હતી પણ તેણીએ કાંઈ પણ કેળવણી
લીધી ન હતી તેનો સ્વભાવ તીજો હતો દરેક કામમાં
પોતાનું ધાર્યું થાય ત્યાં તે મનમાં સંતોષ પામતી હતી
જો કે તેનો સ્વભાવ નકારો હતો તોપણ તેણીનામાં કુળવાન
પણનો ગુણ હોવાથી તે સુધરી શકે તેવી હતી કારણ કે,
સ્ત્રી કે પુરુષ ગમે તેવા નકારા સ્વભાવના હોય પણ જો
તેને માથે જાન હોય તો તે સુધરી શકે છે ગોમતીને માટે
પણ તેમજ હતું તે પોતાના પિતાને ઘેર લાડમાં ઉછરેલી
હતી કારણ કે તેના માતાપિતાએ તે એકજ

ઘર અને વર બને પોતાના તાળામા હોવાથી ગોમતીને વધારે ગર્વ આવી ગયો અને તેથી તે પોતાના પતિને તૃણ સમાન ગણવા લાગી ગોમતી ઘરની મહારાણી બની ચાલતી અને તે પોતાના મોઢાને પુછીને ખાતી અને શરીરને પુછીને પેહેરતી હતી હે ખંડેનો, ઘગનો રાગ અને કપ્ડથી પેસો પેદા કરી સર્વ જાતનું મુખ આપનાર પતિ તેની ઊપર અનાદર કરનારી સ્ત્રીઓ સર્વ રીતે ધિક્કારને પાત્ર છે તેવી સ્ત્રીઓ પોતાનો સસાગ બગાડી જગતમા નિંદા પાત્ર બને છે આ બાબત તમારે ઘણું જ સમજવાનું છે કદિ આપણી ઊપરના મોહથી પુરૂષ આપણી ઊપર વધારે પ્રીતિ રાખે તોપણ આપણે તેનો અનાદર કરવો ન જોઈએ આપણે તો તેની તરફ પૂજ્ય ભાવ રાખવો જોઈએ જે પતિ આપણે હમેશા પાળક, પોષક અને રક્ષક છે, તેની તરફ ઊપગર બુદ્ધિથી આપણે ભક્તિભાવ રાખવો જોઈએ ગર્વથી ભરપૂર એવી ગોમતી એટલી બધી ચડી ગઈ કે, તે પોતાના પતિનો ક્ષણે ક્ષણે અનાદર કરવા લાગી અને હાલતા ચાલતા તેના સામું બોલવા લાગી ગોમતી થોડે થોડે પોતાનું કુલીનપણું ભુલી ગઈ અને એક હલકા કુળની સ્ત્રી હોય તેમ વર્તવા લાગી

એક વખતે ચંદ્રદામને ઘેર કોઈ પુખ્તચંદ્ર નામે ગૃહસ્થ મીજમાન આવી થયો તે ગૃહસ્થ એક સારો વ્યાપારી અને કુળવાન હતો તે ચંદ્રદામનો ખરેખરો હિતેચ્છુ અને રનેહી હતો ચંદ્રદાસ ઘણી વાર તેને ઘેર મીજમાન થઈને જતો ત્યારે તે પુખ્તચંદ્ર તેની સારી ંરદામ કરતો

આવવાનો પ્રસંગ બન્યો ન હતો પેહેલ વેહેલોજ પ્રસંગ હતો પુષ્પચંદ્ર આવ્યો એટલે ચંદ્રદાસ ઘણોજ ખુશી થઈ ગયો, પોતાના ઘેર અચાનક રનેહીનું આગમન બાણી તેની જરદાસ કગવાને તેના મનમાં ઘણીજ ટોમ આવી ગઈ ચંદ્રદાસ ઉભો થઈ પોતાના રનેહીને ઉલટથી લેટી પડ્યો અને તેના વરના કુલજા મમાચાર પુછી તે હૃદયમાં અત્યંત આનંદ પામ્યો.

ચંદ્રદાસ પોતાના રનેહી મીઝમાનને મળી ઘનમાં ગયો અને તેણે પોતાની સ્ત્રી ગોમતીને જણાવ્યું કે, આજે આ જાણે ઘેર માગ પન્ન રનેહી પુષ્પચંદ્ર આવ્યા છે, તેઓ મારી તરફ વળાજ મમતા અને માયાથી વર્તે છે તેમની નાથે માટે પેપારને લઈને ઘણા નબળા થયેલો છે તેજ મળાઈને લઈને હું વળી વાર તેને ઘેર ગમે છું તેમના ઘરમાં સગલા નામે એક સફળી સ્ત્રી છે તે ઘણીજ બક્ષી સ્ત્રી છે જ્યારે હું તેમને ઘેર બાંધી છું, ત્યારે તે બને સ્ત્રી પુરૂષ ઘણાજ પ્રેમથી મારી જરદાસ કરે છે તેમના હૃદયમાં મારી તરફ ઘણી ભિન્ન પ્રકારની લાગણી છે માટે હું સ્ત્રી, આ વખતે આપણે તેની મેમાનગત ઘણી સારી રીતે કરવાની છે વળી હું જ્યારે તેમને ઘેર મીઝમાન ઘણે ગયેલો ત્યારે મે તારા ઘણા વળાણ કરેલા છે હું કહેતો કે, માગ ઘરમાં જો સ્ત્રી છે, તે ઘણીજ ગુણવાનું અને પવિત્ર છે તારી પ્રથમ સાલણી શ્રાવિકા સગલા ઘણીજ ખુશી થતી અને મને સમારમાં ખુબી બાણી તેના હેતાળ હૃદયમાં ઘણોજ સતોષ આવતો હતો તેમજ માર

તવરી જેઠી નથી જો બરદાસ કરવી હોય તો તમે પોતે
જમને કરો માગથી કાઢી જોવી વેઠા થવાની નથી

ગોમતીના આવા વચન સાંભળી ચંદ્રદાસ ઝાંખો પડી
ગયો તેના ચહેરા ઉપર ચિતાનો ભારે દેખાવ થઈ ગયો
અને તે ઉઠી નિશામ મુઠ્ઠા લાગ્યો દાદુવાર પછી તેણે
ગોમતીને આજુજી કરી જણાવ્યું, પ્રિયા, આ વળતે આવા
વચન ન બોલવા જોઈએ ગમે તેમ કરીને તારે મારી આગર
ગળવી જોઈએ જો તું નાની ગામરૂ રાખીશ તો તને હું
ઘણીજ ખુશી કરીશ આ વગર અને પેસો બધું તારૂં છે
તું મારા ઘરની માલિક છે જે કહે તે કરવાને હું તૈયાર
હું પતિના આના આજુજી ભરેલા વચન સાંભળી ગોમતી
વધારે ચડી ગઈ તેના મનમાં ગર્વનો આવેશ આવી ગયો
અને આવેશથી તેણીએ જણાવ્યું, જો તમે આજે મારા
ઠહા પ્રમાણે કરો તો હું તમારા રનેહીની બરદાસ કરીશ
ચંદ્રદાસ કરગરતો બોલ્યો—હે બહી સ્ત્રી, કહે, તારી શી
ઠરછા છે ? ગોમતી ગર્વથી બોલી—આજે બબરમાથી મારું
માટે ત્રણસો રૂપીઆની ઠંથળી ઉઘી સાડી લઈ આવે
એટલે હું તમારા મીજમાનની બરદાસ કરીશ ચંદ્રદાસે
તે વાત ઠણુલ કરી અને કહ્યું કે, તું હમણાં સારી સારી
રનેઈ કરવા માઠ અને હું તારું માટે બબરમા સાડી લેવા
જઈ છું ગોમતી બોલી—ના, એમ બનશે નહીં જ્યારે
તમે સાડી લઈ આવો અને મને તે ગમે તો પછી હું ર
સોઈની ચરૂઆત કરીશ ચંદ્રદાસ બોલ્યો—જરે, જો કેમ
બને ? હું બબરમાથી સાડી લાવું અને તે પછી તું રસો

હતો પુષ્પચંદ્રે જણાવ્યું, તો બહુ સારૂં પણ મારે માટે
 કાંઈ વધારે તરખડ કરવી નહીં જે હશે તે હું ખાઈ લઈશ
 પછી ચંદ્રદાસે પોતાના મિત્રને જણાવ્યું કે, ભાઈ પુષ્પચંદ્ર,
 મારે જરા જરૂરનું કામ છે, તેથી હું બજારમાં એક આટો
 જઈ આવું, ત્યાં મુઘી જગ વિદ્યામ લઈ બેસજો પુષ્પ
 ચંદ્ર બેઠ્યો—ખુશીથી જાણો મારે માટે કેવું જાતની
 ફીકર રાખ્યો નહીં આ પ્રમાણે કહી ચંદ્રદાસ ઘરમાં આ
 વ્યો, ત્યાં તેણે ગોમતીને લમણા ઊપર હાથ મુકીને બેઠેલી
 જોઈ ચંદ્રદાસે ફરી વાર આજીજી કરી જણાવ્યું, અંજો
 ભલી સ્ત્રી, હું બજારમાં જાઉં છું, તું રસોઈની શરૂઆત
 કરજો પુષ્પચંદ્ર મારો ખરેખરો રનેહી છે, માટે તેને માટે
 સારા સારા પકવાન બનાવજો અને તેની ઊંચા પ્રકારની
 બરદાસ કરજો જો તેમાં કાંઈ પણ ખામી આવશે તો મારી
 લાજ જશે આ વખતે મારી લાજ તારા હાથમાં છે ચંદ્ર
 દાસના આવા આજીજીના વચન સાંભળ્યા તોપણ ગોમતીના
 હૃદયમાં કાંઈ પણ અસર ન થઈ પણ ઊલટી તે શુસ્મો
 બતાવીને બોલી—શું તમારો પુષ્પચંદ્ર, કેઈ ગત છે ? કે
 તેની બરદાસ માટે આટલું બધું કહ્યા કરો છો મારાથી
 જે બનશે તે કમીશ કાંઈ તેને માટે હેગન થવાશે નહીં
 હજી તમે બજારમાં જઈ મારી સાડી લઈ આવો અને તે
 મને બતાવો જો મારા મનમાં તેથી સતોષ થશે તો પછી
 હું રસોઈનો આનંદ કરીશ નહીં તો કાંઈ પણ બનશે
 નહીં ગોમતીના આવા વચનો સાંભળી ચંદ્રદાસ ઢીલો વધ
 બજારમાં ગયો તેણે પોતાની સ્ત્રીને ખુશી રાખવા માટે
 ત્રણુનોને બદલે સાડાત્રણમો ઉપીઆની ઊંચી 'સાડી ખરીદી'

જનાવવું ? તે હઠીલી સ્ત્રી કોઇ રીતે પોતાનો હઠ છોડ્યો નહીં માટે અહીંથી જ બાહર વિદેશમાં આજ્ઞા જવું; વધારે સ્પષ્ટ છે " આવો વિચાર કરી 'ચંદ્રદાસ કર્ણપુર ન જરૂરી બાહર ગયો અને ત્યારે તે દૂર દેશાવરને માર્ગે આલસો વયો.

આનંદ કહે છે—હે પુત્રીઓ, ગોમતીના દુ ખર્ચી અ-
ક્રાસને નાશી જવું પડ્યું અને તેને માથે ભારે દુ ખ
પડ્યું પોતાના નગરથી નીકળી ચંદ્રદાસ ત્યાંથી છ ઠોસ
ઉપર આવેલા એક જાહેર ગયો અને ત્યાંથી વાહાણમાં
બેસી આગળ આજ્ઞા ત્યાં કંવયોગે મમુદ્રની વચ્ચે તોફાન
ધવાથી તે વાહાણ ડુબી ગયું અને ગોમતીના નહારા સ્વ
ભાવનો તે ભોગ ઘડી પડ્યો ખડેનો, આ વાર્તા ઉપરથી
તમારે ધણે બોધ લેવાનો છે ગોમતી જેવી નહારી સ્ત્રીઓ
પોતાના પતિના પ્રાણને હરનારી થાય છે, તેવો નહારો
સ્વભાવ ઠોઠ સ્ત્રીઓ કદિ પણ જાવો ન બોધ્યો તેમજ
કોઈ પણ પુરુષે ચંદ્રદાસની પેઠે પોતાની સ્ત્રીના ખોટા
વખાણ કરી અને અધર્મિત પ્રેમ દેખાડી તેને માથે ચડા
વવી ન જોઈએ સ્ત્રીની અનુકૂળતા હરેક વાતે સાચવવાથી
સ્ત્રીનો સ્વભાવ બગડે છે અને તે અનજો માર્ગે વર્તનારી થા
યછે કોઈ કુલીન અને જાતવત સ્ત્રી હોય પણ જો પતિ
તેની તરફ બેદરકારી રાખે અને તેને સ્વતંત્ર બતાવે તો
તેવી સ્ત્રી પણ પોતાના આચાર વિચારથી બ્રહ્મ ઘડી જાય છે.

આનંદના આવા વચન સાંભળી ચચળે વચમાં નમ્ર-
તાથી પુછ્યું

પાસેથી ઘણીવાર સાલજેલો છે અને તે પ્રમાણે વર્તવાની
મારી ધારણા આજ સુધી સફળ થતી આવી છે ભાઈ
પુષ્પચંદ્ર, તમારા મિત્રનું મોત યવાનું કારણ હું પોતેજ
હું જરેખર પતિની હત્યા કરનારી અધમ સ્ત્રી છું મારી
સાથે ભાવણ કરવાથી તમે પણ દોષિત થાઓ તેવું છે.
જે દિવસે તમે આવ્યા તેજ દિવસે હું તમારા મિત્રથી
ગીસાઈને બેઠી હતી મેં એવી હઠીલી માગણી કરી હતી
કે, જેથી તમારા મિત્રને આખરે નાગી જવું પડ્યું અને
પોતાના પ્રાણનો નાશ કર્યો પડ્યો પછી ગોમતીએ સાડી
વિગેરેની બધી વાત પુષ્પચંદ્રને અથથી તે ઇતિ સુધી કહી
સંભળાવી

આનંદ કહે છે, હે જહેનો, ગોમતીની પાસેથી બધી
વાત સાંભળી પુષ્પચંદ્ર આશ્ચર્ય પામી ગયો અને તેણે મ-
નમા વિચાર્યું કે, અહા ! ચંદ્રદાસની જેમ પોતાની સ્ત્રીનાં
ખોટા વખાણ કરનારા અને સ્ત્રીઓની બધી અનુકૂળતા સા-
થે તેના પર અઘટિત પ્રેમ દેખાડનાર, અને તેના માં
હુને લઈને સ્ત્રીઓને માથે ચડાવનારા પુરૂષોની આવી ન
દારી સ્થિતિ થાય છે ઉત્તમ પુરૂષોએ કદિ પણ સ્ત્રીઓની
સાથે ચંદ્રદાસની જેમ વર્તવું ન જોઈએ જેઓ તે પ્રમાણે
વર્તે છે, તેઓના આખરે ચંદ્રદાસના જેવા હાલ થાય છે
જે અપભુક્તિવાળી સ્ત્રીઓ પોતાના પતિને એવી રીતે સ-
તાવે છે, તેઓને વિધવાપણાનું ભારે દુઃખ સહન કરવું
પડે છે કદિ મોહને લઈને પુરૂષ પોતાની બધી જાતની
અનુકૂળતા માથે તેથી કરીને કુળવાન સ્ત્રીઓએ ગર્વ શું

માટે હમેશા ઘણી કાળજી રાખવી તેમાં મેલ મ ભરાય અને જુઓ તથા લીંખે ન પડે તેવી રીતે, તેની સંભાળ રાખવી મેલ કેશવાણી સી કુવડ અને ગદી ગણાય છે વળી જ્યારે વાળ સમારવા કેતેમા તેલ નાખવું હોય ત્યારે તેને ઝોળતી વખતે જૂ વિગેરે વાળના છુવની હિસા ન થાય તેવી રીતે સાવચેતી રાખવી પડેનો, તમે જ્યાં ધર્મના પાળકે છો, તેથી તમારે તે વિષે ઘણીજ કાળજી રાખવાની છે જો કદિ માથામા જુઓ કે લીંખે પડી હોય તો તેને જતનાથી કાઢી મારી જગ્યેએ નાખવી બનતા સુધી તો જૂ કે લીંખ ન પડે તેવીજ રીતે વાળની સંભાળ લેવી

હું પડેનો, સવારના હાતણુ પાણી વિગેરે કામથી પર વારી, વાળ સમારી પછી ઘરના કામમા પ્રવેશ કરવો ઘરના દરેક ભાગમાથી ચોકસીથી કચરો વાળવો કચરા વાળતી વખતે ઘણીજ જતના રાખવી. કીડી, મ કોડા, કથવા વિગેરે ઝીણા છુવેની હિસા ન થાય તેમ પોચે હાથે વાળવું, પછી વાસણ માજવા, પાણી ગાળવું, રસોઈ કરવી, અને સર્વને જમાડવા વિગેરે અવળા કામ જતનાથી કરવા

હું સદગુણી સુતા, જો આપણા માનસની સ્થિતિ સારી હોય અને કામ કરનારા આપણે ઘેર નોકરો હોય તો તે મની ઉપર દેખરેખ રાખીને તે કામ કરાવવા ઘણું ભાગે આપણે આવકના ઘરમા આવકધર્મ પાળનારા નોકરો રાખવા, કારણ કે, તેવા નોકરો ઘરના બધા કામ, જતનાથી અને પૂરી સંભાળથી કરે છે જો કદિ આવકધર્મને માનનારા નો

રૂપને સ્ત્રી તથા બાળક એ બે મનના મધળા પરિવાર
 પને દૂર કરી શાંતિ આપનાર છે, માટે પોતાના પતિને
 સુખ ઉપજે તેમ જરૂર કરવું બેઠેએ બે સ્ત્રીઓ પોતાના
 પતિને દુઃખના સમયમાં કનડે છે અથવા પતિનો તિરસ્કાર
 કરી તેનું મન દુઃખાવે છે અને પતિને સુખ શાંતિ યાચ
 તેવા ઉપાયો કરતી નથી તે સ્ત્રીઓ ખરેખરી સુખ સમ
 જવી કેટલીએક સ્ત્રીઓ પોતાના પતિના કમાએલા પૈસા
 પોતાને કળજે રાખે છે અને દુઃખના વખતમાં પણ તેને
 તે પૈસા આપતી નથી, અથવા કોઈ આપત્તિ વખતે પૈ
 સામાનો ખર્ચ કરવા દેતી નથી, તથા તેના મનને શાંતિ
 કે ધીરજ મળે તેવા વચનો બોલતી નથી, તે સ્ત્રીઓ ખ
 રેખરી પાપિણી છે કર્મયોગે કહિ પતિને મદવાડ આવે
 તો તેવે વખતે દવા કે સારો ધોરાક આપવામાં લોભ કરે
 છે, તે સ્ત્રીઓ ઘણીજ દુષ્ટ સમજવી કેટલીએક સ્વાર્થી
 સ્ત્રીઓ પતિને મદવાડ આવે અને વખતે તે મદવાડ
 લાખો ચાલે ત્યારે પતિને મુખે આવી કહે છે કે, “ આ
 તમારો મદવાડ તો મટતોજ નથી આટલા આટલા દા
 હાડા વધા તોપણ તેનો આરોજ આવતો નથી ખાટલે
 પડયા પડયા જે ભાવે તે ખાઓ છો અને મને રાડને
 બીખારણુ કરો છો મારી પાસે જે જણસો છે, તે પણ
 ખાઇ જશે પછી જતે દાહાડે તમને કંઈક ચાચ તો પછી
 આ રાડની શી વલે ચવાની ? તમે તો જન્મનાજ માદા
 ગદ્યા હું તો તમારા ઘરમાં આવીને ઠરીને બેઠીજ નહીં.
 મારા પૂર્વલવના વેર ઉખળ્યા મારા અને 'મારા છોકરાના
 શા દાહ ? ” આવા કંડવા વચનો બોલી પોતાના પતિને

રૂપ હોય છે, તેવા કેટલાએક પુરૂષો પણ સ્ત્રીઓને દુ ખનું
 કાળજીરૂપ થાય છે પોતાની સ્ત્રી જો દેવચોગે માલી થાય
 તો તેનો ઘણાજ અનાદર કરે છે તેને ધીરજ આપવાને
 બદલે ઘણાજ કડના વચનો તેને મોઢે કહે છે કોઈ વખતે
 તો સ્ત્રીને ન ઠહેવાતું કહે છે અને પાછા તે સ્ત્રીની સાથે
 ગૃહ—મમારમા પડે છે હે સદ્ગુણી ગુતાઓ, ટોળિયા
 ધરમા સ્ત્રી ખરાબ હોય છે, તો પુરૂષ સારો હોય છે અને
 પુરૂષ ખરાબ હોય છે તો સ્ત્રી મારી હોય છે પણ કેટ-
 લાએક ધરમા તો સ્ત્રી અને પુરૂષ જાને ખરાબ હોય છે
 કેટલાએક સ્ત્રી પુરૂષો માહોમાહી વધ્યા ડરે છે અને પાછા
 ક્ષણવાર પછી ભેગા બેસે છે ઘણી વાર સ્ત્રી રીસાઈને લા
 ઘણું કરે છે તેઓ સામસામા અઘટિત વચનો બોલે છે
 જોડ બીજાનું અપમાન ડરે છે અને ન દેવાની જાણો આ
 પે છે વળી ટોઈ વાર જો સ્ત્રી વધારે ક્રોધવાળી હોય તો
 દુવામા પીને, ઝેર ખાઈને કે જળે ફાંસી ખાધાને મરે
 છે ધિક્કાર છે, એવા સ્ત્રી તવા પુરૂષોને ! એમના ડરતા
 પશુ પક્ષીનો અવતાજ સારો કે જેમને એવા દુ ખ લો
 ગવના પડતા નથી તેવા સ્ત્રી પુરૂષોના જીવનનો અત દુ
 ખમાજ આવે છે અને તેઓ આ દુનિયામા નારકીના પ્ર-
 ત્યક્ષ દુ ખ લોગવે છે હે પુત્રીઓ, સસારમા જે એવા
 દુ ખી સ્ત્રી પુરૂષો થાય છે, તેનું કારણ તેમને સારી કે-
 જવણી મળેલી નહીં એજ છે જો બાળપણમાથીજ છો-
 કરા અને છોકરીઓને પોતાના માગાપના હાથથી તથા ગુ-
 રના હાથથી સારી કેજવણી મળે તો તેમનામા આવા વિ-
 ચાર સ્વપ્ને પણ ઉઠતા નથી અને પોતપોતાનો ધર્મ જા-

આનંદા—પ્રેમદાખેન, તમને જે શક્તિ થઈ હોય તે પ્રુશીથી પુછો

પ્રેમદા—આનંદાખેન, સ્ત્રીએ પતિની સેવા બંધિત કરવી અને ઘરના કામકાજ કરવા વિગેરે જે કાઈ ઠલુ, તે બરાબર છે, પણ કદિ કર્મયોગે આપણુ શરીર માદુ-વર્ધ ગયુ હોય અને તેથી કરીને આપણાથી ઘરનુ કામ કે પતિની સેવા થઈ શકે તેમ ન હોય તો પછી શુ કરવુ ? અને તેમા વળી આપણા ઘરની સ્થિતિ સાધા છુ હોય અને તેથી ઘરનુ કામકાજ નોકર વિગેરેની પાસે કરાવી શકાય તેવુ ન હોય તો પછી આપણે પતિની પાને કામ કરાવવુ કે નહીં ? અને પતિની પાસે ઘરનુ તથા આપણા શરીરનુ કામકાજ કરાવાથી આપણને દોષ લાગે કે, નહીં ?

પ્રેમદાનો આવો પ્રશ્ન સાભળી આનંદા વિચાર કરી બોલી

આનંદા—પ્રેમદાખેન, તમે કરેલી શકાઓ બરાબર છે કારણ કે, શરીરની સુખાકારી કર્મને આધીન છે, તેથી પુરુષ કે સ્ત્રીનુ શરીર હમેશા માફ જ રહે એમ કહી શકાય નહિ એ કોઈ વખત અડસ્માતથી અથવા રોગથી આપણુ શરીર અટકી ગયુ હોય તો ઘણી નમ્રતાથી પતિને ઠહેવુ કે, સ્વામિનાથ, આજે મારા શરીરે સુખ નથી માટે મારાથી કામ થઈ શકશે નહીં, અને તે કામ બીજા માણસ પાસે કરાવવા જેવી આપણી સ્થિતિ નથી, માટે આપને થોડી ઘણી તસ્દી પડશે, તે આપ ક્ષમા કરજો તેમ છતા કદિ પતિનો સ્વભાવ કોપી હોય અને આપણને કામ કરવા પી

ધર્મમતિ હું ધર્મમતિ અને ધીરાની 'જોડી' સ સારમા સુખી હતી 'જને' સી પુરુષ' એક નાના ઘરમા વાસ કરી મેહેલના વામના જેવું સુખ મેળવતા હતા તેમની સ્થિતિ જરીખ હતી ધર્મમતિ પોતાનો ધર્મ સાચવી જે મળે તેમા પૂર્ણ સતોષ માનતો હતો તે જ નેનો નિર્વાહ થાય, તેટલુંજ તે કમાતો અને તેમાજ પોતાના જીવનનું સુખ માની પોતાનું કર્તવ્ય કરતો હતો.

ધીંગા એ જરેજરી ધીંગ હતી તેણીએ એક સાધ્વી ગ્રામિણી ખાનેથી ૮ સી સી ટેળવણી લીધી હતી 'તે' સાથે ઘણું નાફ ધાર્મિક જ્ઞાન મેળવ્યું હતું સાધ્વી ધીંગે પતિગૃહમા આવી ત્યારથીજ તેણી પોતાના પતિનાં એવા ભક્તિ કરતી હતી ઘરના કામ નજરવામા પણ તે ઘણીજ સુધક હતી જેવી રીતે દેવચુંડને વિદના કરવાને તેણીને હમેશા નિયમ હતો, તેજોજ નિયમ પોતાના પતિને વિમત્ર ગવાનો તેણીએ અહણુ જ્યો હતો એક વખતે પૂર્વ કર્મના થોળે ધીરા મઢી પડી ગઈ તેણીના પેટમા ભારે દુ ખામો થઈ આવ્યો. આરે તે ચીતી સુઈ રહે ત્યારેજ તેને પેટમાં શાંતિ રહેલી હતી, જેના વાર ગેહી વાય કે તરન તેણીજ પેટમા ભારે પીડા થતી હતી પોતાની આધી. સીને. આવી ભારે પ્રીડા થયેલી જોઈ ધર્મમતિ ચિતાતુર થઈ ગયો અને તેણે તેણીની પીડા મટાડવાને અનેક ભંતનાં ઉપાયો કર્યા તેપણ ધીરાજ પેટની પ્રીડા જરાએ સમી નહીં ધર્મમતિ જરીખ સ્થિતિને. મોલુસ હતો, તેથી તે જોઈ રાખી મૂકે તેમ ન હતું આથી પોતાની સ્ત્રીની આસવાર પોતાની ભત્રે

શ્રાવિકા જૈનધર્મના ઉપાસક છે અને તે જૈનધર્મ દયામય છે તેવા દયામય ધર્મના ઉપાસક એવા આવક અને શ્રાવિકાએ સર્વ જીવોની ઉપર દયા કરવાની છે. ગમે તે જીવ હું ખી થતો હોય, તેને સહાય કરવી એ જૈનધર્મનો સિદ્ધાંત છે. તો આવક અને શ્રાવિકા જે દ પતી રૂપે જોડાએલા હોય, તેમણે એક બીજાને સામાટે સહાય ન કરવી ? તેમા એક એવવા યોગ્ય અને બીજી તેની એવા કરનાર જોયો નિયમ સ કદને વખતે રાખ્યો યોગ્ય નથી માટે હે પ્રિયા, તારે તેવા અવળા વિચાર ઝરવા નહીં તેમા વળી આપણા ઘરની સ્થિતિ ગરીબ છે, તેથી આપણે નોખે રાખી કામ કરાવાને શક્તિવાન નથી હું જાતે તારી ખરદાસ કરીશ અને જ્ઞાત જેવી સાચી શ્રીના પ્રેમી હૃદયની આશીષ પ્રહળુ કરીશ "

આ પ્રમાણે પોતાની સીને સમજાવી ધર્મમતિ તેની એવા ખરદાસ કરવા લાગ્યો પોતે રસોઈ કરી શીને રૂચે તે જમાડતો અને તેના ચરીરે શાંતિ થાય, તેવા બીજા અનેક ઉપચારો કરતો હતો.

આનંદ કહે છે, હે ખંડેનો, ધીર પોતાનો પતિ ધર્મમતિ તેની એવા ખરદાસ કરતો તેથી હૃદયમા મળી જ સરિતાપ પામતી અને પોતાના આત્માને નીચમા નીચ મણતી હતી. ધીરના પેટમા જે પીડ થતી તે અનિવાર્ય હતી, પણ કોઈ, કોઈ વાર ઉપચારને લઈને તેને, સહવાર શાંતિ મળતી હતી તોપણ એ ધીર શય્યા ઉપરથી જોઈ

છે તમે કર્મના સ્વરૂપને સારી રીતે સમજો છો ત્યારે હૃદયમાં હર્ષિમત રાખવી જોઈએ કર્મની પીડાને સહન કરવી એ પ્રાણીમાત્રને ફરજિયાત છે તમારા જેવી સાધ્વી શ્રાવિકા આ પ્રમાણે ના હર્ષિમત થઈ શકા જાય તો પછી ખીલ સાધારણ શ્રાવિકાઓને મારે શું કહેવું

વેદના આવા વચન માલગી ધારા વિનયથી મહત્વરે બોલી—વેદરાજ, મને પેટની પીડા કરતા ખીલ પીડા વધારે થાય છે અને તે પીડાથીજ મારા નેત્રમાથી આંસુની ધારા ચાલે છે તરતજ વેદે આશ્વર્યથી પુછ્યું હે માધ્વી, પેટની પીડા કરતા તમને ખીલ પીડા શી છે? જે પીડા હોય તે મારી આગળ જણાવો પીડા જાણ્યા વિના મા રાવી શી રીતે ઊપાય થઈ શકે? ખીરા બોલી વેદરાજ, મારા પૂજ્ય પતિ કે જેની હું એક દાસી ગણાઉં તેમને મારે મારે ઘણીજ તસ્દી પડે છે એ જોઈ મારા હૃદયમાં ઘણીજ પરિતાપ થાય છે એ પરિતાપની પીડા મારા પેટની પીડાથી વધારે છે અને તે પીડાને લઈનેજ મારા નેત્રમાથી આંસુની ધારા છુટે છે હે ઉપકારી જાણુ, 'મને એ મહાપીડામાથી મુક્ત કરો તો હું તમારો મોટો આભાર માનીશ શર્યા ઉપર સૂતેલી શ્રાવિકા પોતાના પૂજ્ય પતિની પાને નેના કગવે એ ડેવુ અધમકાર્ય કહેવાય? પતિને હું જ આપનારી અને પતિના મનને ઉદ્દેગમા રાખનારી શ્રાવિકાઓને હવે વર પિત્તકાર છે હું પણ એવી અધમ શ્રાવિકા થઈ ગઈ છું મારા દેવતુલ્ય પતિની મા રાથી હજારો આશ્વાતના થાય છે

ઉપાશ્રયે જવાની જે દાક્ષિણ્યતા ગળી હતી, તે અનુચિત દાક્ષિણ્યતા ન કહેવાય, કારણ કે, જ્યાં વહિવ વર્ગ માહેલુ કોઈ ત્યાં જવાને કહે ત્યારે તેને ઉપાશ્રયે જવાની ના કહેવી તે અનુચિત કહેવાય છે તોપણ જે સ્થળેથી આ પણને સારા બોધનો લાભ મળે તેવું ન હોય, તે સ્થળે આપણે કદિ જઈ ચડ્યા હોઈએ તો આપણે તેવા બોધને શ્રદ્ધા કરવો નહીં

અંચળી—પુતળી પડેન, કહ તે પછી પદ્મશ્રીને ઉપાશ્રયે શુ થયું હતું

પુતળી—પછી હું દાક્ષિણ્યતાને લઈને ત્યાં જઈ ચડી તે વખતે સૂરજ નામની એક નાવિકા આવી તેણીએ આવી પદ્મશ્રી માથેને જણાવ્યું કે, ગુરૂણીજી, આજથી હું તમારે ઉપાશ્રયે જવાની છું હવે મારે કદિપણ ઘેર જવું નથી,

સૂરજના આવા વચન માલગી પદ્મશ્રીએ નીચે પ્રમાણે કહ્યું

પદ્મશ્રી—સૂરજ, આજે ઉપાશ્રયે રહેવાનું શુ ગરણ છે? તારો ધણી તને અહીં કેમ રહેવા દેશે?

સૂરજ—ગુરૂણીજી સાહેબ, આજે હું મારા ધણી સાથે વઢવાડ કરીને આવી છું

પદ્મશ્રી—સામાટે વઢવાડ થઈ? તમારા બનેલા કોનો વાક છે?

નહીં સાધવી થવામા તને ઘણું સુખ મળશે આવકો અને
આવિકાઓ મન ગમતા આહારપાણી બહારવશે તન, મન
અને ધનથી તારી સેવા લક્ષિત કરશે સેકડો આવિકાઓ
તારી આગળ હાજર રહેશે અને તારી આજ્ઞા ઉઠાવશે

પદ્મશ્રીના આવા વચન સાંભળી સૂરજ જરા ઢીલી થઈ
ગઈ, તેણીના પરિણામ ફરી ગયા અને દીક્ષા લેવાની તેની
મરજ થઈ ગઈ

પછી સૂરજ બોલી—સાધવીજી, તમારૂં કહેવું મને
હીક લાગે છે, એક બે દિવસમા તેનો વિચાર કરી હું ત
મને મારા ખરા વિચાર જણાવીશ ઘણે ભાગે તમારી આ-
ગળ આરિત્ર લઈ હું તમારીજ ચેલી બનીશ સૂરજના
આવા વચન સાંભળી પદ્મશ્રી ખુશી થયા, કારણ કે, પદ્મ-
શ્રી પોતાની ચેલીઓ કરવાની ઈચ્છા મહુ રાખતા હતા,
અને તેને માટે ઘણી આવિકાઓને તેઓ બોધ આપ્યા ■
રતા હતા તેમનામા સાધવીજીના ઉત્તમ ગુણો ન હોવાથી
જેટલી જોઈએ તેટલી ચેલીઓ તેમને હતી નહીં તેપણ કે-
ટલીએક સધવા અને વિધવા આવિકાઓને તેમણે દીક્ષા
આપી પોતાની ચેલીઓ બનાવી હતી કેટલીએક આવિકા
ઓ ભોળા જિવથી તેની ચેલીઓ થયેલી પણ પાછળથી
પદ્મશ્રીના આચાર-વિચાર જાણીને ત્યાંથી વિહાર કરી ગીજી
સાધવીજીને, શરણે જઈ, રહેલી હતી જે આત્માર્થી આવિકા-
હોય, તે તો ક્ષણ વાર પણ તેમની પાને ટકી શકતી ન હતી.

પદ્મશ્રીએ સૂરજના આરા પરિણામ જાણી ફરીવાર જ-

જો પતિ ન સુધરે તો પોતાના ડર્મ ઉપર આધાર રાખી પોતાનું જે કર્તવ્ય છે, તે કર્યા કરવું, કારણ કે, પોતાના કર્તવ્યને નહીં છોડનારી સ્ત્રીઓને છેવટે સુખ વયા વગર રહેતું નથી પોતપોતાના કર્તવ્યમાં રહેવું, જો સ્ત્રીઓનો મુખ્ય ધર્મ છે અને છેવટે ધર્મથી સુખ વયા વગર રહેતું નથી બહેનો, સરજ પોતાના દુર્ગુણો ધણીનો અનાદર કરી આધ્વી પદ્મશ્રીને ઉપાશરે રીસાઈને જેમ આસી હતી, તેમ તમારે કદિપણ કરવું નહીં કદિ પતિ નહારા સ્વભાવનો હોય અને તેવા સ્વભાવને લઈને તે ગાળો આપતો હોય તોપણ તેની તબીયત સાચવવાનો પ્રયત્ન કરવો અને જેને માટે આપણા પતિને ચીડ હોય, તેવું કામ કદિ પણ કરવું નહીં અને તેની સાથે ઘણીજ ગરીબાઈથી અને નમ્રતાથી વર્તવું હે ફીકરી, જેનો સ્વભાવ ગાત હોય અને જેનામાં શાંતિ હોય અને જેનામાં વિનય તથા નમ્રતાનો શુભ વધારે હોય તો તેની આગળ ગમે તેવો ક્રોધી અને ચીડીઆ સ્વભાવનો માણસ હોય, તે પણ ગાત વર્ધજાય છે કારણ કે, શાંતિની આગળ ક્રોધ ટે ચીડીઓ સ્વભાવ ટડી શકતો નથી જ્યાં શાંતિની પ્રકાશમય છાયા પ્રસરી ગઈ હોય ત્યાં ક્રોધનો અધકાર રહેતો નથી શાંતિની આગળ ક્રોધ જરા વાગ પણ ટપી શકતો નથી

ધર્મદામરોઃ કહે છે, હે શ્રાવિકાઓ પછી આનંદાચે પોતાની પુત્રી લલિતાને અને બીજી શ્રાવિકાઓને કહ્યું કે, હે બહેનો, સાધુ મા વીની નિદા કરની જો આપણો ધર્મ નથી, તોપણ મારે એટલું તો, કહેવું પડશે કે, પદ્મશ્રીએ

શીખવાને માટે દૃષ્ટા કરીને આવેા આ જઘી આવિકાઓમા હુ થોડા જ્ઞાનવાળી છુ, તેમજ મારી યાદ શક્તિ પણ થોડી છે, માટે મારી ઉપર ખાસ દૃષ્ટા કરી તે ગરબી મને લખવા આપજો.

તે વખતે મેં ગા ઉભા ધધને બોલી—તારા બહેન ! તમારી માગણી પ્રમાણે તે જગી હુ તમને લખી આપીશ, અને બીજી જે આવિકા બહેનોને તે ગરબી શીખવાને માટે લખી દેવી હોય, તેા તેમને પણ તે લખવાને હુ ખુશીથી આપીશ તેમજ જેઓ લખી રાહે તેમ ન હોય, તેમને લખી આપીશ મેં જાના આવા વચન સાલળી જઘી આવિકાઓ ખુશી થઈ ગઈ, અને તેમણે એકી અવાજે પવિત્ર મતી મગાને ઘણાજ ધન્યવાદ આપ્યો.

તે પછી ધર્મદામ ગેઠે પોતાની ઉપદેશ વાર્તા આગળ ચલાવી.

હે આવિકાઓ ! પછી આનંદાએ પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી આવિકાઓને ઉપદેશ આપવાને પોતાની વાત આગળ ચલાવી, તેવામા ચચળનો લાર્ડ નજપાળ જે પ્રેમદાને પુત્ર યાય, તે દોડતો દોડતો ત્યાં આવ્યો અને તેણે પ્રેમદાને નીચે પ્રમાણે કહ્યું.

નજપાળ—બા ! ઘેર ચાલ, મારે ખાવુ છે.

પ્રેમદા—બેટા ! આજે અત્યારે ખાવાનુ કેમ માગે છે ?

રાખવા, એ વાતનો અનુભવ તમને કયાથી હોય ? જ્યારે તમારે છોકરા થશે, ત્યારે તમને જાણર પડશે પછી પ્રેમ દાએ આનંદની સાચું જોઈને કહ્યું, આનંદ જાહેન ! તમે બધી વાતનો બિપદેશ આપો છો, તો હવે છોકરાવાળી સ્ત્રીઓએ શું કરવું જોઈએ ? અને શું કરવાથી છોકરા સુધરે ? એ વિષે ઉપદેશ આપો એ ઉપદેશ આ છોકરીઓને લવિષ્યમા ઘણો બિપયોગી થઈ પડશે

પુતળી—આનંદ માસી ! અમારા જેવી છોકરીઓને બિપયોગી થઈ પડે, એ વાત તો પછી, પણ પેહેલા તો જે છોકરાની મા થઈ હોય, તેને ઉપયોગી થઈ પડશે

લલિતા—પુતળી ! તારે એમ ન જોલવું જોઈએ વ અને પ્રેમદા લાલુને જોડું લાગશે

પુતળી—લલિતા જાહેન ! એમા પ્રેમદા લાલુને શેનું જોડું લાગે ? જોડું લાગે તો આજુ ખાધ આપણે તો જે માચું હોય તે કહેવાના

પ્રેમદા—જાહેન પુતળી ! તે કહ્યું તે સાચું છે મને તેમા જરા પણ રીમ નથી, ત્યારથી આનંદ જાહેનનો સમાગમ થયો છે, ત્યારથી મારો સ્વભાવ ફરી ગયો છે ક્રોધ, માન, કપટ અને રીસ વિગેરે દુર્ગુણો મારાથી દૂર થતા જાય છે વળી આ વખતે પુતળી જે કહે છે, તે જ જાણર છે છોકરાને કેવી રીતે કેળવવા ? અને તેમને કેવી રીતે સુધારવા ? એ જાણના મને કાઈપણ જાણર નથી હું છોકરાની મા થઈ છું, પણ છોકરાને સુધારવાની વાતથી

તે વાત દરેક આવિકાએ લક્ષમાં રાખવાની છે. સ્ત્રીઓની કન્યારૂપની અવસ્થા વીત્યા પછી સ્ત્રી માતા થવાના રૂપમાં આવતી જાય છે. જ્યારે સ્ત્રી માતારૂપે થઈ, જોટલે તે જોકે જુદીજ અવસ્થામાં આવી છે, જોમ તેણીએ સમજવું જ્યાં સુધી સ્ત્રી માતારૂપે ન થઈ હોય, ત્યાં સુધી તેને ધરના યોગ્ય દામગીર કરવામાં અને પતિની સેવા ભક્તિ કરવા માંજ તત્પર રહેવાનું હોય છે, પણ જ્યારે તે માતારૂપે થાય, ત્યારે તેની ઉપર પોતાના છોકરાની સલાહ રાખવાની નવી ફરજ આવે છે. જ્યારે છોકરું થયું હે, તત્પર તેની હરવખતે સલાહ લેવાની કળજી રાખવી જોઈએ. જહેનો ! જ્યારે છોકરા સમજવા યોગ્ય વયના થાય, કે તત્પર તે મને પોતાના ધર્મને અનુસરીને ચલાવવા માડવા જ્યારથી તેઓ જોલતા ચીખવા માડે હે, ત્યારથીજ તેને માન સાંગ વિનયના ગળદો ગીખવવા અને તે સાથે ધર્મની રૂઢિઓના શબ્દો પણ ગીખવવા નાનપણથીજ વડિલ હોય, તેને પ્રણામ કરવાની રેવ પડવવી, દેહેરે લઈ જઈ પ્રભુના નામના, પ્રભુની સ્તુતિના, પગે લાગવાના, ચુકને વાદવાના, નવકાગના અને સમ્યક્તાના વચનો જોલતા ચીખવવા આદિ કરીને છોકરાના મનમાં ઘન મરજારો પાતા જાય છે. જહેનો ! જિજ્ઞાસુ વયના છોકરાના મન ઉપર જેવી છાપ પાડીએ, તેવી પડી શકે છે, માટે તે વખતે તમારે ધણીજ સાવચેતી રાખવાની છે. જિજ્ઞાસુ વયના છોકરાના સુખમાવી મારા શબ્દો નીકળે, તેવી યોજના તમારે રાખ્યા કરવી.

કેટલીએક મૂર્ખ માતા છોકરું જોલવા સીએ કે, તેની

છે, તેમાથી કેઈ વાર તેમને અને તેમના માળાપોને ઘણી મુશ્કેલી આવી પડે છે કેઈ વાર તો તેઓ સજ્જડ સો ગવવાના 'અધિમરી' પણ થાય છે માટે કુળવાન માળાપે કફિ પણ પોતાના છોકરાને એવી કુટેવ પાડવી નહીં

હે સદ્ગુણી સુતાઓ ! જ્યારે તમે માતા થાઓ, ત્યારે તમારા છોકરાને શરૂઆતનીજ મારી ટેવ પડાવજો છોકરા જ્યારે સમજણા થાય, ત્યારે માએ તેમને જોષ કરવો કે, 'ભા, હાથ જોડીને તારા બાપાને પગે લાગ' 'આ દેશ સરમા જઈને લગવાનની સામે ઉભો રહી પગે લાગ' 'લગવાનને લાખો લોય પર મૂને પગે લાગ' બાપે પણ છોકરાને શીખવવું કે, 'ભા, તારી માને બે હાથ જોડી પગે લાગ' આ પ્રમાણે માળાપે એક ણીબલુ માન વધારી છોકરાના મનમા મૂળથીજ પોતાના માળાપ તરફ પૂરત્ય પ્રુદ્ધિ ઉત્પન્ન કરાવવી, તેમજ દેવ, ગુરૂ અને ધર્મ ઉપર પ્રીતિ થાય તેવા વચનો બોલાવી તેમના હૃદયમા ધર્મની છાપ પણ પાડવી, કે જેથી તેઓ ભવિષ્યમા સારા અને ધર્મી થાય આથી ડરીને છોકરામા વિનય, વિવેક, નમ્રતા વિગેરે સારા ગુણો આવે છે, અને છોકરાના મન ઉપર પડેલી છાપ પત્રી કદિપણ જતી નથી જેમના મુખમાથી આજો દિવસ ડટ્યાણુકાગી શબ્દોના ઉચ્ચાર થયા કરે છે, એવા છોકરાઓની વાણી તથા મન ધીરેધીરે સુધરીને પવિત્ર થાય ॥ અને વાણી તથા મન પવિત્ર-થાય, એટલે તેઓ હમેશા દોષ રહિત રહે છે માળાપે છોકરાને પોતાના સગા તથા પાઠાશી વિગેરેની સાથે નહાની વર્તણૂક ન શીખવતા

નહિ, કે જાણો દેવી નહીં, પણ જરા વળત, જવા દ
 હમે પાંક મમજલી તેની પામે તે જમ કરાવવુ નહીં તો
 પમે લગાવીને માફ માગતા શીખવવુ પણ છેકરે આંખ
 ૭ વચન ન માન્યુ, એમ જલ્દી કોધથી તેના બિપર બે
 દમરી બતાવવી નહીં ઢેલતાએક મૂર્ખ માળાપે પોતાના
 હીલીલા છોન્ન ત દ બે નકાતી રાખે છે ' લલેને તે ગમે
 તેમ કહે, આપણુ વચન ન માને તેવા છેકરાની માથે ફે
 ના માથાનુક કુ જમ કરવા? " આપુ વિવાતી તેઓ
 છોન્ન તમ્ જોન્ન? તખી છેકરાને સુધારવાની સંભ
 બ રાખતા નથી, તેથી છેકરાઓ બનડતા જાય છે નાટે
 તેમ ન કરતા માળાપે હીલીલા છેકરાની હાં છોડાવતા ન
 વા નથી સુકિતઓ વધા કરવી, અને તેમને સુધારવા

બે માળાપ પોતાના છેકરાને વારવાર માર મારવાની
 તથા માળો દેવાની દબ રખે, તો તેની હતીને તે છેકરાઓ
 નરાં વધ બનડે છે

હે પુત્રીઓ! ત્રી ગને છેકરાના હિતગરી માળાપે
 પોતાના છેકરાને માળાપ માથે વર્તવાની જાગી નીનિ ત્રી
 બેઠકી, અને તે પ્રિવાય દાકા, દાકી, મોટાલાઈ, લોલાઈ,
 વિગે વગિની માથે પણ સાગી રીતે વર્તવાની દેવ શીખ
 વવી નેહને ત્યાં ઘેર કોઈ વડિલ આવે, ત્યાં છેકરાને
 કહેવુ કે, તેમને બે હાથે પમે લાગ. વળી કોઈ વડિલ
 આવે, ત્યાં બે છેકરા કે છેકરી બેસ હોય તો, તેમને
 કહે કે, " પ્રિયો થા અને તેમને પમે લાગ. " આવી આવી
 રીતનાએ દરવાથી છેકરાને, સારી-દેવ પડી જાય છે

બધો આધાર તેના શિક્ષક ઉપર રહેલો છે જે શુદ્ધ ઉદ્યોગી હોય, છોકરાને એક વાર શીખવ્યા છતાં ન આવડે અને ફરી પુછે તો, વારવાર શીખવવામા પણ જેને ખેદ થતો ન હોય, શાત સ્વભાવવાળો એટલે છોકરાએ કંઈ અપગ્રથ કર્યો હોય તો, તેને સમા આપનાર, સારી પાકશાળામા પૂરી વિદ્યા મીએલો, દયાવાળો એટલે છોકરાની શકિત પ્રમાણે તેની ઉપર અભ્યાસનો બોજો નાખનારો, સમદ્રષ્ટિ એટલે ગરીબ કે તવગના છોકરામા ભેદભાવ નહીં રાખનારો, અતોપી, સ્વાર્થ બુદ્ધિ વગરનો એટલે છોકરા પાનેથી કાંઈ મેળવવાની ખોટી ઈચ્છા નહીં ગળનારો, તથા પોતાના જ્ઞાનગી કામમા છોડરાને રોડી રાખી તેમને બાંધવામા અત

૧. રો, વ્યવહાર નીતિને બાંધનારો, એટલે માળાપે છોકરા સાથે, દોડગાએ માળાપ સાથે, શુદ્ધ બાળક નાથે અને બાળકે શુદ્ધ સાથે તેમજ બીજા સમારના પર અપર મળવવાળાએ એક બીજા સાથે કેમ ચાલવું, એ વાર્તા તે મારી રીતે બાંધનારો, ગ્રિહપુટજામા કુગળ એટલે નાના મોટા, તથા ઉત્તમ, મધ્યમ અને મદ બુદ્ધિવાળા છોકરાઓને કેમ શીખવવું, તે બાંધનારો, વધારે બહેલા કે નહિ બહેલા, તથા ગરીબ અને તોફાની અને સદશુણી તથા દુર્શુણી વિગેરે જુદા જુદા સ્વભાવના છોકરાના શરીર તથા મનની પરીક્ષા કરીને, તેમને જુદી જુદી શુકિતથી શિક્ષણ આપવાની ઝળા બાંધનારો, સર્વ જન પ્રિય એટલે સઘળા બાળકોના 'મનમા મારા ઉપર શુદ્ધની ઘણી કૃપા છે,' એવો ભાવ પેદા કરનારો, જેનશાળામા આવવાને બાળકનો

જહેનો ! શિશુલુની એક સાધાજીવા વાત મે તમને જણાવી હવે છોડીઓના નિખલને માટે ફેટલી વાત કહું છું, તે તમે ધ્યાનમાં રાખજો છોકરીને શિશુ ગૃહવ્યવસ્થા વિગેરે સ્ત્રી જાતીને જાણવા યોગ્ય ઝમોમાં તે છોકરી કુશળ થઈ છે કે નહીં, એ વાતની તેની માતાએ તપાસ કરવી, એ તે ગૃહવ્યવસ્થાનું શિશુ ! માતાએ ઘરમાં નિખલવું સ્ત્રી જાતિને જેવું જાનવું ઉપયોગી છે, તેટલું જ ગૃહવ્યવસ્થાનું શિશુ જીવયોગી છે કદિ દીકરી ફક્ત બાળનગમાં આગળ પડી હોય, અને ગૃહવ્યવહારના કામમાં પાછળ હોય, તો તે બહુતર નકામું વાચ છે દીકરીને વિનાશ્યામની આથે નવરાશની વેળાએ નીતિ ભક્તિના અને નિર્મળ પ્રીતિના મધુર ગીતો ગાતા તથા ચતુર્ગત ભરેલા મુદ્દ ભરત ભગવા પણ ગીતવલુ અને ઝસોઈનું કામ, સુવહતા અને બીજા ઘરના કામકાજ શીખવના વગી ભરવા શીડનાના તથા બીજા ઠાગીગીના નામવી પગાર્યા પડી પોતે નિર્મળ શુભ ભક્તિના ગીતનો તના મધુર કવિતા વિગેરનો જે અભ્યાસ થયો હોય, તે અવકાશે ગાઈને પોતાનું તામન પ્રનન્ન રાજે, એવી માની દેવ પડાવવી

જહેનો ! ચાહી તમારે એક વાત ખાતર યાં રાખવાની છે કે, બાળ્યાવસ્થામાં બીજાઓનું જોયા ટીક નાના પ્રકારના મારા માક સંજાર જોઈ છે, માટે છેડીને દોઈ નહાવે મર ૨૧ ન બેને, એ વાતની ઘણીજ જાણ રાખવી કુશળ ! અને શુભવાન એવી ઠંડ્યાઓજ આ સમાગમાં મોટું સુખ છે હે મહાશુભી મુતાઓ ! જે તમે દોકરીનાં શિશુલુ વિષે સારી

તમે આ વાતિપુરમાં અતર્યા છો વાહ ! તમારી વાણી
કેવી મુઠ્ઠર છે ?

લલિતા—પ્રેમદા ભાણુ ! તમે કહ્યું કે તમારી જ્ઞેન
કુના ગૃહ—મ સારનો ચિતાર મારી આગળ ખડો થયો
છે, તો તે કેવી રીતે છે ? તમારી જ્ઞેન કકુ કયા રહે છે ?
અને તેનો ગૃહ—સ સાર કેવો છે ? એ વાત જરા કહો
તો ખરા

પ્રેમદા—અત્યારે એવી હલકા પ્રકારની વાત કરવી, મને
જરા પણ ગમતી નથી એની વાત કરવાથી આનંદા બે
હેનની ઉપદેશ વાર્તામાં નાહક અતગય થાય

લલિતા—પ્રેમદા ભાણુ! એ વાત ખરી છે, પણ કેઈ
વાર એની વાત બણવાથી બોધ પણ મળી શકે છે કારણ
કે, એવી ઉનટી વાતો પણ ડેળવણીના ક્ષયદાને સાળીન
ઝરે છે, માટે તમે ખુશીથી કરો

પ્રેમદા—લલિતા ! બાળપણમાં દીકરીને સારી ડેળવણી
ન આપવાથી તે દીકરી દેવા નહાત સ્વભાવની થાય છે, એ
વાતનો ખરેખરે દાખલો કકુના ઘરમાંથી મળી શકે તેવો
છે આનંદા જ્ઞેનની મરજી હોય તો તે વાત કરૂ

આનંદા—પ્રેમદા જ્ઞેન ! તે વાત ખુશીથી ઝરો કા
રણ કે, તમારી વાતમાંથી પણ ડેટલોએક બોધ મળી
શકશે

પ્રેમદા—આનંદા જ્ઞેન ! અમારી વાતમાં તે શો માલ

પ્રેમ તથા પુતળી—અમને તો કકુ જાણી ન હતી,
એ તેણીમા દોષ લાગે છે ખીન્નુ કાંઈ જાણવામા આ
વતુ નથી

અચળ—મને પણ કકુનો એજ દોષ લાગે છે

લલિતા—તે સિવાય કકુનો એક મોટો દોષ દેખાય
છે, ને તમે વિચારીને કહો ?

અચળ—લલિતા જુદેન ! કાંઈ જીલ્લો દોષ તેનામા
હોય તો તે અમારા જાણવામા આવતો નથી, માટે તમેજ
અમને કહો

લલિતા—જુદેનો ! તે દોષ જીલ્લો નથી પણ મોટો છે,
તોપણ મારી જાની સમક્ષ કહેવામા મને શરમ લાગે છે,
માટે મારીજા પોતેજ તમને જહી સંભળાવશે

અચળ—આનંદા વાકી ! લલિતા જુદેનને તે દોષ કહે
વાની જો શરમ લાગતી હોય, તો તમેજ તે દોષ કહી
જતાવો

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે સહજુષી શ્રાવિકાઓ ! અચળે
આ પ્રમાણે કહ્યું એટલે આનંદા નીચે પ્રમાણે બોલી

આનંદા કહે છે—હે પુત્રીઓ, લલિતાએ કકુનો જે
મોટો દોષ જાણી લીધો હતો, તે દોષ એ છે કે, કકુનો
પતિ મનોરહાસ ધર્મ ત્રણ ધી કાઠી પણ જાણતો નથી, અને
પોતાના કાકોને અતની ઘડીએ તે નવકાઠ પણ સંભળાવી

છોકરાની જોડને લીધે ધણી ધણીયાણી જન્ને તે છોકરી ઉપર બહુ જ પ્રીતિ રાખવા લાગ્યા બાળપણથીજ પોતીને ખાવાપીવામા અને જોડવા પેહેરવામા તેઓ સારા લાડ કરાવવા લાગ્યા પોતી જે માગે તે લાવી દેવામા તે જને સ્ત્રી પુરુષ વિલગ વચ્ચે હતા ન હતા પોતીના મનમા ઇચ્છા થાય, તે પેહેલા તો તેના માળાપ તે ઇચ્છા પૂરી કરતા હતા આ પ્રમાણે પોતીની ઉમર આઠ નવ વર્ષની થઇ પોતી લાડમા ઉછરેલી હોવાથી, તેને હાલતા ચાલતા ■ જીયો કરવાની, અને જેમ આવે તેમ જોડે બોલવાની જેવ પછી ટેટલીક વાર તો તે તેના બાપને અને માને ગાળો પછુ આપની હતી પોતાના માળાપને ગાળો આપે ત્યારે તેઓ તેની ગાળો માલગી લેતા પણ તેને કાંઈ ક હેતા ન હતા

પ્રેમ—વચના બોલી—પ્રમદા લાભુ એ વાતમા અમને આશ્ચર્ય થાય છે કે, છોકરી ગાળો આપે અને માળાપ માગી રહે, એ કેમ જને? એક હલકા વર્ણના લોકોના છોકરા પણ માળાપને ગાળો આપતા વિચારે છે, તો આ પછે વાણીયા જેવી ઉચી કેમમા એવી હલકી વાત કેમ જને?

વચને જવાબ આપ્યો—પ્રેમ જાહેન! એમા કાંઈ આશ્ચર્ય પામવાતુ નથી ઉચી કેમ અને હલકી કેમ આ ચાર-વિચાર એટલે રીતભાવ વગેરેથી જણાય છે બાળપણમા જેવો બોલવા ચાલવાનો આચાર પડ્યો હોય, તેવો

એટલે તેણીએ મને વધારે ગાળો આપવા માડી તેવામા મારી જ્ઞેન કંકુ ઘરમાવી રાધતી રાધતી બાહર આવી અને પોતાની દીકરીને લાખાપા કરવા લાગી તેણીએ મને વઢીને કહેવા માડ્યું કે, ચેનદા જ્ઞેન, તમારે મારી દીકરીને આટલું ગધું કહેવું ન જોઈએ એ તો મારે દીકરાના ખોટની દીકરી છે તમારે તેનું મન હું ખવવું નહીં પછી કંકુએ પોતીની પાસે આવી ઘણા કાલાવાલા કરવા માડ્યા તો પછી પોતી બેઠી વઈ નહીં પછી તેણીને તેડી ખોળામા બેમારી, ઘણી આજીજી કરી, ત્યારે તે માડમાડ છાની રહી પછી તે બેઠી થઈને બધા તેના બાપા મનોરદાસ જમતા હતા, ત્યાં આવીને કહ્યું, અરે બાપ, બેઠે થાય છે કે નહીં? જતદી બેઠે થઈ મને નવી ચુદ્દી લાવી આપ, ત્યારે મનોરદાસે આજીજી કરી કહ્યું, બેઠા તું ડહી છે, ચોડીવાળું ખમ હવે હું જમી રહ્યો છું ફક્ત થોડા કઢીને લાત ખાઈ લઉં, તે માલજતાજ પોતીને વધારે નીમ ચડી અને તરત કઢીનો બિનો વાટકો ઉપાડી મનોરદાસના માથા ઉપર રેડ્યો કઢી બિની હતી, એટલે તેનાથી મનોરદાસનું મોઢું દાઝી ગયું, તેથી તેણે એકદમ રાડ પાડી અને તેની આ ખોમાથી આમુ નીડળી પડ્યા તે સાચે તેના મોઢાનો બધો લાગ કઢીથી વિચિત્ર થઈ ગયો અને તેના બીજા કપડા પણ ગગડી ખરાબ થઈ ગયા પોતીએ આવું ખરાબ કામ કર્યું તોપણ તેની મા કંકુ અને મનોરદાસ તે માખી ગળ્યા ને કાઠપણ બોલ્યા નહીં મનોરદાસ ખાતોખાતો અધવચ્ચ ઉઠ્યો, પાણીથી પોતાનું બગડેલું શરીર ધોવા લાગ્યો જ્ઞેનો ! આ દેખાવ જોઈને હું તો મારા મનમા ચમત્કાંત પામી

નાનપણુમા ઠોકરીને લાડ કરાવી નાથે ચકાવનાર ડકુના
 અત્યાગે નકારા હાવ થઈ પડયાછે તેના સાસરીઆ પણ
 ગરીબ સ્થિતિના હોવાવી પોતી તેને ત્યા પોસાતી નથી
 બાલપણુના લાડથી તેણીને સાડૂ માડૂ લાવે છે અને સાડૂ
 સાડૂ પેહેવાતુ ગમે છે પણ અત્યારે તેનો બાપ મનોરદાસ
 માદો પડ્યો છે તેથી તેની દુકાનની આવક બધ થઈ છે,
 જોડલે પોતીને પિયગમા પણ માડૂ સાડૂ ખાવાતુ અને
 પહેરવાતુ મળતુ નથી તેથી તે બનેને કનડયા કરે છે
 ખડેનો, મારી ખડેનની હીડનીની વાત કરવી તે હીડ ન ઠહે
 વાય, પણ પોતીને ખાવાનો ગજો જોવો થયો છે કે, તેથી
 તે વખતે દુરાચરણ પણ કરના તેઓ થશે ખડેનો, બે દિ
 વસ પેહેલા મારી ખડેન કકુ મારે ઘેગ આવી હતી ત્યારે
 તેણીએ શાંતને મને ઠહુ કે પેમદા ખડેન, પોતી તરફતુ
 ખમ ભારે દુખ વધુ છે હમેશા તેની નવી નવી દરીયાદો
 ખાઈ લઈને તમારા બનેવી પણ તેનાવી થાકીગયા છે અમાગ
 તરત કહીને બેઠે છેલ છોકરી શુભાવવા બેઠી છે તેનો વર
 રેડ્યો કહી બેઠી બીજી સી પરણના તૈયાર થયો છે તે
 દાઝી ગયું, તેથી કટાળી આખરે તેનો ત્યાગ કરશે જો-
 જોમાથી આ મારા તો લોગ મમજવા? પોતીમા અંક
 લાગ ઠહીયાં દુર્ગુણો આવેલા છે મોટીખડેન! અમારા નમીબ
 છે તે છોકરીના પ્રતા અમે વાઝીયા રહ્યા તેત
 પછી માડૂ હટુ ખડેન તમે પૂરેપૂરા લાગ્યશાળી છે
 કયું અથગ કેવી કાઢી થઈ છે તેને જોઈને બધાની આ
 ને કાજ રે છે જો દીકરી હોય તો અથગના જેવીજ હુએ
 પાણી કુના અવા વચન માલગી એ તેને ઠહુ કે, ખડેન, પોતી

પુતળી—ના બા! એવી ઉઝાછળી અને જગડી ગયેલી
છોકરીને આપણામા લેખતવી તે મને તો ઠીક નથી લાગતુ

પ્રેમ—જાત છે! આનંદા માસી, એવુ તો ન થવુ
જોઈએ જ્યારે એની એવી જામની નકારી છોકરીઓને ભેગી
કરશો, તો પછી અહીં મારા ઘરની છોકરીઓ કેમ આવશે ?
એવી નકારી છોકરીઓથી સારી છોકરીઓ પણ જાનટે છે
એવીને તો, મગજ ૧ કરવો જોઈએ

પ્રેમદા—(જરા ગુસ્સે થઈને) બહેનો! અમસ્તિ તમે
વચમા ચામાટે બોલો છો ? હું તમને પુછતી નથી
આનંદા બહેનની જેવી મરણ હશે, તેમ વચે વચમા બી
જાને હાથા ધવાની જરૂર નથી

પ્રેમ—ચ ચાગની બા! તમે વધારે શુ ચડી જાઓ છો ?
તમે આજ કાલ આવના લાગ્યા એટલે આ બા મડગના
ઉપરી થઈ ગયા ? અમારા આનંદા માસી તો લોગા અને
લક્ષા દિલના છે વખતે તમારી ખાતર તે વાત કબુલ કરી
હે પણ અમારે આ માત મડગની આગત તેવી છોકરી
ઓને દાખલ કરે ગુમાવની નથી પછી જેવી આનંદા
માસીની મરણ

ધર્મદાસ થેઠ કહે છે, હે શ્રાવિકાઓ! આ પ્રેમદા જ્યારે
પ્રેમ, પુતળી અને પ્રેમદાની રમજગ થવા માડી, ત્યારે આ
નંદા સ્મિત હાસ્ય કરતી બોલી—પ્રેમદા બહેન! તમે તમારી
કદ બહેનના ઘરની હકીકત કહી તે ઉપરથી આ બધી

ગ્વાનો વખત આવ્યો છે બહેનો! તે પોતીનો દાખલો લઈ તમે તમારી છોકરીઓની પૂરતી મલાળ ગાળને કુળની લાજ સાચવવી અને ઝોલી એ કન્યાના ગુણો ઉપર આધાર રાખે છે કુળવાન કન્યાઓ પોતાના પિયરને અને સામ્રાને નાઝી રીતે દીધાને છે તેવી કન્યાઓનું જીવન ખરેખર સાર્યક ગણાય છે, અને તેવા સાર્યક જીવનવાળી આનંદ કન્યા લવિષ્યમા ખરેખરી ગુદ્ધ આવિકા બને છે એ પોતીના જેવી દુર્ગુણી કન્યાઓ તેના માતા પિતાને અને માસુ સમ્રાને દુ ખરૂંપ થઈ પડે છે, પોતીની જેમ પિતાનું અપમાન કરનારી અને માતાને રૂદ્ધ કરાવનારી કન્યાઓ કુળમા કંઈક રૂંપ થાય છે, અને આખરે મહા પાપનું પાત્ર બની નારકીની પીડા અનુભવે છે

આનંદના આવા નયન માલગી પ્રેમદા અને બાલ શ્રાવકળાળાઓ ધણીજ ખુશી થઈ ગઈ, અને ક કુની છોકરી પોતીનો દાખલો પોતાના મનમા દઢ કરી, તેમણે આનંદને હૃદયથી અભિનંદન આપ્યું

પછી આનંદએ પ્રેમદાની મામે જોઈને કહ્યું—પ્રેમદા બહેન! તમારી બહેન ક કુ તથા તેની દીકરી પોતીને તમે અહીં લાવવાને કહ્યું, તેને માટે મારો અભિપ્રાય એવો છે કે, ક કુનું હૃદય હાલમા દુ બને લીધે કોમળ થયું હશે, તેથી તે ઉપદેશ વાર્તાની અધિકારિણી થઈ છે પણ પોતીનું હૃદય કોમળ થયેલું નથી, તેમજ તેની વય પણ ઠરેલ ન થી, માટે તે ઉપદેશ વાર્તાની અધિકારિણી થઈ શકશે નહિ વળી હમણા પોતીના હૃદય ઉપર ઉપદેશ વાર્તાની અમર યવાનો સંભવ નથી તે છતાં જો તેને અહીં લાવી શકાય તો તે લલે આવે, કાંણુ કે, ઉપદેશ વાર્તાના અ

આજે આપણી ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરવાનો વખત થઈ ગયો છે, માટે હવે બાકીની વાર્તા આવતી કાલે કરીશું (જોયો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદામ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! આ પ્રમાણે આ નદાએ પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી એટલે ચંચળ, પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી, વિગેરે જાવી શ્રાવિકાઓ આ નદાને પ્રણામ કરી હમતે મોઢે પોત પોતાના ઘર તરફ આવવા લાગી પછી ધર્મદામ ગેઠે પોતાની શ્રાવિકાશાળાની શ્રાવિકાઓને પણ જણાવ્યું કે, માતાઓ ! અને બહેનો ! આજે આપણે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે ધર્મવાર્તા સમાપ્ત કરવાનો વખત વધી ગયો છે, માટે બાકીની વાર્તા આવતી કાલે કરવામા આવશે (જોયો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

પછી ધર્મદાસે શેઠ નીચે પ્રમાણે શિખરિણી છંદ બોલી બધી શ્રાવિકાશાળાને જાતવી મુકી—

શિખરિણી

શુભે પ્રેમેથી જે જિનનર તણે ધર્મ ^૧મહિલા,
બને તે વેગેથી મુકલ ^૨રમાતી નિત્ય ^૩મુશીલા,
મદાચારો સેવી ^૪બેલય કુળતુ ^૫ તારણ કરે,
દુરાચારો મર્વે નિજ હૃદયથી તે પરિહરે ૧

૧ સ્ત્રી, ૨ કુપીત સ્ત્રી, ૩ માગ સૌનરાણી. ૪ બને—સાસનાના અને પીયરતા કુળને ૫ તારે

દીવાળી—નહુ જ્ઞેન ! હવે ધર્મને માટે તમારો તો
અભિપ્રાય છે ?

ત હુ—ધર્મને માટે મારો અભિપ્રાય હવે બુદ્ધોજ થ-
યો છે આજ દિન સુધી હું સુધારાના વિચારોમા મશ-
ગુલ રહી, તેને માટે મને ઘણોજ અપંગાપ થાય છે જ્ઞેન
નીવાળી ! મને તો ખારી યદ્ય જદ્ય છે કે, જે પુરુષો કે
ત્રીઓ ધર્મનું કાંઈ પણ નમજ્યા વિના સુધારો સુધારો
હીં જુદે છે, તેઓ ખરેખરા જગાય છે તેમનું મનુષ્ય જ
વન નકામું ચાલ્યું જાય છે વળી ડંટલાઓક તો માન ધર્મ
ધર્મ કરીને મનારના માર્ગને સુધારતા નથી, તેવાઓનું
જીવન પણ ખીજના કોપયોગમા આવતું નવી તેઓ એ
મજ મમજે છે કે, ફક્ત વર્ષજ સાધવો મ સાગ વ્યવહાર-
મા પરવું નહીં, આનો વિચાર પણ મને યોગ્ય લાગતો
નવી આવો વિચાર જવો ત શ્રદ્ધસ્થધર્મની વિરૂદ્ધ છે
જાણ્યું કે, શ્રદ્ધસ્થધર્મ સાધવાને માટે સનાતન-વ્યવહારને
પ્રવશ સુધારવાની જરૂર છે જવળ વર્ષ સાધવો, એ સ-
માજી છુટા થયેલા માધુઓનું જ ઈર્તવ્ય છે શ્રદ્ધસ્થને
તો ધર્મ અને મમાર જને સુધારવાના છે જ્ઞેન દીવાળી !
વર્ષદાન શેઠની વાર્તામા મને એ જ્ઞાનદ વધાએ આવ્યો
હતો તેમા ખામ કરીને આવિકાઓનું ઈર્તવ્ય જુ છે ?
એ જાણતોને ઘણી મારી રીતે તેમણે દુષ્ટાત સાથે દર્શાવી
હતી તે મહાનુભાવે ધર્મની કેળવણીની સાથે સ્ત્રી કેળ-
વણી લેવાની જે સૂચના આપેલી છે, ને ખરેખર મનન
કરવા યોગ્ય છે વર્ષના શિલ્પ સાથે મેળવેલું સ્ત્રી

સ્વભાવ તેના નામ પ્રમાણે છે દરેક જાગત ઉપર હમેશા મમત રાખવાની તેને નહાતી ટેવ છે, તેથી કરીને મં-ધમા વિશેષ થઈ પડ્યો છે એ તોફાનને લઈને મને પણ છાટા ઊડ્યા છે આ વાત જો શ્રાવિકાશાળામા આવશે તો આપણી શ્રાવિકાશાળામા પણ મારે મોટું વિધન આવશે

અન્નવાળી—(ચિતાતુર થઈને) તાત જ્ઞેન ! આ જગત માલગી મને શ્રાવિકાશાળાની ચિતા થઈ પડી છે જ્ઞેન ! એ બધી વાત મને કહી સંભળાવો મમતલાલ ત મારે ગા સગા થાય ? તેને સઘની માથે ગો વિશેષ થયો છે ? અને તેમા શ્રાવિકાશાળાને શી હરજત આવશે ? તે બધું કહો

તારા—જ્ઞેન ! મમતલાલને તો તમે જોળખતા હોશો તેઓ આપણા જામમા પ્રખ્યાત છે

અન્નવાળી—જ્ઞેન તાત ! આપણા જામમા મમત લાલ જે છે એક મમતલાલ સંવના આગેવાન ગણાય છે અને બીજા મમતલાલ દેતશરની દેખરેખ રાખનાર બ્રહ્મસ્થ આવક છે તેમા કયા મમતલાલની સાથે તમારે સંબંધ છે ? તે કહો

તારા—જો મમતલાલ મધમા આગેવાન છે, તે મારે માત્રીના હીકસ લાઈ થાય છે અને, તે અમારા ઘરની સાથે ઘણાજ ગાંઠો સંબંધ રાખે છે તેઓ મને પોતાની સગી જ્ઞેન દોય તેવી ગણે છે

વિદ્વાન ટોપાથી મારો ઉપદેશ આપશે, પણ પછી તો નિદાની વાતનું ઉપાડે છે સોથી પેહેલા પોતાના વખાણ કરે છે, અને બીજા સાધુઓની નિંદા કરે છે વળી 'પોતે એકનું મારા માધુ ૩ બીજા બે ૬ સાધુ સારા નથી, એવી વાત તેમના વખાણમાં વારવાર આવે છે તે ઉપરાંત વળી કોઈના માથા જુઠા દિવ્ર પોતાને મોઢે કહી બતાવે છે, તેથી આપણને સાલગતા અરુચિ થાય છે એમ માધુની નિંદા વધુ રહે એટલે શ્રાવણોની નિંદા ઉપાડે છે જે શ્રાવણો પોતાના રાગી હોય, અથવા પોતાની વેદાવૃથ્થ વધારે કરતા હોય, તેમના વખાણ કરે છે અને બીજાની ઘણીજ નિંદા કરે છે અજવાળી જહેન ! કોઈ કોઈ વારતો એટલે સુધી કહે છે કે, અમુક સાધુને તમારે વાદ્ય ન જોઈએ, તેમનું તેમને આ ઉપાસનામાં બિતરવા દેવા પણ ન જોઈએ આવી આવી નિંદા કર્યા કરે છે વળી તે જણાવે છે કે, તમારે બીજા સમાજના સાધુઓને અહીં બિતરવા ન દેવા, એને મારે બાધા લેવી જોઈએ પ્રિય જહેન અજવાળી ! તેના આના નિંદા ભરેલા ઉપદેશથી શ્રાવણો અને આવિકાઓ કેટલી બધા છે, કેટલા એક તો વચમાં બધા જ્યાનરાગામાંથી ઉઠીને ચાલતા થાય છે

અજવાળી—તારા જહેન ! એ તો ઘણી, ખતમ માત્ર કહેવાય જેન મુનિના ઉપદેશમાં એવી વાત આવે તે નર સીતે ધર્મની વિરુદ્ધ ગણાય છે એવા સાધુ પાનેથી વખાણ સામગ્રવા કરતા તે ન સાલગવા એજ વધારે સારું છે તેમાં ખાસ રીતે આપણે આવિકાઓએ તો તે સાલગવા નહી

આજ કાલ અવનપિણી કાળના પ્રભાવથી કેટલેકજે સાધુ
 જોમા સધાકાની મમતા ચાલેલી છે, તેમા સાધુજોના ક-
 ના આનંદ અને આવિકાઓ વધારે લાજ લે છે, તો મન
 ડોળી ધાન આપતો કરવાની નથી, પણ આપણુ આવિકાઓએ
 તેમા લાગ ન લેવો જોઈએ આપણે તો બધા સાધુજો ન
 જા છે મમે તે સધાકાના કે મમે તે જરૂરના મુનિજો
 જાને, તે આપણે શુક તરીકે પૂજ્ય છે આપણે સાધુજોની
 સાથે ઘણું બચાવ કરવાનો નથી આપણે તો માત્ર તેમને
 ઉપદેશ લેવાનો છે જો ઘણું સાધુ વર્તમાન કાળના
 પ્રભાવથી અયોગ્ય ઉપદેશ આપે તો આપણે તે ઝડપે જ
 રા નહીં, પણ જેઓ સારો ઉપદેશ આપે તેમને ઉપદેશ
 આપણે મહત્ત્વ કરવો કેટલી એક આવિકાઓ જનુક સ-
 ઘડાની જે અમુક જરૂરની મમતા મળી છે, અને
 અમજ નાધુની ગળી થાય છે, તે તેમની સ્ત્રી સંસ્કાર
 છે જોતો જે કોઈ જાગિવાગી પવિત્ર મુનિ અમુક સ-
 દુરાગા અને મનના ભેવના જાને તેમની સ-દ સંસ્કાર
 શુક ભુલિ મનુ કરી, એ ન પણ જાગિનને મને કે
 વગી સાધુની જેમ માધ્વીજીની સાથે તેવીજ સંસ્કાર
 દેક માધ્વીજી આપણા શુકીજી અને પૂજ્ય દે. સુર
 પનિએ તમને જ્ઞાનની વાતમા જે જ્ઞાનથી કહે સંસ્કાર
 વાન કહી હતી, તે તમાન ધ્યાનમા હશે પદ્મજી જે
 કોઈ જ પમતિ સાધ્વીજી હોયતો તેમની સંસ્કાર સંસ્કાર
 વાન જાણુ નહીં જો જ્ઞાનથી જેના સંસ્કાર સંસ્કાર
 હોય, તો તેમની પામે વારવાર જુ, અને સંસ્કાર સંસ્કાર
 વાણી સાબજી

મારા સના હોય, તેઓએ માન પદ્મમાં ગ્રહેણ એ કોઈ
 પણ મારો સંગે મુક્તિમંડપના પદ્મમાં જશે તો તે તેના
 ઘર માથે નારે આજથી સજ્જ થઈ. એમ ત્રમંગુ
 હવે એણે બન્યું છે કે, માન પતિ મુક્તિમંડપના પ
 દ્મમાં છે અને તે ત્યાં ગ્રહેણ મુનિનો ઉપદેશ સારો હો
 વાથી તેઓ તે મુનિના પૂર્વ સંગે બની ગયા છે, તેઓએ
 એવે મુખી નિવેદ્ય કર્યા છે કે, કદિ મમતલાલ મારો
 સજ્જ તોડે તોપણ મારે વિગતમંડપના પદ્મમાં કદિ
 પણ જવું નથી જ્ઞેન અજવાળી ! હવે આ વાતમાં મારે
 ઉપાધિ બહુ થઈ પડી છે મમતલાલની સાથે હમારો નિ
 કટનો નજ્જ છે, તેથી તે સજ્જ છેડી દેવાય, તમ
 નથી વળી મારા પતિને એવો દ્રઢ આગ્રહ બધાયો છે
 કે, તે કદિપણ છેડે તેમ નથી આ બાબત મારું સના
 નર્મ નાહો છે, પણ મારું તેનો નિવેદ્ય આવતા નથી
 જ્ઞેન અજવાળી ! આવી એવી ઉપાધિ મારે નાથે નાથી
 પડી છે હવે તેણે શું થશે ? એ વિતા, ન ત મન ના
 રહ્યા હશે છે

મર્ચ શ્રાવિકા સમાજ ચીકાર ભરાઈ રહ્યા પછી ધર્મદાન
શેઠ નીચે પ્રમાણે મગલાચરણ બોલે છે

શ્રી અહુતા અશુભ હરતા મર્વને મિદ્ધિ વર્તા,
ધર્તા ધર્મે પ્રભુ નિહરતા કર્મના વિદ્ધ હર્તા,
સપુણ્યેધી મન પ્રસરતા મર્દા ઉપર્તા,
વિશ્વે પામે વિજ્ય અતિશે શ્રાવિકા બોધ કર્તા ૧

મગલાચરણ થઈ રહ્યા પછી ધર્મદાન શેઠ બોલ્યા
માતાઓ અને બહેનો ! આજે અષ્ટમી પર્વનો દિવસ છે, માટે
જે બાળ શ્રાવિકાઓ છે, તેઓ ડાઈ ભજનરૂપે રામટો ગાઈ
મલગાવે તો વધારે માફ

ધર્મદાસ શેઠના બાના વચનો સાલળી મણિ ઉભી થઈ
ને વિનય પૂર્વક બોલી

મણિ—ધર્મદાન બાજા ! તમે માત્ર યાદ કરાવ્યું ને
પરને દિવસે મદ્યુષી અને શીળેવો બાળાઓ ડાઈ પણ
બોલનાર ભજનરૂપે રામટો ગાઈ મલગાવે તો અમે શ્રાવિ
કાઓને ઘણો લાભ થાય

તાળા—મણિ બહેન ! તમારૂં કહેવું બરાબ છે, પણ
આજે કયું પર્વ છે ? તે તો કહે !

મણિ હમતી હસતી બોલી તારા બહેન ! તમે છાદી
પુછ્યું

તાળા—ત્યાં મણિ બહેન ! તમે હમોએ કેમ ?

સર્વ આવિકા સમાજ ચીકાર ભરાઈ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ નીચે પ્રમાણે મગલાચરણ બોલે છે

શ્રી અર્હતા અશુભ હરતા સર્વને મિદિ કર્તા,
ધર્તા ધર્મે પ્રભુ વિહરતા કર્મના વિદ્ધ હર્તા,
સન્નિવેશી મન પ્રસરતા મર્દા ઉપકર્તા,
વિશ્વે પામે વિજય અતિશે આવિકા બોધ કર્તા ૧

મગલાચરણ થઈ રહ્યા પછી ધર્મદાસ શેઠ બોલ્યા માતાઓ અને બહેનો ! આજે અષ્ટમી પર્વનો દિવસ છે, માટે જે બાળ આવિકાઓ છે, તેઓ કેઈ ભજનરૂપે રાસડો ગાઈ મલખાવે તો વધારે સારૂ

ધર્મદાસ શેઠના આના વચનો સાંભળી મણિ ઠલી થઈ ને વિનય પૂરક બોલી

મણિ—ધર્મદાસ દાસ ! તમે માત્ર યાદ કરાવ્યું જે પર્વને દિવસે સફળુણી અને શીખેલી બાળાઓ યાદ પણ બોધધારક ભજનરૂપે રાસડો ગાઈ મલખાવે તો અમો આવિકાઓને ઘણું લાભ થાય

તામ—મણિ બહેન ! તમારૂં કહેવું ખરૂં છે, પણ આજે ડયુ પર્વ છે ? તે તો ઝહે

મણિ હમતી હમતી બોલી તારા બહેન ! તમે છોઠી પુછ્યું

તામ—ત્યારે મણિ બહેન ! તમે હમોઝે કેમ ?

આવિકા પ્રમાદથી ચોતાના કર્તવ્યમાથી ચુકતી હોય તેને ત્વગતી આપી તેના કર્તવ્યનું લાન કરાવવું, એ ખરેખરા ઉપકારનું કામ છે અને પ્રમાદ વગરની ભણેલી આવિકાનું તે કર્તવ્ય છે

મણિ—તારા જડેન! તમારા વચનથી મને ઘણાજ સંતોષ થયો છે

તારા—મણિ જડેન! હવે મને ઠંડો આજે કંથુ પર્વ છે?

મણિ—તારા જડેન! આજે આઠમી છે તે આપણું જોનોનું ઉત્તમ પર્વ ગણાય છે,

તારા—જડેન! હા, મને હવે તે યાદ આવ્યું પછાં ધર્મદામ ગેઠના કહેવાથી બાળ આવિકાઓ ભજનનો ગનઠો ગાવાને વિનયથી ઉભી થાય છે

અચારે બધી બાળ આવિકાઓ ઉભી થઈ ત્યારે મણિની નીચે પ્રમાણે કહ્યું —

મણિ—ધર્મદામ કાકા! આ બાળાઓને આજા આપો કયો ગનઠો ગાયો છે?

ધર્મદામ ગેઠે કહ્યું, પદોપકારને માટે જે ભજનને રાગે ગનઠો તમને ગીયડાવ્યો છે, તે ગાઈ નક્કીયો.

બાળ આવિકાઓએ કહ્યું, મણિબા! અમને ગા નવવાની મદદ કરો તો વધારે આડ

સા ખંડેનો વાત હુદે ધન્ને, જીપકાર મદા પગના ડરને,
એ ભાવથી અતગ્મા કરને એ આવક બાળ ૪

જીપકાર તણી શીતળ છાયા, નવ ધરવી ત્યા મનમા માયા,
શુદ્ધ રાખે ત્યા મન વચ કાયા એ આવક બાળ ૫

જીપકાર રૂંધે મરને પ્રીને, ૧૧૨૨ પાસ ગતો. એ રીતે,
અનુમોદન કરને એ નિત્યે એ આવક બાળ ૬

આ પ્રમાણે પરોપકારનો ભજનરૂપ નસરો સાબળી
બધી આવિકાઓ ખુશી ખુશી વધ ગમ અને દરેક આવિકા
તે ઉપયોગી ભજનરૂપ રાસરો ગીતવાને હૃદયમા ઉતકટ
ધરવા લાગી

ધર્મદાસ ગેઠ કહે છે—હે આવિકાઓ! તમે બધીઓ
આ પરોપકારનો આ ભજનરૂપ રાસરો આ રાખી તે પ્ર
માણે વર્તને કાળુ છે, પરોપકાર કરવાથી બહુ પુણ્ય
બધાય છે અને તે શુભ મોટામા મોટો ગણાય છે

હે પ્રિય માતાઓ અને ખંડેનો! પછી પરમ આવિકા
આનંદા નિત્યના નિયમ પ્રમાણે ઉપદેશ વાર્તા કરવાને
—મોતાના ધરના એક ભાગમા બેઠી, તે વખતે ચચળ,
સંગે મ, પુતળી, જ્યા વિગેરે આવિકાઓ ત્યા આવી

૬ માયા-કપટ ૧૦ શુદ્ધ મન વચન નો કાયાથી ૧૧
બીજાની પાસે

નંદુ—મોટી જ્ઞેન ! તમે જરા તેને બોલાવી જુવો
તો વધારે મારૂં

પ્રેમદા—ના, જ્ઞેન ! મારે તો તેનું નામજ દેવું
નથી તેવીને તો બતાવવીજ ન જોઈએ

નંદુ—મોટી જ્ઞેન ! જો તમે મનમા એવું રાખશો
તો પછી તેનો ઉપકાર થશે નહીં આ વખતે તો માન
અપમાન ! હયા વગર જીવકાં જુદિથી કામ કરવાનું છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! નંદુના આવા
વચન માણી પ્રેમદાના મનમા હયા આવી અને તેણીએ
વિચાર્યું કે, ગમે તેમ કઠીને પણ પોતીનો આપણે ઉદ્ધાર
કરવો જોઈએ તે આપણુ છોકરું જહેવાય આવું વિચારી
પ્રેમદા ધરમા જ્યાં પોતી રીસાડને બેઠી હતી, ત્યાં ગઈ,
અને તે ઠોમલ વચનોથી બોલી

પ્રેમદા—કેમ પોતી જ્ઞેન ! બોલતાં નથી માસી
પોતાને ઘેર આવે તોપણ ભાણેજ બોલે નહીં, એ કીક ન
જહેવાય જ્ઞેન ! તું કાઢી છ તારી બા નંદુ તો વિચાર
વગરનું બોલનારી અને આકળી છે

પ્રેમદાના આવા વચન માણી પોતીના મનમા જરા
મારું લાગ્યું, અને પોતાની માસી તરફ તેની લાગણી
સારી થઈ

પોતી—માસીબા ! તમે કહો છો, તે ખરૂં છે મારી
બાને ઠોમ જાતનો વિચારજ નથી તેમ બોલવાનું ભાન
પણ નથી

પ્રેમદા—બહાલી દીકરી ! જો તારી બાથી ક ટાળી ગઇ હું, તો તું મારી સાથે આવ, તને કોઈ મારે ઠેકાણે લઈ જાઉં.

પોતી—મામીબા ! કયા લઈ જશો ?

પ્રેમદા—જેન ! તને એરે ઠેકાણે લઈ જાઉં કે, જ્યાં કપાળી મારી મારી વાનો વતી હોય કે જે માલગવામા ઘણી મન આવે.

પોતી—આવો, ત્યારે તો હું ત્યાં આવું.

પ્રેમદા—પોતી જેન ! જો તારી મરજી હોય તો, તારી બાને પણ માથે લઈએ.

પોતી—મામીબા ! તેને માથે લેશો નહીં તેને બોલવાનું જ્ઞાન નથી, તેની વખતે તે મને કાઈક કહ્યા વિના રહેશે નહીં.

પ્રેમદા—તારી બા બીલકુલ બોલશે નહીં, તેમ છતાં જો તે કાંઈ પણ બોલશે તો, હું તેને ત્યાંથી કાઢી મુકીશ.

પોતી—મામીબા ! જો તમે કાંઈ મુકવાની વાત કબુલ કરો તો, મારી બાને માથે આવવા દજો નહીં તો આપણી સાથે તેની કાંઈ પણ જરૂર નથી.

પ્રેમદા—પોતી જેન ! તારી બા કાંઈ પણ બોલે નહીં, એ વાત હું પોતે કબુલ કરું છું.

પ્રેમદાસ શેઠ કહે છે—હું આવીકાઓ ! આ પ્રમાણે મીઠા

એથી કરીને તે છોકરા અને છોકરી બનેનો સસાજ બગડે છે કારણકે, તદ્દન બાળપણમાં વેવિચાર કરવાથી છોકરી અને છોકરાના રૂપ સુખ ઘણું પણ જોવામાં આવતા નથી. એટલે તેમનું વેવિચાર લાડકે માકડું વલગાડવા જેવું થાય છે આથી કરીને તે જોડું ભગિન્યમાં મુખી થતું નથી વળી ફેટલીએક જ્ઞાતિની કઠિ પ્રમાણે છોકરાને મોટી ઉંમરે ડાન્યા નહીં મળે એવા ભયથી છેક નાનપણમાં પરણાવે છે, અને નકારિ કઠિરી વળી વાગ એમ પણ જોવામાં આવે છે કે, ડોડ ડોઈ કુલવાનના મોટી ઉંમરના છોકરાને ડાન્યા મળતા વિવળ પણ થાય છે આવા દુષ્ટ રીવાજથી વેટલાએક વિચારગત માળાપ પણ પોતાના છોકરાને ડાન્યા નહીં મળે, એવા ભયથી બાળપણમાં જ લગ્ન કરે છે અને તે દુભંગી વયના બાળકના સસાજના સર્વ સુખને દુખ રૂપ અગ્નિમાં હોમી દે છે એવા લગ્નથી પછવાડેથી વિપરીત ફળ મળે છે એટલે છેવટે તેમને ઘણું જ પરતાવું પડે છે બહેનો ! જેમ છોકરાને માટે એ પ્રમાણે બને છે, તેમ છોકરીને માટે પણ એમ બને છે છોકરીને પછીથી આશી વર દે ઘર મળ્યે દે નહીં એવા વિચારથી અન માળાપો છેક બાળપણે સુખ તથા હોશનો વિચાર કર્યા વિના પરણત્રી દે છે, તે વખતે મૂર્ખ માળાપો વરના રૂપ, સુખ દે વયની પાકી તપાસ કરતા નથી અને આપો વીંચીનેજ હીકની આપે છે આવી નકારી રૂઢીથી અનેક બાળાઓ પોતાની બધી જીવનની દુખમાજ ગાળે છે, અને પોતાના અજ્ઞાન માળાપને હૃદયથી શાપ આપે છે અવિચારથી હીકની આપનાર તથા લેનાર તથા હીકની, એ બધા પાછળથી

હોડામા પણ તેવા કળેડાની ચર્ચા વધારે થાય છે તેમા
 ને સ્ત્રી લલેલી હોય અને તેણીએ ધર્મનું જ્ઞાન ન મેળ
 વ્યું હોય તો તે સ્ત્રી પોતાના પતિને ઘણો અનાદૃષ્ટ
 છે ને કાંઈક જિતરતા કુળની સ્ત્રી હોય તો તે મી છડી
 જાય છે અને પતિને પોતાના નોકરની જેમ ગણે છે આવું
 જોડું આ સમારના મુળને કદિપણ મેળવી શકતું નથી
 વળી રૂપ એ પણ ધરીરનો ગુણ જહેવાય છે, તેથી રૂપની
 પણ કળેડું ડરવું, એ ગુણથી થયેલા કળેડામા આવી
 જાય છે, ને પુરુષ સ્વરૂપવાન હોય અને સ્ત્રી કુરૂપા હોય
 અથવા સ્ત્રી સ્વરૂપવાન હોય અને પુરુષ કદરૂપો હોય તો
 તે રૂપથી જોડું કહેવાય છે તેવા જોડામા સ્ત્રી પુરુષને
 પરસ્પર પ્રેમ થતો નથી, અને તેથી એક જીભના મન
 જુદા રહે છે અને આખરે તેમનો મચ્છાર કદાચ સાગી
 રીતે આવતો નથી અહીં ઢોઈ પુછે કે, સ્વરૂપવાન થવું,
 એ તો કર્મને આધીન છે, એમા કોનો દોષ કહેવાય ? તે
 તેને માટે એટલું જ કહેવાય છે કે, સુસ માળાપોએ વે
 વિગાળ કરતી વખતે એ જાળનનો પ્રથમવીજ નિચાર કે
 રૂપો જોઈએ ને પોતાની છાંરી સ્વરૂપવાન હોય તો તેનું
 વેવિગાળ ઢોઈ સ્વરૂપવાન છાંડગની સાથે કરવું અને ને
 છાંડે સ્વરૂપવાન હોય તો તેનું વેવિગાળ ઢોઈ સ્વરૂપવાન
 છાંડરીની સાથે કરવું જોઈએ એમ ન ઢરવાડી તેવા કળે
 ડામા અનેક તત્ત્વના દુષ્ણ ઉત્પન્ન થાય છે સ્વરૂપવાન
 સ્ત્રી જ્યારે લાયક ઉમરની થાય, ત્યારે ને પોતાનો પતિ
 કદરૂપો દોષતો તેની તરફ તેનો અભાવ થાય છે, અને તેની
 જીભે કોઈ વાગ નહારી જુદી થવાનો સંભવ છે તેવી રીતે

પણ હીરા કોઈ દિવસ સુધરશે એવી આશામાં પોતાના મનને બાંધી તે ઘરમાં રહેતો હતો.

એક વખતે શીલચંદ્રે વિચાર કર્યો કે, પોતાની સ્ત્રીને આરો બોધ આપવામાં આવે તો, આ સ્ત્રી સુધરશે, એવું ધારી શીલચંદ્ર પોતાની સ્ત્રી હીરાની પાસે આવ્યો અને તેણીને નીચે પ્રમાણે બોધ આપવાની વાત કહેવા માંડી.

શીલચંદ્ર—હેમ શ્રાવિકા! જો જગ ધ્યાન આપો તો એક માની વાત કહું.

હીરા—શી વાત કહી છે? કહે ને, તમારે મોઢે બોલવું છે, એમાં માત્ર શું જવાબ છે?

શીલચંદ્ર—જો, તમે ક્રોધ ન રાખો તો તમારા મનને બહુ આનંદ થાય.

હીરા—અમારામાં તો ક્રોધ નથી, તમારા મનમાં ક્રોધ હશે જે ક્રોધ રાખતું હશે તે કાઢી પડશે (સોગન બોલે છે).

શીલચંદ્ર—હું તમને કાઢી પડવાનું કહેતો નથી કેવલ તમારા હિતની ખાતર કહું છું.

હીરા—એવું હિત અમારે જોઈતું નથી તમારું માની આગળ જેમ તેમ બોલવું નહીં.

શીલચંદ્ર—એમાં હું જેમ તેમ શું બોલ્યો ?

હીરા—ત્યારે શું હું બોલી ? જે બોલ્યું હશે તે કાઢી પડશે.

આજ દા કહું છે—હે સદ્ગુણી પુત્રીઓ ! આ પ્રમાણે હીરા અને શીલચક્રને ઘણી વાર કહ્યા થયા હતા, અને લોહોમા મોટી કળેતી થતી હતી તેમજ આખા પ્રપચપુરમા તેમની ચર્ચા થતી હતી આખરે શીલચક્ર હીરાથી કટાણી ગયો અને એ ત્રણ વખત નાશીને વિદેશમા ચાલ્યો ગયો હતો. છેવટે પોતાની નગરી સ્ત્રીના દુખ વડે તેના હૃદયમા મોટી ચિતા રહેવાથી તેને કાયરોગ લાગુ પડ્યો, અને તે મહા રોગમાજ તેના દુખી જીવનની સમાપ્તિ થઈ હતી.

હે સદ્ગુણી સુતાઓ ! આ પ્રમાણે સ્વભાવથી થયેલા કળેડાનું એવું નકારૂં પરિણામ આવે છે પુરૂષ અને સ્ત્રીના જુદા જુદા સ્વભાવથી તેમનો ગૃહ-સમાજ સાગી રીતે ચાલતો નથી, એ વાત તો સિદ્ધ સમજવી માટે વ્યવસ્થા કરેલું, ગુણનું કળેડું, અને સ્વભાવનું કળેડું એ ત્રણે ન થાય, તેવો પાકો વિચાર કરી છોકરી તથા છોકરાનો મધ્યમ જોડનો, જેથી એમનો સસાર સર્વ રીતે સુખી થાય વચ, ગુણ અને સ્વભાવથી મળતું એવું સ્ત્રી પુરૂષનું જોડું, આ દુખમય સસારમા પણ સુખ મેળવી શકે છે. દરેક ગ્રહકાર્યમા તેઓ પરસ્પર એકમત થઈ પોત પોતાના કાર્યો માધી શકે એવા સુખી જોડાથીજ આ શ્રાવકનો સસાર સુધરે છે તેવા સુખી શ્રાવક મસારમા ખરેખર શ્રાવક ધર્મ સચવાય છે જેન ધર્મના ગિદ્દાત પ્રમાણે ગૃહસ્થ શ્રાવકના બાર નવો પણ તેવા જ્ઞાનકના જોડાથી પાળી શકાય છે તેવા પવિત્ર સ્ત્રી પુરૂષમાજ સમન્વિત પ્રાપ્ત થાય.

છોકરીને વયમા આબ્યા પેહેલા પરણાવી દેવી જોઈએ
 વળી કેટલાએક માળાપો છોકરીને સારા સબધની રાહ
 જોઈને માટી કંઈ છે, અને જ્યારે ઠોઠ સબધ મારો મ
 જ્યો એટલે તરતજ તેનું વેવિશાળ અને વિવાહ બને
 સાથે કરે છે આ ગીનાજ પણ બગબગ પસંદ કરવા
 ચોગ્ય નથી જ્યારે કન્યા આઠ વર્ષ ઉપરાતની થઈ
 એટલે તેના વેત્રીગાળને માટે શોધ કરવા માડવી,
 જ્યારે દશ વર્ષની કન્યા વાય, ત્યારે તો તેનું વે-
 વિશાળ થવુંજ જોઈએ પછી બે વર્ષ જાય ત્યારે તેણીનો
 વિવાહ કરવો આમ કરવાથી ઘણા ફાયદા વાય છે, કાગણુ
 કે, વેવિશાળ અને વિવાહની વચ્ચે બે વર્ષ જવાથી વર
 અને કન્યાના શુભ દોષ જોઈ શકાય છે, વળી બનેના
 માળાપોની નીતિ રીતિ અને કુલીનતા પણ દેખાઈ આવે
 છે માટે, પેહેલા વેવિશાળ થયા પછી અમુક લાભી મુદને
 વિવાહ કન્યામા ઘણા ફાયદા થાય છે તેમ આઠ વર્ષની
 નાની ઉમરના ઠોડગ છેડરીનું વેવિશાળ પણ ન કરવું,
 કારણ કે, તેટલી ઉમરમા વગ કન્યાના શુભદોષ જણાતા
 નથી તે ઘણાજ નાની ઉમરમા વેવિશાળ કરવામા આવે
 તો પછી ઉપર ગહેલા થયું જાતના કળેડનાથી એક ક
 જોડું થયા વગર ગહેતું નથી, કેટલેક કેકણે તો ત્રણે જા
 તના અવધા બે જાતના કળેડ પણ માથે થયેલા જોના
 મા આવે છે

પ્રીય પુત્રીઓ ! જે માળાપો વેવિશાળ અને વિવાહ
 સાથે કરે છે, તેમા કેટલાએક નકારા બનાવો બને છે,
 તે તમે ધ્યાન દઈને માલગજે છોકરી જ્યારે વયમર્તિ આવી
 ગઈ હોય અને તેનું વેવિશાળ થતું નહોય તો તેના માળાપને

ગળવાનું છે કે, કન્યાના કરતા વડો મોટો હોવો જોઈએ
પણ કન્યાની વય કરતા યમણી વયથી વધારે વયવાળો
પુત્ર ન હોવો જોઈએ એ વાત ખામ ધ્યાનમાં રાખવાની
છે આવી રીતે યમળર તપાસ કર્યા પછી જરૂરો મળે
પણિયામે ઘણાજ સુખઝરી નીવડે છે તે મહાતુલાવ આ
શર્ય તે પ્રમગે લખે છે કે, યમળર તપાસ કરી
કરેલા સખધ—મેવીશાળથી જે વિવાહ થાય, તે ધર્મ
વિવાહ કહેવાય છે અને પવિત્ર હૃદયના શ્રાવિકાએ
પોતાની પ્રજાનો ધર્મ વિવાહજ કર્યો જોઈએ ધર્મ વિવાહ
જરવાનો હેતુ સદ્ગુણી અને કુલવાન સ્ત્રી પ્રાપ્ત કરવાનો
છે જ્યારે તેવી યોગ્ય સ્ત્રી પ્રાપ્ત થાય છે, એટલે તેની
નાથે ગૃહ—સમાજ બિચા પ્રકારનો બને છે તેવો મમારજ
શ્રાવિકાનો ખજેખરો સ સાર કહેવાય છે તેવા સ સાગને સદ્
ગુણી શ્રાવિકા સારી ગીતે દીપાવે છે તે કુલદીપિકા શ્રાવિકા
ગાના ઉદરથી ઉત્તમ મતિ ઉત્પન્ન થાય છે, ધરમા માગી
ગાતિ પ્રવર્તે છે, ગૃહકાર્યની વ્યવસ્થા માગી વાય છે, શુદ્ધ
સજાચાર નેવાય છે અને દેવ, અતિથિ—મીજમાન તથા
બાધક વર્ગનો મારો મત્કાર થઈ શકે છે

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ ! આનંદા આ
પ્રમાણે પોતાની પુત્રી લલિતા અને બીજી શ્રાવિકાઓને
બાધ આપતી હતી તે વખતે પ્રેમદાએ વચ્ચે પડ્યું

પ્રેમદા—આનંદા બહેન ! તમે આ વાત ઘણા ઠીપચો-
ગની જાણી છે, શ્રાવિકાની પુત્રીઓનો કેવા વગ્ની માથે સ-
ખધ જોડવો જોઈએ, એ વાત દરેક માળાપોએ અવધાન

જે સત્ય વચન મુખ ઓવેરે, 'અવગુણના છોડે આજા,
 આનંદ જન સ્નેહે મોપોરે, એ વરને આનંદ બાજા ૩
 જે ગીળ તાલુ મત સખીરે, નવ નિગ્મે રૂપરની બાજા,
 આવ જત સ્નેહે સોપોરે, એ વરને આવડ બાજા ૪
 મત બાર ધરે તે અગેરે, 'જે આવક ગુણની શાજા,
 આવડ જન સ્નેહે મોપોરે, એ વર ને આવડ બાજા ૫
 નવ કરવા રૂપાય પ્રસારે, કામ જગતમા જે ઢાજા^૫,
 આનંદ જન સ્નેહે મોપોરે, એ વર ને આવડ બાજા ૬
 જે સર્વ સધર્મી બધુરે, હૃદય વિષે ઠરતા બહાલા,
 આવક જત સ્નેહે સોપોરે, એ વર ને આવડ બાજા ૭
 જે હુ ખિત જનને દેખીરે, નિત્ય બને 'કરુણાવાજા,
 આવક જન સ્નેહે સોપોરે, એવગને આનંદ બાજા ૮

આ પ્રમાણે લલિતાએ અને ચન્દ્રને સાથે ગરબી ગાડ
 તે સાભળી બધી ગાવિ રમે ઘણીજ ખુશી થઈ ગડ પત્રી
 પ્રમદા નીચે પ્રમાણે બોલી

પ્રેમદા—આનંદા જહેન! આવી મરેની ગરબી મારી
 ચન્દ્રને આવડે છે, એ પાત તો હું અહીંજ બંધુ છું

૧ નામ ૧ મુકુના શાજા ૨ પાગરી સ્નેહે ૩ જે બાર મત આ
 વના મુણેની શાજાગય છે ૪ પગ ૫ જાતમા જે મળા કામ
 છે તે ૬ દયાવાળા

આવિકાઓના કહેવાથી આનંદાએ તેજ વિષય ઉપર પોતાની ઉપદેશ વાર્તા આગળ ચલાવી.

આનંદા કહે છે, હે યુગીઓ ! જેવી રીતે કોઈ જાતનું કંઈક ન થાય, તેવો વિચાર જરી સુખ માળાપે પોતાની હીકરીને ઉપ, ગુણ અને વય એ મર્મ બાગતોમા થોડો એવા પતિની સામે પગલાવવી

જે આપણી દોકની બાગ વર્ષની હોય તો તેને માત્ર વાંદા વર્ષનો વગ જોવા, અને જાની અડચણ આવે તો ઘણામાં ઘણા ત્રાગ વર્ષનો જોવો, પણ જોવી મોટો જોવો નહિ. બીજા દરજ્જાનો જોવો તે જેમના કુળમાં વીંચ વર્ષની કન્યાઓ વાય છે, તેમણે પણ ત્રીસ વર્ષનો જ વર નંદો નેકરે, તેવી કન્યાઓને માટે કંઈ જામણે અથવા અની જો મોટો જોટલે ચાવીજ તે પગાગ વર્ષનો ન જોવો. જો એ કારણ કે, નેવા મોટા વરની નાથે જે વિચાર કે રવા ॥ આને તે વર્ષવિચાર કહેવાતો નથી. જે દોડ અપતિના ઘણી કન્યા મોટી ઘર્ષ નડ હોય ને તેમાં પણ કમનીમાં કમની કન્યા કમના પાંચ વર્ષે મોટો વગ જોવો. અને ઘણામાં ઘણા પાંચ વર્ષે મોટી વયનો વગ જોવો, પણ એથી નાનો અથવા મોટો જોવો એ અણધરનું છે.

જહનો ! ત્યાં એકલુ વય જોવાનું નથી પણ રૂપ, ગુણ તથા ભાગ એ છંદા પાંચ વસ્તુ જોવી જોઈએ રૂપમાં આપણી ઊંચીના કમની સમાન અથવા ગારા રૂપવાળો ને. તથા સુઘના જોટલે વિગા, વિનય, દિરેક વગેરે

છે આવા લક્ષણોને ધરાવતું જાણનાર વિદ્વાનો આજઠાલ થોડા છે, તોપણ જો કોઈ તેને વિદ્વાન મળી આવે તો છોકરા તથા છોકરીનું વેવિશાળ કરતી વખતે એક બીજાના શરીરના લક્ષણો પણ તપાસાવવા અને તેથી પણ કેટલાંએક ખાત્રી કરી લેવી તે મિત્રાય જો વર ઠન્યાની ધરાધર જન્મ કુટુંબી લેવામા આવી હોય તો તેના પ્રકૃતિ જોઈ, તે વડે પણ માળાપે પોતાની ધનતી ચોકસી કરવી

પ્રિય મહેનો ! હાલમા કેટલાંએક લોકો નાગુદ્રિક લક્ષણ અને જ્યોતિષને વેહેમકપ ગણી કાઢી નાખે છે, પણ એ વાત ઘણી જીણી છે, તેથી આ વખતે હું તમારી આગળ તે વિષે વધારે કહેતી નથી પણ તેને માટે આપણા જેનશાસ્ત્રમા મારી રીતે લખેલું છે, તે કોઈ પ્રમગે જણાવીશ અત્યારે તો હું ત્રમા એટલું જ કહેવાનું છે કે, આપણી દીકરીને જે પુરુષની માથે પરલાવવી છે, તેની બગાડ એક વસ્તી કરવાની જરૂર છે તરફ કે જેની માથે રહીને આપણી દીકરીને બધી જીવગી ગુજારવાની છે, તેની ધરાધર થોડા તપાસ કરવાની પૂરેપૂરી જરૂર છે વળી તમે સુનજો છો કે, ગાય અને દીકરાં જ્યાં દોરે ત્યાં જાય છે તેની એ પરાધીન બાળાને આપણે દોરીને એવે ઠેકાણે આપરી કે, જેથી એ તેણીના ગૃહ—મ સારમા સુખી થાય અને પોતાનો-શ્રાવિકાધર્મ સારી રીતે બજાવી શકે દરેક મુરત માળાપોએ એટલું તો અવશ્ય યાદ રાખવું કે, પોતાની પ્રતિ શરિરમા કેવી રીતે, સુખ સંપાદન કરી શકે !

સાલળી, જે લલિતા જ્ઞેન ગાંધ મલગાવે તો પછી હું
પણ તેને મોઢે કરી લઇગ

તે પછી પ્રેમ, પુતળી અને જ્યા વિગેરે પણ બોલી
હઠયા લલિતા જ્ઞેન । એ ગરમીનો લાલ અમને પણ મળવો
લેખ્યો

ધર્મદામ શેઠ કહે છે—હે આવિકાઓ ! પછી આનંદ
ની આજ્ઞાથી લલિતાએ તે સુદર ગરમી નીચે પ્રમાણે ગાંધ
જતાવી હતી

માતા તરફથી પુત્રીને શિક્ષા

“ તીર્થ તણી આગામના નન કરીએ ” એ શબ્દ.

માતા કહે નિજ પુત્રીને સુણ જ્ઞેની,
મારી ગીઅની વાત,
પૂરણ પ્રેમથી ધાળે તે મળેની,
તાગ હિતની એ વાત (એ ટેક)

દેનશુક ને ધર્મને નિત્ય સેવી,
લેજે સમગ્રિત છાપ,
ભાવ ધરીને ભાવજે બહી રીતે,
શુદ્ધ ભાવના આપ માતા કહે ૧

સત્યવદી સત્ય ચાલજે મર્મ સાથે,
છોડી છલતાની વાત,

પુસ્તક ગ્રંથથી વાચજે જોધ લેવા,
 તેમા રાખજે બહાલ,
 જેન મતીના ખ્યાલને મન ધરજે,
 તુ છે પીરની જાળ માતા કહે ૮

લલિતાએ આ પ્રમાણે ગરબી ગાઇ સંભળાવી, તે આ
 ભણી બધી આવિકાઓ વણીજ પુરી થઇ ગઈ તે વખતે
 ચચળે નીચે પ્રમાણે કયુ

લલિતા બહેન ! આ સુદર ગરબી મને લખી આપો
 તો હું આવતા કાલેજ યાદ કરી લઉં

લલિતા—ચચળ બહેન ! એ ગરબી મેં એક ચોપ
 ડીમા લખેલી છે, તે ચોપડીજ હું તમને આપીશ એટલે
 તમે તમારી જાતે રૂખી લેજો બીજી જે દેખાડે બહેનોને લ
 ખવી હોય તેઓ પણ એ ચોપડી ઉપરથી પુરીથી લખી લે

આનંદા—બહેનો ! આજે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે
 આપણો વખત થઇ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા
 સમાપ્ત કરવામા આવે છે (જોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદાસ શેક કહે છે—હે આવિકાઓ ! પછી આનંદા
 પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી બેઠી થઇ એટલે બી
 જી બધી આવિકાઓ બેઠી થઇ પોતપોતાને ઘેર ચાલતી

પુરનક પ્રેમથી વાચજે જોધ લેવા,
તેમા રાખજે ંહાવ,
જેન મતીના ખ્યાલને મન ધરજે,
હુ છે 'વીરની જાળ.

માતા કહે ૮

લલિતાએ આ પ્રમાણે ગજળી ગાધ સંભળાવી, તે મા
લગી બધી આવિકાઓ ધણીજ ખુશી થઈ ગઈ તે વખતે
અચળે નીચે પ્રમાણે કહ્યું

લલિતા બહેન ! આ સુદગ્ધ ગજળી મને લખી આપે!
તો હું આવની કાલેજ યાદ કરી લઉં

લલિતા—અચળ બહેન ! એ ગજળી મેં એક ચોપ
ડીમા લખેલી છે, તે ચોપડીજ હું તમને આપીશ એટલે
તમે તમારી જાને લખી લેજો બીજી જે ટોચ બેસેનાને લ
ખવી હોય તેઓ પણ એ ચોપડી ઉપરથી ખુશીથી લખી લે

આનંદા—બહેનો ! આજે નિત્યના નિયમ પ્રમાણે
આપણે વખત વડ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા
મમાન ઝગવામા આવે છે (બોલો આદીશ્વર ભગવાનની જય)

ધર્મદામ એક કહે છે—હે આવિકાઓ ! પછી આનંદા
પોતાની ઉપદેશ વાર્તા સમાપ્ત કરી બેઠી થઈ એટલે બી-
જી બધી આવિકાઓ બેઠી થઈ પોતપોતાને કેટ મહત્ત્વની

હી છે, તે બનવું છે મારા માળાએ મને જાણપણથી
 મોઢે ચડાવી અને મારા મામગીયા તરફ મને અનાદર ક
 ગયો, તેથી જ હું માન માળાપને અને આગ મામગીયાને
 અણગમી વધી પડી છું તે વિષે આનંદનાએ આજે બ
 દેખરો ઉપદેશ આપ્યો છે મને તો મારા દોષના કળા
 માન માળાપનો વધારે દોષ માલમ પડ્યો છે એ તેમણે
 જાણપણથી જ મારી ઉપર વધારે મોઢું ગયો ન હોત
 અને મને ઓટલી બધી વધારે પડતી મોઢવટ ન કરી
 હોત તો મારી આ દશા યાત નહીં માસીયા! તમને વ
 ધારે શું વહુ, પણ આ તમારી જાહેને મને ઘણીવાર એ
 વી બનતી ગીઆમણ આપી છે કે, જેથી કરીને મારા
 નામગીયાઓનો મારી ઉપર ઘણો બગાવ થઈ ગયો અને
 આખરે મારી ઉપર શોડયનું શાલ ઉશુ થયું, જેથી મારો
 બધો જન્મારો હું ખમય થઈ ગયો

પ્રેમદા—ટેમ નહુ જાહેન! આ પોલી કહે છે, તે
 ખરું છે?

નહુ—મોટી જાહેન! તમારી આગળ મને પ્રેમજ
 વહેવું ભેઈએ કે, એ છોકરીની વાત ખરેખર જ પ્રિય
 જાહેન! અમે તેના ઉપરના મોહને લીધે તેની જાતી જ
 દગી જગારી છે, જેથી આજે અમારે ફેફ ફેટે મેવાનો
 વખત આગ્યો છે મોટી જાહેન! તમને કંઈ થયું કે
 લાગે એવી ઠેટલી એક અણગમતી જાતી જાણપણથી
 અજાન જાણને મે આપી હતી કે જે મે પોલી

શ્રીને ઉપાશરે ગઇ હોશનો સમય થયો એટલે પ્રેમદા,
અથળ, પ્રેમ, પુતળી, જ્યા, નહુ અને પોતી વિગેરે બધી
શ્રાવિકાઓ આનદાને ઘેર આવી ત્યા આનદા તેમના જો
વામા આવી નહી, એટલે તેમજો લલિતાને પૂછ્યું, એટલે
અન્ય બોલી બહેનો! આજે મોટું પર્વ છે, તેથી આનદા
ઠાકી જ્ઞાનશ્રી સામીજીને ઉપાશરે ગયા છે, ત્યા તેઓ
આખા દિવસનો પોષહ લેવાના છે, માટે આજ તો આનદા
ઠાકીને ઠેકાણે લલિતા બહેન બેને અને આપણને ઉપદેશ
વાર્તા કરે, તો વધારે સારું

જ્યા—હા! એ બરાબર છે, હું પણ એમજ કહે
વાની હતી

તે વખતે પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી વિગેરે બધા બોલી
જાક્યા કે, આજનું ઉપદેશ વાર્તાનું કામ લલિતા બહેન
કરે

આ પ્રમાણે બધાનો આગ્રહ જોઈ લલિતા વિનયથી
બોલી

બહેનો! તમે મને મારી બાને ઠેકાણે બેસવાનું અને
તેમની જેમ ઉપદેશ વાર્તા કહેવાનું કહ્યું છે, પણ એ
કાંઈ રીતે યોગ્ય નથી હું બાળક, એવા માનને લાયક નથી
જો તમારી બધાની મરજી હોય તો મારી બાજે એક વ
ખતે જ્યાંતી નામની સતીની વાર્તા કહી હતી, તે મને
મનપર યાદ છે, તો હું તમને કહી સલાખાવું, જેથી આ
પણે

શ્રીને ઉપાશરે ગઇ હશે એનો સમય વચો એટલે પ્રેમદા,
ચચા, પ્રેમ, પુતળી, જ્યા, નહુ અને પોતી વિગેરે બધી
શ્રાવિકાઓ આનંદને ઘેર આવી ત્યાં આનંદ તેમનાં જો
વામાં આવી નહીં, એટલે તેમને લલિતાને પૂછ્યું, એટલે
ચચા બોલી પડેનો ! આજે મોટું પર્ય છે, તેથી આનંદ
નહીં જ્ઞાનશ્રી સાધીજીને ઉપાશરે ગયા છે, ત્યાં તેઓ
આખા દિવસનો પોપહ લેવાના છે, માટે આજ તો આનંદ
જાડીને ઠેકાણે લલિતા જોઈને અને આપણને ઉપદેશ
વાર્તા કરે, તો વધારે મારું

જ્યા—હા ! એ ખરાબર છે, હું પણ એમજ કહે
વાની હતી

તે વખતે પ્રેમદા, પ્રેમ, પુતળી વિગેરે બધા બોલી
જાયા કે, આજનું ઉપદેશ વાર્તાનું કામ લલિતા જોઈને
કરે

આ પ્રમાણે બધાનો આમહ જોઈ લલિતા વિનયથી
બોલી

જોઈને ! તમે મને મારી બાને ઠેકાણે બેસવાનું અને
તેમની જેમ ઉપદેશ વાર્તા કહેવાનું કહ્યું છે, પણ એ
કેવું રીતે થાય નથી હું ગાળક, એવા માનને લાયક નથી
જો તમારો બધાની મરજી હોય તો મારી બાએ એક વ
ખતે જયંતી નામની મતીની વાર્તા કહી હતી, તે મને
મારું યાદ છે, તો હું તમને કહી સંભળાવું, જેથી આ
પણે આજનો દિવસ લેજો થાય

ત પશ્ચિમ ઉત્તરમાં પ્રભુએ કહ્યું છે, જયતી ! અહાર
પાપ નાને ક્ષી જીવ જલ્દી ભાટે કમી થાય છે

જયંતી—ભગવત્ ! એ અગર પાપ સ્થાન કયા ?
ત કૃપા કરી કહે

લલિતા કહે છે, કહેતો ! પછી ધીર ભગવતે જયતીને
એ અહાં પાપ સ્થાન કહે, તે તમે એક વિષે માન્યને,
આપણે શ્રાવિકાએ એ અહાં પાપ સ્થાનનો હમેશા ભાગ
જરવાનો છે

ભાવાન્ કહે છે—જયતી ! જીવની દિશા જરવી તે
પહેલું પાપ સ્થાન છે જીવ જોતલું એ જીવ પાપ
સ્થાન છે દોઝની ચીજ ચોગી-જવી, એ ત્રીજું પાપ સ્થાન
છે શીલને ગુમાવી વિષય મેવવા એ ચોથું પાપ સ્થાન છે
દા ઉપગત ખેતો, ઘડેલા અને વચ્ચું વિરોધે ચીતેનો મ
અહ વરવો, એ પાંચમું પાપ સ્થાન છે ગુનો કરવો, એ
છઠ્ઠું પાપસ્થાન છે માન કે અહ ન નખવો એ સાતમું
પાપ સ્થાન છે માયા-કપટ તખલુ, એ આઠમું પાપ સ્થાન
છે લોભ રાખનો એ નવમું પાપસ્થાન છે દોષ માણુ
ઉપર અથવા દોષ વસ્તુ ઉપર અતિશય ગમ રાખવો, એ
દશમું પાપ સ્થાન છે, દોઝની ઉપર દેશ કરવો, એ અ
ગીયારમું પાપ સ્થાન છે દોઝની આવે કવહ કલ્પો ક-
રવો, એ બારમું પાપ સ્થાન છે દોઝની ઉપર ખોટું
આગ નાખવું, એ ત્રીસમું પાપ સ્થાન છે. પીઝની- સાચી
જોગી આવી જુવવી, એ ચાલુ પાપ સ્થાન છે દોઝ

તે પશ્ચના ઉત્તમા પ્રભુએ કહ્યું કે, જયતી ! અઢાર
પાપ ગ્વાને કરી જીવ જલ્દી ભારે ડર્મા થાય છે

જયતી—ભગવન્ ! એ અઢાર પાપ સ્થાન કયા ?
તે કૃપા કરી કહેા

લનિતા કહે છે, જહેનો ! પછી વીર ભગવતે જયતીને
જે અઢાર પાપ સ્થાન કહ્યા, તે તમે એક ચિત્તે સાલગળે,
આપણે આવિકાએ એ અઢાર પાપ સ્થાનનો હુમેશા ત્યાગ
કરવાનો છે

ભગવન્ કહે છે—જયતી ! જીવની હિમા કરવી તે
પેહેલું પાપ સ્થાન છે જૂઠું જોડેલું એ બીજું પાપ
સ્થાન છે ડોડની ચીજ ચોગીજવી, એ ત્રીજું પાપ સ્થાન
છે શીલને શુભાવી વિષય નેવવા એ ચોથું પાપ સ્થાન છે
હઠ ઉપગત પેનો, ધરેલુ અને વસ્તુનિગેરે ચીજોનો સ
ગ્રહ કરવો, એ પાંચમું પાપ સ્થાન છે શુસ્તો કરવો, એ
છઠું પાપસ્થાન છે માન કે અહંકાર ગખવો એ સાતમું
પાપ સ્થાન છે માયા-કપટ રાખવું, એ આઠમું પાપ સ્થાન
છે લોભ ગખવો એ નવમું પાપસ્થાન છે ડોડ માણસ
ઉપર અથવા ડોડ વસ્તુ ઉપર અતિશય રાગ રાખવો, એ
દશમું પાપ સ્થાન છે, ડોડની ઉપર દેવ કરવો, એ અ
ગીયારમું પાપ સ્થાન છે ડોડની માથે કત્તહ કંજીઓ કર
વો, એ બારમું પાપ સ્થાન છે કાંઈની ઉપર જોડ
આળ નાખવું, એ તેરમું પાપ સ્થાન છે બીજાની સાચી
જોગી ચાડી-સુગવી કરવી, એ આઠમું ...

હે પૂજ્ય શાશુ અને જહેનો ! તે પત્રી મહાવીર પ્રભુએ જયતીને આ પમાણે ડહુ

હે શ્રાવિકા જયતી ! જે જીવો ચારિત્ર ધર્મને અગીકાર કરી તેને પાળતા ન હોય, જેઓ તેને અનુસરતા ન હોય, જેઓ પૂજ્ય વડિલ કે વડિલ વર્ગને માનતા ન હોય, જેઓ ધર્મડરણી ડરી પ્રસિદ્ધ થયા ન હોય, જેઓ ધમસાન ધારણ કરી બીજાને ઉપદેશ કરતા ન હોય, જેઓ ધર્મને માન આપતા ન હોય, જેઓ ધર્મને વિષે રાગ ધરતા ન હોય, જેઓ પોતાના કુળાચારને પાળતા ન હોય, જેઓ અધર્મ અને અનીતિથી પોતાની માજીવિકા ચલાવતા હોય અને જેઓ દુરાચારને મેવનારા હોય, તેવા જીવો સુતા માગ, પણ જાગતા નારા નહીં, કારણ કે, જો તે જીવો જાગતા હોય તો મધા પ્રાણીઓને દુખ અને પરિતાપ કરનારા થાય છે ! અને જો તેઓ મુતા હોય તો પ્રાણીઓને દુખ અને પરિતાપ કરનારા થતા નથી માટે જેટલા પાપી જીવો છે તે બધા મુતાજી મારા છે હે જયતી ! જે જીવો ચારિત્ર ધર્મને પાળનારા, તેને અનુસરનારા, પૂજ્ય તથા વડિલ વર્ગને માન આપનારા, ધર્મકરણીથી પ્રસિદ્ધ પામેલા, ધર્મનો ઉપદેશ કરનારા, ધર્મને આદર આપનારા, ધર્મને વિષે પ્રેમ ગણનાગ, મહાચાગને મેવનારા, ધર્મ અને નીતિથી પોતાની આજીવિકા ચલાવનારા, અને દુરાચારનો યાગ કરનારા હોય, તેવા જીવો જાગતા મારા, કારણ કે, જો તે જીવો જાગતા હોય તો મર્વ પ્રકારે પ્રાણીઓને મુખ આપનાગ અને તેમના પરિતાપને

વીરપ્રભુ—આવિકા જયતી ! પૂર્વે જે મેં તને પાપી
 હવેા હેલા છે, તે દુર્ભવ માગ્ય જગણુ કે, જો તે હવેા
 બળવાનુ હોય તો તેજો બીજા પ્રાણીઓને દુખ અને પ
 રિતાપ વધાવે આપનારા વાય છે ! અને જો તેજો નિર્ભય
 હોય તો બીજા જીવને દુખ કે પરિતાપ આપનારા થા
 નાતા નથી માટે જે પાપી હવેા છે, તે દુર્ભવ દોષ તો
 માફ છે અને પુરે જે ધર્મી હોયો કલા, તે બળવાન
 માન છે કારણ કે, જો તેજો બળવાન હોય તો પોતાના
 મન, વચન અને ઢાયાના બળથી બીજા પ્રાણીઓના દુખ
 કે પરિતાપને હરનારા વાય છે અને બીજાઓને ધર્મ ન
 ગણિતમા યોજનાન વાય છે, માટેજ કહેવું છે કે, કેવલા
 એક હોયો બળવાન આરા અને કેટલાએક હોયો નિર્ભય
 સાગ છે વીરપ્રભુના આવા વચન માલગી જયતી પ હૃદય
 યમા વિશેષ આનંદ પ્રાપ્ત થયો અને તે પોતાના નિર્ભય
 હૃદયમા એના બળવાન હવેાની ગણનામા ગણનાની
 સાવના ભાવવા લાગી

લલિતા કહે છે, બહેનો ! આવિકા જયતીના પ્રશ્નના
 ઉત્તરમા વીરપ્રભુએ જે બાંધત જણાવી, તે આપને હૃદયમા
 મનન કરવા યોગ્ય છે આ જગતમા જે હોયો સારા બળ
 વાન ગણાવા લાયક છે, તેજોની ગણનાના આપણે ગણાવું
 જોઈએ આપણે 'મનના બળથી ધાર્મિક જગ્યામા જોડાવું
 જોઈએ અને જો મહાત્મગનો ઉપયોગ બીજા પ્રાણીઓના
 ઉપકારમા કરવો જોઈએ જેન જ્ઞાન અને જેન નીતિરીતિ
 મહાબળ પ્રાપ્ત 'કરી જો બળનો સદુપયોગ કરી આપણે
 આપણા આવિકા જીવને સાર્યક કરવું જોઈએ

ટલાએક નકારા કામ કરી શકે નહીં એ પાપી જીવો ઉઘમી હોય તો તેઓ પાપનાજી જિઘમો કર્યા કરે છે

અને જે ધર્મી જીવ છે, તેઓ ઉઘમી મારા કારણ છે, તેઓનો જિઘમ ધર્મને માટે જ દોષ છે વળી તેઓ પોતાના જિઘમથી ગુરૂની, વડિલોની, તપસ્વીઓની, આજ્ઞાગીની, કુટુંબના લોકોની, અને સાધર્મીઓની વૈયાવચ્ચ કરવામા પોતાના આત્માને જોડે છે, એટલું જ નહીં પણ તેઓ જીજ્ઞાસોના આત્માને પણ તેવા કામમા જોડાવે છે એટલા માટે તેવા જીવો જિઘમી સારા અને તે સિવાયના પાપી જીવો આજ્ઞા મારા એમ સમજવું છે

પ્રિય ખડેનો! વીર પ્રભુની આ વાત માલગી જયતીના મનમા અતિ આનંદ આવી ગયો અને તે પછી તે મહામતાં ઉત્તમ ભાવના ભાવતી પ્રભુને વારવાર વદના કરવા લાગી પછી જયતીના હૃદયમા વેરાઅ ભાવ ઉત્પન્ન થયો અને તેથી તેણીએ પ્રભુની પાસે મત લેવાની માગણી કરી ત્યાજી પ્રભુએ તેને અધિકારિણી બની પાથ મહામત ધારણ કરાવ્યા તે વખતે તેના ભત્રીજા ઉદાયન રાજાએ પોતાની પુર્ણ જયતીની દીક્ષાનો ભારે ઉત્સવ કર્યો હતો

પ્રત્યેક આવિકા જૂથ જયતી સાધ્વી થઈ પૃથ્વીમા વિચરી તે મહાનુભાવાસાધ્વીએ અહંત ધર્મનો પવિત્ર જીવ દેશ આવી ઘણી આવિકાઓનો ઉદ્ધાર કર્યો જયતીનું આ રિત ભારતવર્ષ ઉપર ઉત્તમ કીર્તિને પ્રાપ્ત થયું હતું એ રાજપુત્રીએ પોતાની ક્ષત્રિયવટ પોતે ધારણ કરેલા મહાપ્રતો

કુવાથી દોષ થોડો હોય, અને લાભ ઘણો.
કરવાની જેન સિદ્ધાંત આજ્ઞા આપે ॥

મારાં આવા વચન સાંભળી તે દયાળુ શ્રીના
તરફ પ્રેમ વૃદ્ધિ થયો અને તેથી તેના મ
ઉપર પ્રવૃત્તિનો દેખાવ થઈ રહ્યો. પત્ની
પ્રભાને કહ્યું બાળ આવિકા તારી કહેવાની
મારૂં હૃદય પ્રસન્ન થયું છે પણ જે આ શ્લોકો
તે સંસ્કૃત ભાષામાં છે, તે તને સંસ્કૃતનો
હોં પછી જે તેને વિનયથી જણાવ્યું, 'હેન !
ભાષાનું ઉચ્ચ જ્ઞાન માત્રમાં પ્રાપ્ત થયું નથી,
તોડનું ચરણ તમે બોલો છો, એવા શ્લોકોનો
જેનું જ્ઞાન મેં મ પાલન કર્યું છે

શ્રી નારો હાથ પકડી મને તેના પરમા લઈ
હોંડોડોળા જીપર પોતાની માથે બેસાડી તે
તા કરના લાગાં

તુ એક વિદ્વાન બ્રાહ્મણની શ્રી તુ માડ
છે માગ પત્ની આ કાનિષ્ઠના સન્ન ધર્મસિ-
છે સન્ન ધર્મસિદ્ધ જેનધર્મો છે તોપણ
વિદ્વાનોને આરૂ માન આપે છે દરેક વિદ્વા
તે બોધકાગ્રક ચાર લઈને પોતાના હવનને
શ્લોકનું ચરણ તુ હમેશા બોલ્યા કરૂ છ,
એક મહાસત્ત્વીની વાર્તા છે તે સતી શ્રી
દેશમાં ચલેલી છે તેની રસિક અને

ઉ વળી જે કરવાથી દોષ થોડો હોય, અને જલ્દી થઈ જાય, તે ગ્રામ કરવાની જેન સિદ્ધાંત આપણે આપે છે.

મહેનો ! આગ આપો વચન સાબળી તે દયાળુ શ્રીના હૃદયમાં મારી તરફ પ્રેમ ઉત્પન્ન થયો અને તેથી તેના મ નોહર મુખ ઉપર પ્રસન્નતાનો દેખાવ થઈ ગયો. પછી તેણીએ આ પ્રમાણે કહ્યું બાળ શ્રાવિત્રા ! તારી કહેવાની નયનતા બોધ મારૂં હૃદય પ્રસન્ન થયું છે પણ જે આ પ્રદોષ કહ્યું ચરણ છે તે સંસ્કૃત ભાષામાં છે, તો તને સંસ્કૃતનો બોધ કે નહીં પછી મેં તેને વિનયથી અણખું, ખેન ! હજી સંસ્કૃત ભાષાનું ઉચ્ચ જ્ઞાન મારામાં પ્રાપ્ત થયું નથી, તોપણ જે પ્રલોભન ચરણ તમે બોલો છો, એવા શ્લોકનો અર્થ કરી શકું એમનું જ્ઞાન મેં મ પાદન કર્યું છે.

પછી તે સ્ત્રી મારો હાથ પકડી અને તેના ઘડમાં લઈ ગઈ અને મને, હાથેથી બિપર પોતાની સાથે બેસાડી તે મારા નાથે વાર્તા કરવા લાગી.

બાળા ! હું એક વિદ્વાન પ્રાણીની સ્ત્રી છું મારું નામ સાતા છે મારા પતિ ગ્રા કાલિપુરના રાજા ધર્મસિંહના આશ્રિત છે, તને ધર્મસિંહ જેનધર્મી છે તોપણ બધા ધર્મના વિદ્વાનોને આરૂં માન આપે છે દરેક વિદ્વાનોની પાસેથી તે બોધારક આર લઈને પોતાના જીવનને સુધારે છે જે શ્લોકનું ચરણ હું હમેશા બોલ્યા કરું છું, તે પ્રલોક બિપર એક મહાસતીની વાર્તા છે, તે સતી સ્ત્રી અમારી પ્રાણીની ડેમમાં થયેલી છે તેની સ્મૃતિ અને

પતિ જ્યારે સુખવામ લઈ ઘડીવાગે જોને તે વખતે તેમની આજ્ઞા લઈને સુખદા સુખે ભોજન કરતી હતી ભોજન કરી રહ્યા પછી તે પતિની પાને પાછી હાજર થતી અને પછી સુતેલા પતિના ચણુ દાખવા વિગેરે સેવા કરતી હતી.

હે શ્રાવિકા ! સુખદા આ પ્રમાણે હુમેળા પતિની ભક્તિ કરી પોતાના દિવસો નિર્ગમન કરતી હતી મનાવી તે ગત્રિના એક પોરોર સુધી તે પતિની ભક્તિ કરતી અને તેને જ પોતાનું ખરૂં કર્તવ્ય માનતી હતી તે ગોડ દિવસ પતિની આજ્ઞા વિના કાંઈપણ કામ કરતી ન હતી ભોજન આમન, શયન અને બીજી બધી ક્રિયાઓ કરતી વખતે તે પોતાના પતિને પુછતી અને તેમની આજ્ઞા મળ્યા પછી તે તે કામનો તે આદર કરતી હતી હુઝમા તે પોતાના પતિને એક ઇષ્ટદેવના જેવા પૂજ્ય અને નાજની જેવા નિયામક તરીકે જાણતી હતી.

પ્રાણજોને જમાડયા હતા ત્યારથી હમેશા શિવગર્ભા અને સુખદા બને દ પતી સ્નાન કરી શુદ્ધ વસ્ત્ર પેહેતી તે અગ્નિના કુડમા હોમ કરતા અને પોતાનો ગૃહસ્થ ધર્મ નીતિ તથા ધર્મથી પાળતા હતા

એક વખતે એવું બન્યું કે, શિવશર્મા પોતાનું નિત્ય કર્મ કરી, હોમ કરી અને ભોજન લઈ ઘરના એક બાગમાં બેઠો હતો, તેનો પુત્ર આનંદગર્ભા ઘરના આગપામાં અગ્નિના કુડની પાસે રમતો હતો આનંદગર્ભાની ઉંમર પાંચ વર્ષની હતી તેનામાં મુગ્ય બુદ્ધિનો લોપ અને નવીન વિદગ્ય બુદ્ધિનો પ્રકાશ વતો હતો હતો, તે વખતે શિવશર્માના ગર્ભમાં ઝાઝક આજમ ઉત્પન્ન થયું અને તેથી વાત કરતા કરતા તે પોતાની શ્રી સુખદાના ભક્તિ ગના સુખ ગયો તેના નેત્ર ઉપર નિદ્રાનું ઘેન એવું થઈ આવ્યું કે, ને જાડ નિદ્રાને તાબે થઈ ગયો

હે શ્રાવક બાળા ! આ વખતે એવું બન્યું કે, આનંદ શર્મા રમતો રમતો અગ્નિના કુડ પાસે આવ્યો અને અચાનક રમતા રમતા તે અગ્નિના કુડમાં પડી ગયો જેના ઉત્સર્ગમાં પોતાનો પતિ મરતક મુકીને સૂતેલો છે એવી સુખદાએ પોતાના બાળ પુત્રને અગ્નિના કુડમાં પડેલો જોયો સુખદા ખરેખર સાધ્વી શ્રી હતી, ને તે પોતાના પતિનું મરતક જોવામાંથી દુઃખ કરી પુત્રને બચાવાને દોડે તો પતિની નિદ્રાનો ભંગ થાય, આવા નિવારથી એ સતી મુખના હાડી નહીં તેના જેવ્યાથી પુત્રના ચોક્કસ મોટે અશ્રુધારા ચાલવા લાગી તે વખતે એ વિપ્રબાળા હૃદયમાં નીચે પ્રમાણે ચિંતવવા લાગી

હુ જગ પલુ દાઝ્યો નધી ગિરથર્ગી આનદાચર્ય પામી
 બોલ્યો—પ્રિયા ! આ ચમકાવ તારા પતિવ્રતપણાની રચે
 છે પ્રિયા ! તારા જીવનને ધન્ય છે સનીઓનો પ્રભાવ દિ
 વ્ય છે તારી પતિલક્ષિત અને તારા પતિવ્રત અંકોદિત છે,
 અને તેવીજ આપણા માળપુત્રની રક્ષા થઈ છે પત્રી સુ
 ખાનાએ પોતે ઢંઢેલી ઇશ્વરપ્રાર્થના અને પોતાના સતી વ
 ર્મની શુદ્ધતાને માટે કરેલા ચિતનની બધી વાત પતિને
 ઢંઢી ન બજાવી

સાતા ઢંઢે છે, હે શ્રાવક સુતા ! તે વખતે તે મતી
 સુખાનો પતિ સિરથર્ગી રીચેનો શ્લોક બોલ્યો હતો

“ સુત પતત પ્રમયીક્ષુ પાત્રકે
 ન વોધયામામ પતિ પતિવ્રતા ।
 પતિવ્રતાયા વ્રતમગશકયા
 દુતાશન ચ્ચદનપક શીતલ ” ॥ ૧ ॥

“ પોતાના પુત્રને અગ્નિમા પડેનો બેઠેને પણ પતિ
 મતાએ પોતાના પતિને જગાડ્યો નહીં પછી તે પતિ
 મતા શ્રીના પતિવ્રતનો ભગ થવાની શકાયા અગ્નિ ચ
 દનના કાઢવની જેમ શીતલ થઈ ગયો ” ૧

હે શ્રાવક પુત્રી ! ત્યારથી મેં આ પતિની પાનેયા
 તે શ્લોક મોઢે કરી લીધો છે અને તેણે છેલ્લું વચન મને
 બહુ પ્રીય હોવાથી હું તેને વારંવાર બોલ્યા કરું છું

લક્ષિતા ઢંઢે છે—હે મ્હેનો ! પત્રી તે સાતાની પાને

હું જાણું છું. પણ દાઢ્યો નથી ગિનશર્મા આનંદવર્ધે પામી
 બોલ્યો—પ્રિયા! આ અમલગર તારા પતિવ્રતપણાથી વર્યો
 છે પ્રિયા! તારા જીવનને ધન છે મનીએનો પ્રભાવ દિ
 વ્ય છે તારી પતિવ્રતિ અને તારા પતિવ્રત અવોદિત છે,
 અને તેથી જ આપણા માગપુત્રની રચના થઈ છે પત્રી મુ
 ખારી પોને ડરેલી ઇશ્વરપ્રાર્થના અને પોતાના સતી ધ
 મની શુદ્ધતાને માટે કરેલા ચિત્તનની બધી વાત પતિને
 મહી નભાગી

માતા કહે છે, હે શ્રાવક મુખારી 'તે વખતે તે સતી
 મુખારી પતિ ગિનશર્મા નીનેનો સ્વેક બોલ્યો હતો

“ સુત પતત મમમીક્ષ્ય પાવકે
 ન તાપચામામ પતિ પતિવ્રતા ।
 પતિવ્રતાયા ત્રનમગશકયા
 દુતાગન શ્વદનપક ગ્નિલ ” ॥ ૧ ॥

“ પોતાના પુત્રને મગિમા પડેલો બેઠેને પણ પતિ
 મતાએ પોતાના પતિને જગાડ્યો નહીં પત્રી તે પતિ
 મતા સ્ત્રીના પતિવ્રતનો બગ થવાની શકાયા અગ્નિ અ
 દનના મ વની એમ ગીતવ થઈ ગયો ” ૧

હે શ્રાવક મુખારી! યારથી મે આત પતિની પાનેયા
 તે સ્વેક મોડે ડરી વીધો છે અને તેણે છેલ્લું વચન મને
 બહુ પ્રાપ્ત હોવાથી હું તેને વાતવાર બોલ્યા કરું છું

લલિતા કહે છે—હે મહેનો! પત્રી તે શાતાની પાને

લલિતા—ચચળ જ્ઞેન ! ખુશીથી લખી ત્યો ખીલ
જે કોઈ જ્ઞેનોને લખવે હોય નો તેઓ પણ ખુશીથી
લખી લે

પ્રેમ-પુતળી—લલિતા જ્ઞેન ! અમને સરદૃત બાપા
આવડતી નથી, તેથી અમારાથી તો શી રીતે લખી શકાશે?

લલિતા—જે તમને સરદૃત લખતા ન આવડતું હોય
તો હું લખી આપીશ

પ્રેમ-પુતળી—જ્ઞેન લલિતા ! અમને સરદૃત અરે
લખતા તો આવડશે, પણ સરદૃત શ્લોકનો ઉચ્ચાર કરતા
નહીં આવડે, તો પછી અમારે તે લખેલો શ્લોક શા કામનો છે?

લલિતા—જ્ઞેનો ! તમે પડીકમણ તથા નવ અમળ
ભણો છો ? કે નહીં ?

પ્રેમ-પુતળી—જ્ઞેન ! આનંદા માશીનો સમાગમ થયા
પછી અમે નાનું પડીકમણ બલુવા માડ્યું છે, પણ તેમાં
હજી સરદૃત શ્લોક બરાબર બોલતા આવડતા નથી

લલિતા—જ્ઞેનો ! તમે મોટું ચડિમ્મણ અને નવ
અમળ શીખ્યો છો ત્યો સરદૃત શ્લોકનો ઉચ્ચાર શીખના
પડશે તેથી તમને આ શ્લોકનો ઉચ્ચાર પણ આવડશે

ચચળ—પ્રેમ તથા પુતળી જ્ઞેન ! તમે શામાટે
સરદૃત બાપાથી મુજબો છો ? હું તમને તે શ્લોકનો
આર શીખવીશ

તેઓ હમેશા નિયમસર વાચવા લખવાનો અભ્યાસ રાખશે
તો તેઓ થોડા વખતમાં સાફ જ્ઞાન મેળવી શકશે

પ્રેમદા—લલિતા બહેન ! અભ્યાસમાં કેવી રીતે નિયમથી વર્તવું ? તે મને સમજાવો

લલિતા—પ્રેમદા ભાણી ! હમેશા સવારે અગર ખપે તો જોઈ બે આભાષિક લેવાનો નિયમ રાખો અને તે સામાયિક વખતે હમેશા થોડો થોડો અભ્યાસ કરવો, જોથી તમને ધર્મ અને નાન બનેનો લાભ થશે

પ્રેમદા—તે સામાયિક ક્યાં કરવું ?

લલિતા—તે ડાડ લઘુલ બાઈનો થોડા હોય તો ઘેર કરવું, નહીં તો જ્ઞાનશ્રી જેવી માધ્યમને ઉપાધ્યયે જઈને કરવું જો તમે હમેશા જ્ઞાનશ્રી સાધ્યીને ઉપાધ્યયે જઈ શકો તોમ ન હોય તો તમે જે સામાયિક દેવો, અને અચળ બહેનની પાસે થોડો થોડો અભ્યાસ કરો

પ્રેમ—લલિતા બહેન ! તમે જ્ઞાનશ્રીને ઉપાધ્યયે જવાનું કહ્યું, તે મને વધારે માફ લાગે છે

લલિતા—તે વધારે તાડ, એ વાત ખરી પણ કદાચ હમેશા ત્યાં ન જઈ શકાય તો પછી જે સામાયિક લેવામાં પણ કાંઈ હુકમ નથી

પ્રેમ—લલિતા બહેન ! તે સામાયિક લેવામાં જોઈ

લલિતા કહે છે-ખેનો ! જે શ્લોકને માટે તમને જાણવાની ઇચ્છા થઈ છે, તે શ્લોક સંસ્કૃત ભાષાનો છે એ ભાષા આપણા આર્ય દેશમાં ઘણીજ પૂજ્ય ગણાય છે એ ભાષાને માટે આપણા દેશમાં મોટું માન છે તે ભાષાને આપણા વિદ્વાનો દેવનાની ભાષા કહે છે આપણા ધર્મના ઘણા પુસ્તકો એ ભાષામાં લખાયેલા છે ખેનો ! જો તમારે તમારા જીવનમાં જાગૃતિ જ નહોતી આનંદ લેવો હોય તો તમે ઘોડી ઘણી પણ સંસ્કૃત ભાષા શીખજો આ પણ ધર્મના જે સૂત્રો છે તે માગધી (પ્રાકૃત) ભાષામાં લખાયેલા છે, તેમજ તે વાચવાનો આપણો અધિકાર પણ નથી, પણ જે સંસ્કૃત ભાષાના ચરિત્રના ત્રયો લખાયેલા છે તથા માગધી ભાષામાં લખાયેલ પ્રકરણો છે તે વાચવાનો આપણો અધિકાર છે એ સંસ્કૃત ભાષાનું જ્ઞાન આખા ભારતવર્ષમાં બિચારા બિચારા ગણાય છે ખેનો ! જો તમારે તમારા હૃદયને, તમારી જીવંતને અને તમારા મુખને પવિત્ર કરવું હોય તો એ ભાષા શીખજો ત્યારે તમે તમારા મધુર સ્વરથી સંસ્કૃત ભાષાના શ્લોકો બોલશો, ત્યારે તમને બોલનારને અને માલજનારને એક ભુલી જતો હોનો આનંદ થઈ આવશે ત્યારે આપણે દેરાશરમાં દર્શન કરવાને જઈએ છીએ ત્યારે જે કોઈ ભલેલી જાણ શ્રાવિકા પ્રભુની આગળ ઉભી રહી કોઈ શ્લોક બોલતી હોય તે વખતે આપણને તે સાલગરમાં જઈએ આનંદ આવે છે ? તેનો તમે અનુભવ કરી જોજો ખેનો ! સંસ્કૃત ભાષાની મધુરતા અલોકિક છે એ જ્ઞાનના જેવાં વખાણ

તેઓજ તે મંગીત વિધાનો પણ ઓળી હતો તેમા ખામ કરીને-ઓળીના ગાયન ઉપર તેની વધે પ્રીતિ હતી

શ્રીનગરમા આવકોની વસ્તી ઘણી હતી ધનાઢ્ય શ્રાવક પ્રજાએ તે નગરની અદર અને બાહેર ઘણા મુદર ચૈત્યો બાધાવ્યા હતા રાત્ર ચડવર્માની હિમા ભેષ શ્રીનગરની જેન પ્રજા ઘણીજ કથવાતી હતી તાના અને મોટા અસખ્ય પ્રાણીઓની હિસા ચવાથી દયા ધર્મવાળી બધી પ્રજા કંપી ઉઠતી હતી

એક વખતે તે બધી જેન પ્રજાએ એકત્ર થઇ વિચાર કર્યો કે, આપણો રાજા કોઈ રીતે હિસાના કામથી નિવૃત્ત થનો નથી, માટે આપણે બધા સાથે મળીને તેની આગળ એવી વિનંતિ કરી એ કે જેથી રાજા હિમાના દુર્જસનને છોડી દે આવુ ખારી શ્રીનગરની બધી જેન પ્રજા એકઠી થઇ રાજા ચડવર્માની પાસે આવી, અને તેમણે શિકાર છોડી દેવા ઘણી આજીજી માથે વિનંતી કરી મન ચડવર્માએ તે વાત માની નહિ અને તેણે પેહવાની જેમ શિકાર કરવાનુ આજીજી રાખ્યુ એક વખતે કાંઈ જેન સુનિ શ્રીનગરમા આવી ચડયા તેમણે મારો ઉપદેશ બાધી શ્રીનગરના સંઘને ખુશી કર્યો અને તેમના દુર ધર્મની માગી હાથ પાડી ઉપદેશ માલગી રહ્યા પછી જદમ વડે એ મુનિરાજને વિનંતિ કરી કે, મહારાજાને કંઈ ઉપાયથી અમારા રાજાને બોલ કરો તો જો ત્રીજી વાત થાય, તેઓ અમારા દેખતા હમેશા હજારોની ત્રિવરે છે આવકોના આવક વચન રાખી મુનિ

માહેથી ડેટલીએડ શ્રાવકોની બાજિકાઓને ત્યા બોલા
વવામા આવી, એક બે દિવસમા શ્રાવકાણાઓએ મુનિ
પાનેથી મસ્કૃતની મધુર કવિતા શીખી લીધી અને પછી
એક દિવસ નક્કી કરી મધના આગેવાનોની આથે તે બાજિ
કાઓ શ્રીનગરની બાહેડ આવેલા એક જિનચૈત્યમા આવી

એક વખતે રાત્ર ચડવર્મા બિકાગની તૈયાગી કરી
નગરની બાહેડ નીડળ્યો બનબર ચૈત્યની પાને આવ્યો
યા શ્રાવકોની બાજિકાઓએ બિચે નરે મસ્કૃત ગાયન
માના માડયુ માગ બાવિકાઓના મધુર ઠઠમાથી નીખતો
એ મસ્કૃત ગાયનનો નર ચાલગી નાત ચડવર્મા બિભો
રત્યો તેની મનોરુનિ એ મધુર ગીતને સાલજવામા આક
પોઈ ગઈ તરતજ રાત્ર શિકાગના નાજતીઓને બિભા રા
ખી અને પોતે પોડા ઉપરથી ઉતરી જિનચૈત્યની અદર આવ્યો
ત્યા એક તન્ક બાલિકાઓને અને બીજી તન્ક મનના આ
ગેવાનોને બિભેલા જોયા રાત્ર લેયો અદર આવ્યો, કે
તરતજ ગેહીઆઓની મમસ્યાથી તે બાજિકાઓ ગાયન
કરતી બધ થઇ ગઈ તન્ક ચડવર્મા બોલ્યો બાજિકાઓ !
તમે શા માટે ગાતી બધ થઇ ગઈ ? તમાડ મધુર ગાયન
ચલાવો તે સાલજવાની માગી ઘણી ઇચ્છા છે તે વખતે
પેલા આગેવાનો ગેહીઆ આવી ડહેવા લાગ્યા-મહાગત !
આ બાલિકાઓ જે ગાયન ગાય છે, તે દેવલાપામા
ગાય છે, જે કોઇ હિસા કરનાર માણુમ પાને આવે તો
તે લાપા બોલાતી નથી તે દેવલાપા હોવાથી દયાળુ
અને પવિત્ર માણુમના કાન બિપરજ આવે છે મહારાજ !

જોએ નમતાડી જણાવ્યું મહારાજ ! જો આપની પ્રતિ
સા કંઈ હશે તો આ જાણિતજોના કંઈમા દેવભાષા પ્ર
ગટ થશે પછી તેજોએ પોતાની જાણિકજોને કહ્યું કે,
જેનો ! આ આપણા મહારાજજો હિસાનો ત્યાગ કર્યા છે,
તો હવે પ્રભુની મમતા ને સમૃદ્ધ ગાયનનું સ્મરણ કરો
પછી શેઠીઆજોની સચનાથી તે આવક જાણાજોએ પાડ
સમૃદ્ધ ગાયન શરૂ કર્યું તે માલગી રાજ ચડવર્મા ઘણો
પ્રમન થઈ ગયો અને તે ધણીવાગ મુધી ત્યાં ઉભો રહ્યો,
જ્યારે જો ગાયન પુરૂ થયું, ત્યારે જાણિકજો બોલતી
બધ થઈ પછી જાણજો શેઠીઆજોને પુછ્યું કે, આ ન
મૃત ગાયન કાંઈ ક્યું છે ? અને આ જાણાજો ક્યાથી
શીખી છે ? પછી શેઠીઆજોએ રાજને જણાવ્યું કે, અ
મારા ગુરૂ એક મુનિજો આ કવિતા રચેલી છે અને આ
જાણાજોને જીખનનારા પણ તેજો છે રાજજો શુદ્ધ ભાવથી
કહ્યું, મહાશયો ! તમે જો તમારા ગુરૂના મને દર્શન કરાવો
પછી તે શેઠીઆજો રાજ ચડવર્માને તે જૈન મુનિની પાસે
લઈ ગયા અને ત્યાં મુનિજો તેમને સારો પ્રતિબોધ આ
પ્યો છેવટે રાજ ચડવર્મા એક જૈન રાજ થયો, અને તેણે
વિમાનના જેવા મનોહર ચત્રોથી શ્રીનગર અને તેના ગ
જ્યના બીજા ગામોને અલકૃત કર્યા હતા.

લલિતા કહે છે-હો જોનો ! એવી રીતે મરુત ભાષાની
મધુરતાથી ચડવર્મા જેવો હિમત રાજ પ્રતિબોધ પામ્યો
હતો જો રાજની પાસે બીજા મિથ્યાત્વી પુરૂષો કદિ સ
મૃત ભાષા બોલતા હશે પણ તે ભાષાની મધુરતા અને
અમર જૈન જાણિકજોના મુખથી જેવી તેને મધ તેવી બીજા

પત્રા—હુ આ રૂપનગરમા રહુ છુ

સાદ્વી—તમે શુ શુ ભણ્યા છો ?

પછી પત્રાએ ચોતાનો જે અભ્યાસ હતો, તે બધો
માદ્વીજીને જણાવ્યો

માદ્વી—તમે એ અભ્યાસ કોની પાસે કર્યો છે ?

પત્રા—મારા પીયરમા એક ભણેલી શ્રાવિકા છે, તેની
પાસે મેં આ અભ્યાસ શરૂ કર્યો છે

સાદ્વી—એ શ્રાવિકા સસ્ત્રુત ભણે છે કે નહિ ?

પત્રા—ના, તે સસ્ત્રુત ભણતા નથી

માદ્વી—તમે કાંઈ સસ્ત્રુતનો અભ્યાસ કર્યો છે કે
નહિ ?

પત્રા—ના મેં સસ્ત્રુતનો અભ્યાસ કર્યો નથી

માદ્વી—શામાટે ન કર્યો ?

પત્રા—જોઈએ કંઈ કે, આપણે જેટલું ધર્મનું
ઉપયોગી ભણ્યું છે, તેમા સસ્ત્રુત લાખા ભણવાની જ
રૂ નથી, વળી તે ઘણીજ કઠણ લાખા છે

માદ્વી—શ્રાવિકા ! જો તમે સસ્ત્રુત લાખાનું થોડું
ઘણું જ્ઞાન મેળવ્યો તો તમને ઘણોજ જાયદો વશે

પત્રા—ગુરુજી ! એ ખરી વાત છે, સસ્ત્રુત ભણવા

પ્રશ્ન—હું આ રૂપનગરમાં રહું છું

સાદની—તમે શું શું લણ્યા છો ?

પછી પ્રશ્નને પોતાનો જે અભ્યાસ હતો, તે બધો
આધીજીને જણાવ્યો.

સાદની—તમે એ અભ્યાસ કોની પાસે કર્યો છે ?

પ્રશ્ન—મારા પીયરમાં એક લણેલી શ્રાવિકા છે, તેની
પાસે મેં આ અભ્યાસ કરેલો છે

સાદની—એ શ્રાવિકા સસ્ત્રત બણે છે કે નહિ ?

પ્રશ્ન—ના, તે મસ્ત્રત બણતા નથી

સાદની—તમે કાંઈ મસ્ત્રતનો અભ્યાસ કર્યો છે કે
નહિ ?

પ્રશ્ન—ના મેં સમ્પૂર્ણનો અભ્યાસ કર્યો નથી

સાદની—શામાટે ન કર્યો ?

પ્રશ્ન—કોઈએ કહ્યું કે, આપણે જેટલું ધર્મનું
ઉપયોગી લાભુઈનું છે, તેમાં સસ્ત્રત લાખા લણવાની જ
રૂર નથી, વળી તે ઘણીજ કઠણ લાખા છે

સાદની—શ્રાવિકા ! જો તમે સસ્ત્રત લાખાનું થોડું
ઘણું જ્ઞાન મેળવ્યો તો તમને ઘણાજ પ્રયોજ્યો

પ્રશ્ન—... ..

જો તે લાપાના જ્ઞાન વિના ઘણા અશુદ્ધ શબ્દો બોલે છે કેટલીએક ઉપાશ્રયને આપાશરો કહે છે, આવકને શા વક કહે છે, અને માત્રાધિકને સનાગ કહે છે, આવા કે દલાએડ શબ્દોને તેઓ અશુદ્ધ કરી બોલે છે તેનું કારણ અનુદત લાપાનું અજ્ઞાનજ છે, માટે જો પવિત્ર લાપાનું જ્ઞાન અવરય મેળવવાની જરૂર છે

ધર્મદાસ શેઠે ફનીવાગ જણાવ્યું કે, હવે આજે આપ જો નિત્યનો વખત થઇ ગયો છે, માટે આજની ઉપદેશ વાર્તા બધ કરવામા આવે છે, (બોલો આઠીશ્વર ભગવાન ની જય)

પછી ધર્મદાસ શેઠ, અને ગગા વિગેરે બીજી આવિકાઓ ઉડીને પોતપોતાને ઘેર આવી જાય છે

દિવસ ૧૨ મો

મદા અને તેની પહેન નહુ આન ને ઘેર આનતા રસ્તામા મળે છે

પ્રેમદા—કેમ નહુ પહેન ! તારી માથે પોતી નથી આવી ?

નહુ—મોટી પહેન ! ગઈ કાલે માઝે પોતી તેને સા નરે ગયેલ છે

ગર કો તે તેણીની પામે બેઠી રહી છે, અને તેણીને દવા પાણી વિગેરે આપવામાં ઘણીજ મવાચેતી રાખેલી છે નહુણાઈ! તમારી દીકરી પોતી ખરેખરી રત્ન છે તેણીનામાં આવા ગુણ ક્યાંની આવ્યા? એ અમને ઘણું અચ બો થાય છે મોટી બહેન! પછી મે તેમને કેટલા એક વિવેકના વચનો કહી સાક મનાવ્યું પછી મે પોતીને પાસે બોલાવી અને પુછ્યું કે, પોતી બહેન! તું આપણે ઘર ક્યારે આવીશ?

પોતી—જે માગ માયું જ્યાં આપે તો હુ મળાજ આવું અત્યારે મારી જોડાણીની તળાવત મારી છે

મોટી બહેન! પછી મે પોતીની મામુને પુછ્યું કે, પોતીને જ્યાં આપે તો હુ તેને મારે ઘેર તેડી જાઉં પછી પોતાના મામુએ કહ્યું કે, હવે તો તમારી પોતી વગર અમને જાહી ગમશે નહીં તમારે પોતીની મી જરૂર છે? પછી મે તેમને કહ્યું કે પોતીને મારે ઉપદેશ વાર્તા માલગા લઈ જવી છે તેની મામુએ કહ્યું કે, ઉપદેશ વાર્તા માલગાથી શું થાય છે? મે કહ્યું, જે આ પોતીના તમે રખાણ કરો છો, તેનું ઢારણ ઉપદેશ વાર્તા છે ત્યારથી પોતીએ ઉપદેશવાર્તા સાલગવા માડી છે, ત્યારથી એના મા ઘણા મદગુણો દાખલ થઈ ગયા છે તે વખતે પોતીની મામુએ મોકલ કરતા કહ્યું કે, જે આવા ગુણ ચેહેયેધીજ આ માલગા તો તેના વજનુ વેવિશાળ બીજી સ્ત્રી માથે શામાટે કરતા હવે શું કરવું? જે બન્યું તે ખરૂં પછી મે તેમને કહ્યું કે, મારી દીકરીના

બેનને ઘેર ઊપદેશવાર્તા સાલજવાને જઈએ વખત થઈ
ગયો છે પછી નહુ અને પ્રેમદા જને આનંદાને ઘેર હ
પદેશ વાર્તા સાલજવાને જાય છે

ધર્મદાસ શેઠ અને ગંગા નિત્યના નિયમ પ્રમાણે આ
વિદ્યાશાળામાં આવે છે આવિકાશાળાનું સ્વજ બાળ, યુવાન
અને વૃદ્ધ આવિજનોથી ખીચોખીચ ભરાઈ જાય છે તે પત્રી
ધર્મદાસ શેઠ નીચે પ્રમાણે મંગલાચરણ કરે છે—

વસંતતિલકા

જહંત મંગળ જો સિરને પ્રસારે,
પ્રેરો સુકમ મન કર્મ જધા વિદાને,
શ્રી જૈન ગાયન તણા 'મુર ચિત્ત ધારે,
મત આવિકા જન જયો મુખવી મુધાગે ૧

આ પ્રમાણે મંગળાચરણ થઈ રહ્યા પછી (આદીશ્વર
ભગવાનની જય) એવા ધ્વનિથી આવિકાશાળા ગાળ બેઠી

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે આવિજનો ! આનંદા ચો
તાની પુત્રી લલિતા અને ખીણ આવિકાઓને ઉપદેશ વા
ર્તા કરવાનો વખત થયો એટલે પોતાના નિત્યના સ્થાન
ઉપર આવી હાજર થઈ તે વખતે ચચળ, પ્રેમદા, અને
નહુ વિગેરે ત્યા હાજર થયા થોડીવાર પછી પોતી પણ
પોતાની મામુની રજા લઇને આવી પહોંચી જધા મમાજ
એકઠો થયા પછી લલિતાએ ચચળને પૂછ્યું કે, પ્રેમ

જલાબુ કે, લલિતા જેનને ઘેર તેમની મા આનંદ મા
 સીની પામે ઉપદેશ વાર્તા સાલજવાને જમ્મજે છીએ પછી
 તે જરા દિલગીર થઈને જોણી કે, ખહેનો ! માટે તે સાલ
 જવા આવવાની રચના છે પણ કોણ રીતે ત્યાં આવી શ
 કાય તેમ નથી જાણ્યું કે, મેં શુભ વેદનીય કર્મ મેળવ્યા
 નહીં હોય, તેથી મારાથી એ ઉપદેશ વાર્તા સી રીતે સ
 લજાય ? પછી અમે તો જને વિચારમાં પડ્યા કે, શુભ
 વેદનીય કર્મ શુ હશે ? જ્યારે અમેને તેમાં સમજણ
 પડી નહીં પછી અમેએ તેને પુછ્યું કે, સુદરી ખહેન !
 શુભ વેદનીય કર્મ એટલે શું ? તેણીએ હમીને કહ્યું, ખહે
 નો ! તમે રાજ ઉપદેશ વાર્તા સાલજવા ભણો છો,
 તોમણે શુભ વેદનીય કર્મમાં કાંઈ સમજતા નથી
 તો પછી ખીજમાં શુ સમજતા હશે ? અમે કહ્યું
 ખહેન સુદરી ! અમારી ઉપદેશ વાર્તામાં હવ્વુ એ જા
 બત આવી નથી તેથી અમે તે વિષે સમજતા નથી તુ
 જે તે વિષે સમજતી હો તો અમને સમજાવ, પછી તે
 સુદરીએ અમેને હસતા હસતા કહ્યું, ખહેનો ! પેટલા હું
 પણ તારી સમજતી ન હતી પણ હાલ ડેટલાએક દિવસ
 થયા જ્ઞાનશીને ઉપાશ્રયે ધર્મવાર્તા નાલજવા જાગે છું, તેમાં
 મને તે જ્ઞાનતની સમજણ પડી છે પછી અમેએ તેને તે
 સમજાવવાની વિનંતિ કરી એટલે તે સુદરી જોણી-ખહેનો !
 જેના શરીરમાં કોઈ ભતનો રોગ ન હોય, તે શુભ વેદનીય
 કર્મ કરેવાય છે એ કર્મ જેને હિદય આબુ ન હોય, તેનું
 શરીર મારૂં રહેતું નથી અને રોગિષ્ટ રહ્યા વગેરે છે ખહેનો !
 મારા કહેવાનો અર્થ એવો છે કે, મારા કાનમાં આજે ઘણા

અંચળ—લલિતા જ્ઞેન ' જો આનંદ કાંઈની આશા
હોય તો તે ગરબી અમને ગાઈ સંભળાવે

આનંદ—લલિતા ! ખુશીથી ગાઈ સંભળાવ

ધર્મદામ શેઠ કહે છે—પછી લલિતાએ તે ગરબી નીચે
પ્રમાણે ગાઈ સંભળાવી હતી

તે ગરબી તમારી શ્રાવિકાને મોઢે છે, તેથી જો તે ગાયે
તો આપણુ બધાને મારો આનંદ આવશે ધર્મદામ શેઠના
આવા વચન સાંભળી ગંગા તે વાત સમજી ગઈ અને
ખત્રી તે નીચે પ્રમાણે લલિતા વાળી ગરબો ગાવા લાગી —

સ્ત્રીબોધના સાત વાર વિધે.

ગરબી

(રાધાપતા નામ રૂદેમા રાહુજરે એ વાલુ.)

નિવાટે ગ્ને જ્ઞાન ધરજેરે,
નિત્ય નિર્મળ બોધમા ઠરજેરે,
વિપકારથી પરદુ ખ રહરજે,
સ્નેહે કરી શ્રાવિકા બોધ ધારેરે

૧

સોમવારે શ્રી સમકિત ધરજેરે,
દેવ ધર્મ ગુરુ ગુરુ ઠરજેરે,

સાત વાર આ માવક નારીરે,
ગાય સાભળે સ્નેહથી ધારીરે,
જન્મ નારી તણા લે સુધારી,
સ્નેહ કરી શ્રાવિકા બોધ ધારારે

૮

આ પ્રમાણે લલિતાએ તે ગરબી ગાઈ, તે સાભળી બધી શ્રાવિકાઓ ખુશી વઈ ગઈ પછી પ્રેમ અને પુતળીએ આનંદને પુછ્યું, કે સુદરીએ જે શુભ વેદનીય કર્મ વિષે વહું હંતુ, તે શું છે? તે અમને કૃપા કરી કહે? તે વખતે અંચળે વચ્ચમા કહ્યું, આનંદ કાઢી! પ્રેમ તથા પુતળીએ જે વાત પુછી છે, તે ઉપયોગી છે, પણ ગઈ કાલે સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ જે કાષ્ઠ ઉપદેશ આપ્યો હતો, તે અમને પેહેલા સંભળાવો તો વધારે આનંદ થશે.

લલિતા—અચળ બહેન! તમે ઠીક કહ્યું, મારી ઇચ્છા પણ તે સાંભળવાની છે

આનંદા—બહેનો! ગઈ કાલે જે વાત પ્રેમ અને પુતળી પુછે છે, તે વિષેજ અમને જ્ઞાનશ્રીએ બોધ આપ્યો હતો અને તે વખતે પેલી સુદરી શ્રાવિકા આવેલી હતો, તેણીએ શુભ વેદનીય કર્મની વાત પોતાને લાગુ પડતી હોવાથી યાદ ગળી લીધી હતો

ધર્મદાસ શેઠ કહે છે—હે શ્રાવિકાઓ! પછી આનંદાએ પોતાની ઉપદેશ વાર્તા શરૂ કરી

આનંદા—બહેનો! ગઈ કાલે પર્વનો દિવસ હોવાથી

વકો પોતાના મમાગમા સુખી ગણાન એનું જ નહીં પણ આ
માર્યદેશમા આવકનો સમાગ મરથી ઉચામા ઉચો ગણાન

પ્રેમદાના આવા વચન માલગી આનદા બે લી, પ્રેમદા
જેન ! તમને લલિતા તરફથી મતોપ થયો હોય, તો હું
તેથી મારા મનમા વધાએ ખુલો થાઉં છું આવકની સુતા
ઓએ વિનીત થવું જોઇએ વિનયવતી જેન વનિતાઓએ
ભારતવર્ષ ઉપર જે કીર્તિ મેળવી છે તે કીર્તિ ખીલ ગુપ્તગી
ત્રીઓએ મેળવી નથી જેનધર્મનું વિનય મૂળ છે અને વિનય
શુણને લીધેજ એ ધર્મ મર્વ આર્ય ધર્મની અદર પ્રથમ પદ મે
ળવું છે જો લલિતાએ વિનયનો શુણ હમેશા ધારણ કરી રા
ખશે તો તે લલિતમા પોતાના મમાગમા સારી રીતે સુખી
થશે, અને તેને માટે આ ઉપદેશ વાર્તાનો જે આરભ કરેલો
છે, તે મર્વ રીતે માર્યક થશે જોનો ! હવે હું તમને રા
નથી માધ્વીના ઉપદેશની વાર્તા કહું, તે એક ચિત્તે માલગને

નઈ કાવે સવારે હું એ પરમ પવિત્ર સાધ્વીના ઉપા
શ્રયમા ગઈ હતી હજારો શ્રાવિકાઓ તે મહા મતીની આ
ગળ ઉપદેશ સાંભળવા એકઠી થઈ હતી, શ્રાવિકાઓનો એ
વો મોટો મમાગ એકઠો થયો હતો, તો પણ સર્વ ઠેકાણે
શાંતિ લાગતી હતી

ગા વળને સોમચંદ્રની ત્રી જ્યા વચમા જોલી ઉડી
માનદા કામીજી ! અને તો માલગીને આ
માપણા બેનંઓમાં
કાવે તમારા

મોઘ કર્યો હતો, પણ હું તમને મક્કેપથી કહું છું, તે માલગો.

એક વખતે જ્ઞાનશ્રી પોતાના ઉપાશ્રયમા ઉપદેશ વાર્તા કરતા હતા, તેવામા ઊરાઓએ વાતો ઠરવા માડી અને તેથી મોટી ગડબડ થઈ રહી તેથી સાધ્વીજીને મનમા હોલ થઈ ગયો અને તેઓ નીચે પ્રમાણે બોલ્યા.

શ્રાવિકાઓ ! આજના ઉપદેશમા બીજી વાત કરવા પ હેલા, મારે તમને એક બાળત ઉપદેશ તરીકે ઠહેનાની છે, તે એક ચિત્તે માલગશે.

ઠહેનો ! તમે તમારા નમાની ખટખટમાવી ટુટી ધર્મનો તથા નીતિનો ઉપદેશ લેવાને અહીં આવો છો અને તમે એમ મમએ છો કે, આપણે ધર્મની વાત માલગવાને સાધ્વીને ઉપાશ્રયે જઈએ છીએ પણ એમા શું બને છે ! એ વાત તમારે સારી રીતે વિચારવાના છે તમે અહીં ધર્મનો લાભ લેવા આવો છો, પણ તેને બદલે તમે કર્મનો લાભ લઈ જાઓ છો શ્રાવિકાઓ ! તમે વિચાર કરો કે, આપણા જૈનશાસ્ત્રમા બીજાને અત્યય કરવાથી ઘણું પાપ બને, એવું કહ્યું છે તમે એ વાત બુની જઈ અહીં ધર્મની વાત માલગવાને આવેલી બીજી માગી શ્રાવીકાઓને ધર્મ માલગવામા ગડબડ કરી મોટો અત્યય કરો એ વળી જે તમને ધર્મની વાત કહેતું હોય, તેના મનમા હોલ કરી તેને દુ ખી કરો છો બાઈઓ ! ધર્મનો ઉપદેશ, માલગવો એ કેવું મોટું ઉત્તમ કાર્ય છે ? તેનો કાંઈ પણ વિચાર કર્યા વગર તમે મોટી ગડબડ કરી એ ઉત્તમ કાર્યને બગાડી નાશ કર્યો છો અનુમોદના કરો છો, એ તમારું

મને કેમ શરમ લાગતી નથી ? એ મને મોઢું આશ્ચર્ય થાય છે જાણ્યો ! આ તમારા સમાજમાં જો નાની નાની ઇકરીઓ વધારે હોત તો માગ મનમાં એમ થાત કે, તેઓ બાળ સ્વભાવને લઇને ગડબડ કરતી હશે પણ તેવી છેક રીતો કોઇ જણાતી નથી તમે તો મોટી ઉમરની પ્રોઠ શ્રાવિકાઓ છો જ્યારે તમે આવી બાળ ચેષ્ટા કરો ત્યારે પડી બીજી બાળ શ્રાવિકાની શી વાત ઢરવી ? જુદેનો ! હવેથી તમે આવી ગીતની ગજબાંડ ક'જો નહીં તે છતાં જો તમારો એવો નગરો સ્વભાવ પડી જયો હોય તો તમારે બીજાઓને અતગત ઢરવાને બહી આવવું નહીં એ ચેષ્ટ છે આવી ઉપદેશ વાતામાં તમે તમારા ઘરની અને પારકા ઘરની કુચલી કરવા મડો જાઓ છો, એ તમને શ્રાવિકાઓને વટવટ નથી કોઇ પોતાના બાપની, કોઇ માની, કોઈ મામરાની, કોઇ મામુની, કોઇ લેક તથા જેઠાણીની, કોઈ દીયર તથા દેગણીની, કોઈ આડોશી પાડોશીની અને કોઈ બીજા સમાજવાની નિદાની વાતો કરી આ ધર્મના પવિત્ર સ્થાનને અપવિત્ર કરો છો એ કેવી નકારી ગીત કહેવાય ?

જુદેનો ! તમે શ્રાવિકાની માતાઓ, જુદેનો અને સ્ત્રીઓ છો તમારું શું કર્તવ્ય છે ? એ તમારે સારી રીતે વિચારવાનું છે તમારા જેવી કુલીન શ્રાવિકાઓનો આ મદાચાર જણાતો નથી, પણ દુરાચાર ગણાય છે આ પ્રમાણે અતવાચ કરી નકારા કર્મ બાધનારી સ્ત્રીઓને શ્રાવિકા કહેવી એ કહેનારને પાપ લાગવા જેવું થાય છે

જાણ્યો ! તમારા હિતની ખાતર મારે વધારે પડતું

સ્પષ્ટતાથી સમજાવી હતી કે, જે સાબળનાથી નાની છેક ની પણ સમજી શકે તે પવિત્ર સાધ્વીજીની વાણીના જેટલા વખાણ કરીએ, તેટલા થોડા છે તેમની વાણીમા ઘણી સારી મીઠાશ રહેલી છે કે, જે સાબળનારને રમુજ સાથે બોધ મળે છે તેઓ દરેક જાગૃત એવી સ્પષ્ટ કરીને સમજાવે છે કે, જેમા કોઈ પણ સાબળનારને કાંઈ પણ પુછવાનું રહેતું નથી વળી તેમા કોઈ જાતની શકા રહેતી નથી કહી પ્રથમ કોઈ જાગૃતમા શકા ઉભી થાય પણ ત્યારે તે જાગૃત વિષે સાચું વિવેચન કરે છે, ત્યારે સાબળનારને શકા ખીલકુલ રહેતી નથી

ખડેનો :—ગઈ કાલે સાધ્વીજીએ દીકરી એ શબ્દનો અર્થ ઘણું માર્ગ કરી બતાવ્યો હતો જે આપણી દરેક દીકરી જોને થાક રાખના જેવો છે વળી તેમા ઘણું સમજવાનું પણ મળે છે

અચળ—આનંદા કાકી ! એ શબ્દનો અર્થ અમારું ઘણું ઉપયોગી હશે, મારે અમને પેહેલા તે સમજાવો

આનંદા—ખડેનો ! દીકરી એ શબ્દ મૂળ સંસ્કૃતમાંથી વચેલો છે સંસ્કૃતમા તેને દુહિતા કહે છે દુહિતાનો અર્થ દોહોનારી થાય છે એટલે જે પોતાના અમા પિતા ને દોહાવે, તે દુહિતા કહેવાય છે અર્થાત્ જે માતા પિતાની પાસેથી સારા સારા શુભો દોહી લેતે દુહિતા આવે તેનો અર્થ થાય છે એ-જે દીકરીને પેતાના માતા પિતાની પાસેથી પોતાને લવિષ્યમાં ઉપયોગી થાય તે

હોતો ! પછી આપણા પૂજ્ય માધ્વીજીએ મર્વ શ્રાવિકાઓને જણાવ્યું કે, તમારે દરેક શ્રાવિકાએ આપણા ધર્મના તત્ત્વો જાણવા જોઈએ આપણા જૈનધર્મમા નવ તત્ત્વો કહેવાય છે અને તે નવ તત્ત્વ જાણવાથી આપણને આપણા ધર્મનું સાચું જ્ઞાન પ્રાપ્ત થાય છે

અચળ—આનંદા કાકી! અહિં મારે જોટલું પુછવાનું છે કે, તે નવ તત્ત્વોનું જ્ઞાન ઘણી શ્રાવિકાઓને હોય છે, પણ તે પોપટિયું જ્ઞાન હોય છે, તેની બરાબર સમજૂતી લઈને ડોહ નવ તત્ત્વને જાણતું નથી માટે તમે તે નિપની અમને સાચી સમજૂતી આપી કહેશો તો અમને ઘણોજ લાભ થશે

આનંદા—હવે તમે જોકે ધ્યાનમાં નવ તત્ત્વની સમજૂતી ધ્યાનમાં લેજો આપણા જૈન ધર્મમા સજવાનું તીર્થ કરોએ નવતત્ત્વો કહેલા છે તેમા પહેલું જીવતત્ત્વ છે જે પ્રાણોને ધારણ કરે તે, અથવા જેનામા જ્ઞાન કે ચેતના હોય તે જીવ કહેવાય છે તે જીવની ભુદી ભુદી છ જાતિ છે જેનામા ચેતના લક્ષણ હોય, તે જોડ પ્રકારના જીવની જાતિ કહેવાય છે બીજી જાતિમા જીવ ત્રમ અને સ્થાવર—જેવા બે પ્રકારનો થાય છે જે જીવ હાલી ચાલી શકે, એટલે તડકેથી છાયામા આવે અને છાયામાથી તડકે જાય,—જે ત્રમ જીવ કહેવાય છે તેમજ જેને ત્રાસ-એટલે લય હોય, તે ત્રમ જીવ કહેવાય છે જે જીવ સ્થિરતાવાળો એટલે હાલે ચાલે નહીં, તે સ્થાવર જીવ કહેવાય છે આ જીવના બીજી જાતિ કહેવાય છે

કોઈ અમુક સ્થાનમાજી જીવજીને ત્યાજી રહેનારા છે તે કોઈ વસ્તુને લેદી શકતા નથી અને તે જીજી વસ્તુથી લેદી શકાય છે તેને અગ્નિ જાણી શકે છે અને તેજી આ પછી મનુષ્યોની આજોથી જોઈ શકાય છે

જીજીને ! જે પાંચ ઇન્દ્રિયવાળા જીવો છે, તેના નહીં અને અસહી જીવા જે લેદી શકાય છે જેનામા મનની મજા રોય જોટલે મનથી સમજનારા હોય, તે મંજી કહેવાય છે અને જેજીને મનની સજા ન હોય તેજી અમજી કહેવાય છે જોટલે તેના સૂક્ષ્મ જોડે દ્રિય, બાહર જોડે દ્રિય, જોડે દ્રિય, તેજે દ્રિય, ચૈરિ દ્રિય, સહી પચે દ્રિય અને અમજી પચે દ્રિય જીવા સાત લેદી શકાય છે

જીજીને ! જે સાત પ્રકારના જીવોના પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા, જીવા જે પ્રકાર પડે છે જોટલે તેના જોડે લેદી શકાય છે

ધર્મદામ શેડ કહે છે—૨ શ્રાવિકાજી ! આ પ્રમાણે આનંદા પોતાની પુત્રી લલિતા અને જીજી શ્રાવિકાજીને જોડે આ પતી હતી, ત્યાં સોમચંદ્રની સી જયા વચમા જોડી ઉઠી.

જયા—કાકીજી ! હું હમણાં નવનત્વ લાડુ છું, અને લગભગ તે પૂરા થવા આવ્યાં છે, તોપણ મને પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તાની જીલકુલ જાગ પડતી નથી તે મારી રીને મગજવો

આનંદા કહે છે—જીજીને ! આપણા જીવ જે પુદ્ગલોને

તે અપર્યાપ્તા જીવ કહેવાય છે એટલે પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા એમ બધા મળીને જીવના ચોદ લેદ થાય છે બહેનો. એવી રીતે પેહેલા જીવ તત્ત્વ વિષે મેં તમને સમજાવ્યું, હવે બીજા અજીવ તત્ત્વને માટે કહું છું, તે ધ્યાનથી સાલગજો આ જગતમા કેટલીક વસ્તુની અદર ત્રણ ગુણ રહેલા હોય છે હાલના આવવામા, સ્થિર રાખવામા, અને અવકાશ આપવામા મહાય કરનાર એ ગુણ વાળા પદાર્થો અજીવ તત્ત્વમા આવે છે જેનામા હાલવા ચાલવાને સહાય આપનાનો સ્વભાવ તેને આપણા શાસ્ત્રમા ધર્માસ્તિકાય કહે છે અને જેનામા સ્થિર રાખવાનો સ્વભાવ હોય તેને અધર્માસ્તિકાય કહે છે અને જે પદાર્થ એક જગ્યાએથી બીજી જગ્યાએ જતા અવકાશ આપવાના સ્વભાવવાળો છે, તે આકાશાસ્તિકાયના નામથી ઓળખાય છે એ ત્રણે લેદના પાછા દરેકના ત્રણ ત્રણ લેદ પડે છે રક ધ, દેશ અને પ્રદેશ જે હાલવા ચાલવાને સહાય આપવાના સ્વભાવ વાળો આખો પદાર્થ હોય, તે રક ધ કહેવાય છે અને તે રક ધની સાથે સળધવાળો તેનો કેટલોએક ભાગ તે દેશ રહેવાય છે, અને જેના ભાગવાથી બીજો ભાગ ધધ થકે નહીં, તે પ્રદેશ કહેવાય છે આ પ્રમાણે ધર્માસ્તિકાય, અધર્માસ્તિકાય અને આકાશાસ્તિકાય દરેકના ત્રણ ત્રણ લેદ પડવાથી નવ લેદ વાય છે અને તેમા કાળ એટલે સમય નામનો પદાર્થ ઉમેરવાથી તે બધા મળીને અજીવના દશ લેદ થાય છે તે અજીવ પદાર્થના પાછા બે ભાગ પડે છે, અરૂપી અજીવ અને રૂપી અજીવ ઉપર જે દશ લેદ કલા, તે અરૂપી અજીવના લેદ છે અને રૂપી

કર્મણુ શરીર મેળવે છે શરીરનું સાડ સઘયણ એટલે
 માગે બાધે પ્રાપ્ત થાય છે શરીરનો રંગ ગોરો થાય છે
 શરીરમાંથી સારી ખુસબો આવે છે મીઠા મધુરા રસ મે
 ળવાય છે શરીરે સારી સુવાસપ થાય છે શરીરનું વજન
 ભેંધજે તેણુ મળે છે શરીરમાં સાડ બળ પ્રાપ્ત થાય છે
 શ્વાસોર્ચ્છાસ સારી રીતે લેવાય છે શરીરમાં તેજ પ્રગટે
 છે ચંદ્રની જેમ શીતળતા આવે છે ચાલવાની શક્તિ
 સારી વાય છે શરીરના બધા અંગના અવયવો સારી રીતે
 ગોઠવેલા થાય છે ત્રસ નામ કર્મના ૬૪ પ્રકાર નારી રીતે
 પ્રાપ્ત થાય છે તત વિગેર નામ અવયવો સ્થિરતાને પામે
 છે, લોહમાં પ્રિય થવાય છે કોયલના જેવો સારો ઢઠ
 મેળવાય છે બોલેલા વચનને લોકો માન્ય કરે છે લો
 કમાં સારી કીર્તિ થાય છે દેવ, મનુષ્ય અને તિર્યચનુ
 આયુષ્ય બધાય છે અને કોઇ વાર ત્રણ ભુવનને પૂજવા
 યોગ્ય એવું તીર્થકર નામ કર્મ મેળવાય છે

બહેનો! આ પ્રમાણે પુણ્ય કરવાથી સાગ કળ મળે છે
 માટે તમારે મન, વચન અને કાયાથી પુણ્ય બધાય તેવા
 કામ કરવા પુણ્ય કરનાથી આપણે મત્તારમાં મારી રીતે
 સુખી થઈએ છીએ જો આપણે પુણ્ય કરતા હોઈએ તો
 પછી આપણા ઊરકા પણ પુણ્ય કરતા શીએ છે જેના
 ઘરમાં પુણ્યના કામ વતા હોય તેણુ બધું કુટુંબ પુણ્યવાન
 થાય છે અને તે બધી ભતના સદાચાર ખળે છે

બહેનો! તે પછી ચોથું પાપ તવ છે તે ઘણું

વીતરાગના વચન ઉપર શ્રદ્ધા રહેતી નથી, એટલે મિથ્યાત્વ લાગુ પડે છે, સ્થાવર જાતિમા જન્મવુ પડે છે, પૃથ્વી કાય વિગેરે સક્ષ્મ કાયમા આવવુ પડે છે, પૂરેપૂરી પર્યાપ્તિ કર્યા વિના મરવુ પડે છે, નિગોદ અવગ્ધા અનુભવત્રી પડે છે, શરીરના અવયવમા ખોટ આવે છે, નાભિની નીચેનો ગંગોગ્નો ભાગ જગડે છે, મર્વ લોકોને અપ્રીય થવાય છે, તેમનો કંઠ ડાગરાના જેવો નકાળો વાય છે, બોલેલા વચનો લોકોને અભુજમના થાય છે, લોકોમા અપડીત્તિ કહેવાય છે નાગકાની ગતી, આયુષ્ય અને અનુપૂર્ણિ પમાય છે, અનંત અસાગ જવાય છે, સમ્યક્ત્વ અટકી નાય છે, પુરુષ વેદ, સ્ત્રી વેદ અને નપુંસક વેદ ઉદય આવે છે, તિર્યચની ગતિ તથા આનુપૂર્ણિ મેલવાય છે, એકે દ્રિય વિગેરે હલકી જાતના પ્રાણીઓમા અવતરવાય છે, શરીર રોગી વાય છે જીભ, દાંતમા હનકત વાય છે, હરન, રસોળી વિગેરેથી અવયવો હણાય છે શરીરમા ખગમ ગમ, ખરાબ ગધ અને ખરાબ રસ ઉત્પન્ન થાય છે શરીર ડુબડુ બને છે, અને બેડોલ થઈ જાય છે એવી રીતે અનેક પ્રકારે પાપ કર્મ બોગવી પ્રાણી પોતાના જીવનમા દુઃખી થાય છે

ખંડેનો ! આવી રીતે પાપની શિક્ષા સમજીને તમારે એવા કામથી દૂર રહેવુ જો તમે પાપી થશો તો તમારું બધું જીવન દુઃખ અને કલકથી ભરપૂર થઈ જશે આ જગતમા જેટલા લોકો હુલા, બેહેરા, આધળા અને અપંગ થયેલા આપણે જોઈએ છીએ તેમજ કેટલાએકને,

વિગેરેથી જે જીવની હિંસા વાય છે બીજી અધિકરણની
 ડિયા કહેવાય છે બીજાની ઉપર દ્રેષ રાખવો તે ત્રીજી
 દ્રેષક્રી ક્રિયા પોતાને તવા પરને પરિતાપ ઉપજાવવો, તે
 ચોથી ક્રિયા, એક ઇન્દ્રિયવાળા જીવોને હુણના હુણાવના એ
 માત્રમી ક્રિયા ખેતી વિગેરેનો આગલવાળો ધધો કરવો,
 તે છઠી ક્રિયા જાતજાતનો પવિત્રક્રમ મેળવવામા મોહ રાખવો
 ત માત્રમી ક્રિયા કપટ કરી બીજાને ઠગવું, તે આઠમી
 ક્રિયા જૈન શાસ્ત્રના વચન ઉપર શ્રદ્ધા ન રાખવી તે નવમી
 ક્રિયા અવિરતિ વટે પચ્ચખાણ કરવા નહીં તે દશમી ક્રિયા
 ઠાણકથી ઘોડા વિગેરેના વિષય જોવા તે અગીયામી ક્રિયા
 ગાગથી કોઈ મનુષ્ય, પશુ તથા કોમળ વસ્તુને સ્પર્શવી તે
 બારમી ક્રિયા બીજાને ઘેર હાથી ઘોડા વિગેરેનો વૈલવ
 જોઈ અદેખાઈ કરવી તે તેરમી ક્રિયા પોતાના ઘરની સ્ત્રી
 વસ્તુઓના વખાણ સાલણી ખુશી થઈ અભિમાન ગળવું, તે
 ચૌદમી ક્રિયા પાપની અનુમેદના કરવી તે પદરમી ક્રિયા
 પોતાને હાથે નકારા કામ કરવા તે નોખમી ક્રિયા જિન
 ભગવતની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરી પોતાની ખુદ્ધિવી પત્ની
 થી મરડપણા કરવી, તે નત્તરમી ક્રિયા બીજાની પૂજા
 થી હોય કે બીજાને માન મળતું હોય તેનો ભગ કન્ધા
 પ્રયત્ન કરવો તે અત્તરમી ક્રિયા અથવા બીજાના ક્રિયા
 ઉધાડા કરી નિંદા કરાવવી તે પચ્ચ અઠામી ક્રિયા કુપ
 થો. રાજ્યા વિના કામ કરવું, તે એગવીસમી ક્રિયા પ
 નેશ્યંત્રે ડહેલ જે કરવા યોગ્ય વિનિયો, તેના ઉપર પો
 તાને તથા હોઈ પરને હિતકારી છે, તેથી વિગેરે પ્રમાદ
 ને વશ વર્તી અનાદર કરવો તે વીંશમી ક્રિયા ક્રિયાનો વ

આપણે પાત્ર સમિતિ રાખીએ તો આપણમાં કર્મ આવતા અટકે. સમિતિનો અર્થ આગે ચેપ્ટા થાય છે પાત્ર પ્રકારે સારી ચેપ્ટાઓ કરવી તે પાત્ર સમિતિ કહેવાય છે જ્યાં આવવામા જયણ રાખી પ્રવર્તવું એટલે કોઈ લવની હિસા ન થાય તેવી રીતે જવું, આવવું, તે ચેપ્ટા ધર્યા સમિતિ કહેવાય છે એ ધર્યા નેનિતિ રાખવાથી આપણામા કર્મની આવક થતી નથી અર્થાત્ આપણાથી કર્મ આવતા અટકાવાય છે બીજી ભાષા મમિતિ કહેવાય છે, બોલવામા ઉપયોગ રાખવો એટલે જે બોલવાથી બીજાને કોઈ જાતની નુક્રાની ન થાય, તેવી રીતે વર્તવું તે ભાષા સમિતિ કહેવાય છે ખાવા પીવામા ઉપયોગ રાખવો એટલે નિર્દોષ અને અપે તેવો ખોરાક લેવો તે ત્રીજી એ પાણી સમિતિ કહેવાય છે, બેસતા ઉઠતા, લેતા ને મુકતા ઉપયોગ રાખવો એટલે કોઈ પણ લવની હિસા ન થાય તેમ વર્તવું, તે ચોવી આદાન નિર્દોષ સમિતિ કહેવાય છે જરાખર ચોખી જમીન એટલે જેની ઉપર કીડી, મકાડી વિગેરે જીવ ન હોય, તેવા શુદ્ધ જમીન ઉપર પીસાળ કે ઝાટો વિગેરે નાખવાનો ઉપયોગ રાખવો, તે પાત્રમી પારિષ્કાપનિકા સમિતિ કહેવાય છે જેનો આ પાત્ર સમિતિ પ્રમાણે ચાલવાથી કર્મ નાશ નટકાવી શકાય છે, માટે તમારે એ વાત ધ્યાનમા રાખીને વર્તવું જોઈએ હાલવા ચાલવામા, બોલવામા, જરૂરિયામા, ઉઠવા થઈ બેસવામા અને ઝાટો પિસાળ કરવામા જે ઉપયોગ ન- મનમા ખીને વર્તવું જોઈએ.

આવકને પ્રભુ બાવીશ પશ્ચિમિહો સહન કરવા જોઈએ ભુખ,
તરપ; ટાઢ અને તડકાની વેદના સહન કરવી જોઈએ જી,
માકડ અને ડાશ વિગેરેની પીઠા ખમવી જોઈએ જીના અને
ફાટલ તુટલ વગેરે મળે તેથી મનમા જોદ ન પામવો અને
નવા વગેરે મળે તેથી હર્ષ ધગો ન જોઈએ ટાઢ વિગેરેના
સભવથી કટાણો આવે, તે સહન કરવો માધુએ સ્ત્રીના
અને માધ્વીએ પુત્રપતા અગ દેખ્યા હોય, તોપણ પોતાના
મનને સ્થિર રાખવું જોઈએ આજસ કે પ્રમા તાખ્યા વિના
ગામોગામ વિહાર કરવો જોઈએ

કદિ કોઈ જગલ કે શુન્ય સ્થાનમા કાયોત્સર્ગ વિ
ગેરે કરતા મિહુ વિગેરે મોટા પ્રાણીઓનો ભય ઊપડે,
તોપણ તેનાથી કરવું ન જોઈએ ઉચી, નીચી, ટાઢી, ઉત્તી,
કોમળ અથવા કઠણ ભૂમિ ઉપર શય્યા કે આસન કરાય
તોપણ મનમા ઉદ્વેગ રાખવો ન જોઈએ કોઈ ગુસ્થાથી
આકરા વચન કહે, તોપણ તે વચનો નાખી રહેવા જોઈએ
કોઈ દુષ્ટ માણસ લપડાક, પાકુ, ચામુખ કે લાકડીનો પ્ર-
હાર ઠરે અથવા વધ કરી નાખે તોપણ મનમા જરાપણ
ગેય લાવવો નહીં પોતે પૂર્વે સમાગમા રાત, કે ધનાદય
હોય પછી દીક્ષા લઈ માધુ યતા કોઈને ઘેર શિક્ષા માગ
વા જવામા લાજથી ધરમાવું ન જોઈએ કદિ કોઈ ગૃહ
સ્થને જે ભિક્ષા માગતા તે આપે નહીં, તોપણ મનમા
ઉદ્વેગ કરવો ન જોઈએ તેમજ તે ગૃહસ્થનું અનિષ્ટ ચિ-
તનવું કે વાકુ બોલવું ન જોઈએ કદિ કર્મચોગે રોગ થઈ
આવે તોપણ આત્મધ્યાન જોટલે રોગની પીડાથી મનમા
નહાડ ચિતવન ન કરવું જોઈએ કદિ કોઈનાર ઠાભની પ

વિદ્યા વગેરે ગુણને લઇને શ્રાવિકામા બહુ માન થાય, તે
 પણ તેમણે અહુકાર રાખવો નહીં તેવી રીતે આપણુ ઓ
 હસ્ય શ્રાવિકાઓએ કદિ પણ માન રાખવુ નહિ બધાની
 સાથે કોમળતાથી વર્તવુ જોઇએ ત્રીજો આર્જવ ધર્મ
 છે એટલે સાધુ સાધ્વીએ મરણતા રાખવી જોઇએ
 અર્થાત્ પિંકપટપણે વર્તવુ જોઇએ તેવી રીતે આપણે શ્રા
 વિકાઓએ પણ મરણતા રાખવી અર્થાત્ ડોઇની સાથે ૪
 પટ્ટી વર્તવુ નહીં ચોથો ગુણિત ધર્મ છે એટલે સાધુ
 સાધ્વીએ પોતાના મનમા નિર્દોશ વૃત્તિ રાખવી ડોઈ પણ
 પ્રાણી કે પદાર્થની ઉપર લોભ રાખવો નહીં તેવી રીતે આ
 પણે શ્રાવિકાઓએ પણ નિર્દોશ વૃત્તિ રાખવી, કા-રા કે,
 લોભ રાખવાથી આપણુ મન તમ દ્રવણુ થાય છે તે પછી
 પાત્રમે તપો ધર્મ છે જહેનો । તપનો ખરો અર્થ ઈશ્વાનો
 નિરોધ કરવો એવો થાય છે કેઈ પણ જાતની ઇચ્છા થાય
 તેને અટકાવવી, એવુ નામ તપ કહેવાય છે નાધુ તથા
 સાધ્વીએ તેવા તપ કરવાની જરૂર છે અને તપ કરવાનો
 હેતુ પણ તેવોજ છે આપણે ગૃહસ્થ શ્રાવિકાએ પણ એ
 અર્થ સમજીને તપ કરાવો છે તે પછી છઠો સયમ ધર્મ
 છે પ્રાણાતિપાત વગેરે પાત્ર પ્રકારના ક્રમથી વિનમ પા
 મણુ, એ પાત્ર અને પાત્ર ઇન્દ્રિયોને નિયમમા રાખવી એ
 પાત્ર-એટલે જાને મળીને દશ અને ચાર કપાયને જય
 એટલે એક અને ત્રણ પ્રકારના દશમાંથી 'નિરૂત્ત' ચુ. એ
 સત્તર પ્રકારના સયમ ધર્મ કહેવાય છે સાધુ તથા સા
 ધ્વીઓને સત્તર પ્રકારનો સયમ ધર્મ પાળવો કે એ

મર્વ પરિશ્રુતો ત્યાગ કરવાનો છે કેઈ વસ્તુ ઉપર મૂઠી નખવી ન જોઈએ હે જહેનો ! આપણુ મુકુચથી એ ધમ બધી રીતે પાળી ગકાતો નથી તોપણ ચોડે ઘણું અગ્રે એ ધર્મ આપણે પણ પાળવાનો છે પ્રિય શ્રાવિકજી ! આ પ્રસંગે સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ શ્રાવિકજીને ઘણો બોધ આપ્યો હતો.

અથવા—આનંદ કાઢી ! સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ ખીને શો બોધ આપ્યો હતો ? તે અમને કહો ! જણ કે, જોધી અમને ઘણાજ લાભ થશે.

આનંદા—જહેનો ! પરમ પવિત્ર સાધ્વીજીએ કહ્યું કે, કેટલીએક શ્રાવિકજી ધરેણા લુગડા અને બીજી ચીજોથી ધરાતી નથી તેમજ નવા નવા આભૂષણો અને નવ રંગિત વસ્ત્રો એકઠા કરી મોટા મોટા બચકા બાંધે છે, કપાટો ભરે છે, અને શરીર ઉપર ખઠકયા કરે છે એ ઘણું નકાકું કે દેવાય છે ઘણી સ્ત્રીઓ ધરેણા અને લુગડાને માટે પોતાના ધણીજીને પજારે છે અને નાહક ખર્ચ કરાવી પતિને પેસાના ખાડામાં ભેટાડે છે, તે પણ ઘણી નકારી રીત છે સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીઓએ પોતાના સરની સમતિ પ્રમાણે વસ્ત્ર આભૂષણ પહેરવા જોઈએ, પણ તેની હદ હોવી જોઈએ વસ્ત્ર આભૂષણમાં લુપ્થ બનેલી કેટલીએક લલનાઓ બીજી સ્ત્રીઓના નવા નવા વસ્ત્રો તથા આભૂષણો દેખી લલચાય છે અને તે મેળવવાને પોતાના પતિને અતિશય પજારી દુઃખ આપે છે આભૂષણોને માટે ખર્ચેલા પૈસા કદિ કોઈવાર તેઓ ધાય છે પણ લુગડા લલ્લામાં જે મોટો ખર્ચ કરવામાં આવે

રમ્પર જુદા છે એટલે આત્મા શરીર નથી અને શરીર આ
મા નથી એવો જે વિચાર લાવવો તે પાત્રમી અવ્યત્ત
લાવના કહેવાય છે આ શરીર બધું અશુચિથી ભરેલું
છે રક્ત રૂધિર, મામ, ક્ષાકકા, વીર્ય અને પડ વિગેરેથી
આ શરીર ભરેલું ॥ તે શરીરના પુરૂષ તથા સ્ત્રીને આશ્રા
નવ તથા ખાર દ્વારા તદા વદ્યા ડરે છે આ પ્રમાણે લા
વવું, તે હકી અશુચિ ભાવના કહેવાય છે પાત્ર ઇદ્રિયો
નાર કષાય, પ્રાણતિપાત વિગેરે પાત્ર અવ્રત, ત્રણ ચોળ
અને પચીસ ઢિયાથી હમેશા પ્રાણીને કર્મ બધાય છે, તેમા
શ્યા, દાન વિગેરે કરવાથી શુભ કર્મ અને વિષય ઉપાય વિ
ગેરે સેવવાથી અશુભ કર્મ બધાય છે, એવું જે લાવવું, તે
માત્રમી આશ્રવ ભાવના કહેવાય છે જે જે સવર આદ
રવાથી જે જે આશ્રવ રોગાય એટલે કર્મનો અટકાવ કરાય,
તેને મવરનું આશ્રવ અને આશ્રવનું રોકવું, તે આકર્મી
મંવર લાવના કહેવાય છે જેમ સાકડા સ્થાન વિગેરેના
ચોગથી કંઠીનું કળ પાકી જાય છે, તેમ બાળ પ્રગરના ત
પથી કર્મને પચાનના એટલે પૂર્વે કરેલા કર્મને સારનાની જે
ભાવના ભાવની તે નવમી નિર્જન ભાવના કહેવાય છે આ
લોક કે જે કેડ કપ જે હાથ દઈને અને પગ પટોળા કંઠી
ઉભેલા પુરૂષના જેવા આકારવાળો અને જેનું નીચેનું ત
ળીયું ઉધા નાળેલા ચપેછા સરખું, વચ્ચેના ભાગ ઝાલરના
નરજો અને જીપરનો ભાગ મુદ્દાના જેવો છે તેમ જે જે
ઉત્પાદ, ક્રુવ તમા બ્યય રૂપે છે એટલે પૂર્ણા પર્યાય નાશ
પામે, નવા પર્યાય ઉત્પન્ન થાય અને દ્રવ્યરૂપે નિશ્ચલ રહે
... લોકના સ્વરૂપની જે ભાવના ભા ...

જાય છે, તેમ તપસ્યા કરવાથી કર્મ પાકી જાય છે, અને
ખરી જાય છે, તેને નિર્જરા કહે છે તે જાર પ્રકારના તપના
બે ભાગ પડે છે છ પ્રકારે બાહ્ય તપ અને છ પ્રકારે
આંતર્યતર તપ જે બાહરના સંબંધથી એટલે શરીરના
સંબંધથી થાય, તે બાહ્ય તપ કહેવાય છે કાંઈ પણ આ
હાર કરવો નહીં એટલે ઉપવાસ કરવો તે અનશન નામે
પેહેલુ બાહ્ય તપ છે આહાર કરવામાં અને વસ્ત્ર પેહેરવા-
માં એકાં પણ કરવું તે ઉણાદરી નામે બીજું બાહ્ય તપ
છે પોતીની આજીવિકા નિર્વાહને સંકેતવો તથા અભિગ્રહ
એટલે નિયમ ધારવો તે વૃત્તિસંક્ષેપ નામે ત્રીજું બાહ્ય તપ
છે વીગયવીગેરે વિકારી વસ્તુનો ત્યાગ કરવો, આબીલ, નીવિ
વિગેરે કરવા તે અસત્યાગ નામે ચોથું બાહ્ય તપ છે કે
શનો લોચ, ઝાઉસગ્ગ તથા દ્રઢ આસને બેસી કપ્ટો સહન
કરવા તે કાયકલેશ નામે પાંચમું બાહ્ય તપ છે અને
પોતાના અંગ તથા ઉપાગ વિગેરેનું સંવરવું ગોપન કરવું
તે સહીનતા નામે ડહું બાહ્ય તપ છે આ છ પ્રકારના તપ
ને બાહ્ય તપ કહે છે

પ્રિય બહેનો ! હવે તમને આસ્થતર તપના છ પ્રકાર
બહુ, તે એક ચિત્તે ધ્યાનમાં લેજો શરીરના અંદરના સં-
બંધવાળા તપને આસ્થતર તપ કહે છે કોઈ અપરાધ
કર્મો હોય, તેને માટે આલોચણા લઈ તે અપરાધની શુદ્ધિ
કરવી તે પ્રાયશ્ચિત્ત નામે પેહેલું આસ્થતર તપ છે શુભ
વાનુ માણસની ભક્તિ કરવી તથા આશાતના દાળવી તે
વિનય નામે બીજું આસ્થતર તપ છે સિધ્ધ શુકને માટે

શુભને હલુવા રૂપ આત્માની સાથે મળી જવું, તે પેહેલો પ્રકૃતિબંધ કહેવાય છે આત્માની સાથે કર્મવું કાલ પરિભ્રામરૂપ એટલે અમુક વખત સુધી અમુક કર્મનો બંધ ગઢે, એવી સમયની મુદતને ગતાવનારો જે બંધ તે ખીજો વિધિ બંધ કહેવાય છે કર્મ ત્રીજ અથવા મદ પછે ઉદયમા આવે તે અનુભાગ બંધ નામે ત્રીજો બંધ કહેવાય છે કર્મના પુરગલો ॥ પ્રદેશોનો જે બંધ તે પ્રદેશબંધ નામે ચોથો બંધ કહેવાય છે

હે બહેનો ! આ જાગત ઘણીજ બારીક છે જ્યારે જેન શાસ્ત્રનું ધણું જ્ઞાન થાય, ત્યારે તે મમબંધ એવી છે સાત્રીજ જ્ઞાનશ્રીએ પણ જણાવ્યું હતું કે, જે આવિકા કંમ શ્રયને જાણવી હશે, તે આવિકા બંધ તત્ત્વના સ્વરૂપને સમજી શકશે વળી ઉપકારી સાધ્વીજી જ્ઞાનશ્રીએ એમ પણ કહ્યું હતું કે, આ બંધ તત્ત્વને માટે હું તમને આગળ કોઈ વખતે મમજીવીશ માટે હે બહેનો ! તેઓ જ્યારે કોઈ પ્રસંગે તે વિષે ઉપદેશ આપશે, અને જો તે મારા માબાપવામા આવશે, તો હું તમને સારી રીતે મમજીવીશ

હે સદ્ગુણી માધર્મી બહેનો ! નવમું મોક્ષ તત્ત્વ છે એ તત્ત્વ ખરેખર જાણવા જેવું છે આપણા જન ધર્મના એ તત્ત્વ સર્વમા શિન્નામણિ રૂપ છે દરેક આવના પુત્ર અને પુત્રીએ એ મોગ નવ અવશ્ય જાણવું જોઈએ

શ્રિય બહેનો ! એ મોક્ષ તત્ત્વને સમજાવવા નવ દાર નવ પ્રકાર પડે છે તેથી તે નવ પ્રકારને નવ દાર કહે છે

૫૦૦ પ્રકારે મિદ્ધ કહેલા છે, તે તમને જુદા જુદા સમ
 લાગુ, તે તમે લક્ષ દર્શ માલગો જે છવ તીર્થકર પદવી
 પામીને મોક્ષ ગયેલા છે, તે પહેલા નિર્ણયસિદ્ધ કહેવાય
 છે જે સામાન્ય દેવથી થઈને મોક્ષ ગયેલા છે, તે બીજા
 અનિર્ણય સિંધ કહેવાય જે તીર્થકરને કેવળ જ્ઞાન ઉપ
 ન્યા પછી જે મોક્ષ ગયેલા છે તે ત્રીજા તીર્થ સિંધ
 કહેવાય છે તીર્થકરને કેવળ જ્ઞાન ઉપન્યા પહેલા જે મોક્ષ
 ગયેલા છે, તે ચોથા અતીર્થ મિદ્ધ કહેવાય છે જે ગૃ
 હન્યાય તમા મોક્ષ ગયેલા છે, તે પાંચમા ગુરુસ્થલિંગે
 સિંધ કહેવાય છે જે ચોળી, મન્યામી કે તાપમ વિગે
 રના વેષ મોક્ષ ગયેલા છે, તે છઠા અન્યલિંગ મિદ્ધ
 કહેવાય છે જે સાધુના વેષે મોક્ષ ગયેલા તે સાતમા સ્વ
 લિંગ મિદ્ધ કહેવાય છે જે સ્ત્રી વેદ પામીને મોક્ષ ગ
 યેલા તે આઠમા શ્રીલિંગ મિંધ કહેવાય છે જે પુરુષ
 વેદ પામીને મોક્ષ ગયેલા તે નવમા પુરુષલિંગ મિદ્ધ
 કહેવાય છે જે નપુમક વેદ પામીને મોક્ષ ગયેલા, તે દ
 શમા નપુમક લિંગ મિંધ કહેવાય છે જે છવ ઠાક
 પનાઈ દેખીને પ્રતિજ્ઞાધ પામી આગ્નિ હેઠ મોક્ષ ગયેલા
 તે અગ્નિધારમા પ્રત્યેકજીવ મિદ્ધ કહેવાય છે જે છવ
 શુદ્ધના વિપદેશ વિના જાનિ સ્મરણ વિગેરેથી પ્રતિજ્ઞાધ
 પામી મોક્ષ ગયેલા, તે બારમા સ્વયંજીવ મિદ્ધ કહેવાય
 છે જે શુદ્ધો ઉપદેશ સાભળી વૈરાગ્ય પામી મોક્ષ ગયેલા
 તે તેરમા જીવજોષિત મિદ્ધ કહેવાય છે જે એક સુ

પ્રેમનો પ્રભાવ નહુ લડિતમા ૧૦૫મારી,
પુણ્યવત પ્રાણીમા ગણાવુ મારે નિત્ય સખી ૭

૧૧ગમધરી ૧૨સ્વધર્મ નિત્ય ૧૩મમકિતે સુધારી,
૧૪શિવપુરી સમીપ ૧૫સગ્ર જાવુ મારે નિત્ય નખી ૮

ગગાએ પ્રભુ સ્તુતિ ગાઈ જતાવી, તે માલગી ધર્મદામ
શેઠ અને બીજી આવિકાઓ ઘણીજ ખુશી થઈ પછી મો
તિથદ આવકની વિધવા પુત્રી ચદન બોલી ! ધર્મ પિતાજી
આનદાના સુખથી જે નવતત્વની ઉપદેશ વાર્તા તમે કહી,
તે સાલગી મને એક શકા ઉત્પન્ન થઈ છે તે જો તમારી
આજ્ઞા હોય તો કહો

ધર્મદાશ શેઠ—ચદન જહેન ! ખુશીથી નહે ? તમને
શી શકા થઈ છે

ચદન—ધર્મ પિતાજી ! આનદાએ નવ તત્વનું સ્વરૂપ
કહી જતાંયુ, તે બધા આવિકાઓને એક વખત કહેવાથી
શી રીતે યાદ રહ્યું હશે ?

મણિ—ચદન જહેન ! એમા શુ તમે શકા કરી ?
એનું શુ ન યાદ રહે ?

ચદન—મણિ જહેન ? મને તો ખરાબ યાદ નથી
રહ્યું, તેથી હું આ વાત જણાવુ ૩

૧૦ ફેનાવી ૧૧ સમતા ૧૨ ૨૪ મર્મને ૧૩ સમકિતથી
સુધારી ૧૪ મોક્ષ ૧૫ નમરીની પામે ૧૬ તત્ત્વ

મણિ—અદન ખડેન ! એવો વિચાર અહીં ન, લાવવો
જેમણે ત્યારે અહિં શ્રાવિકાશાળામાં આવવું ત્યારે ધરના
બધા વિચારો ફર ફરીને આવવું

અદન—મણિ ખડેન ! તમે કહો છો, તે બરાબર છે
પણ કેટલીક વાત એવી હોય કે, જેના વિચાર આગળ
વગર રહેના નથી

મણિ—અદન ખડેન ! એવા શા વિચાર હોય કે, જે
ઉપદેશ વાર્તા નાભળની વખતે યાદ આવે ?

અદન—મણિ ખડેન ! તુ કામા એટલું જ કહેવાયું છે
કે, કોઈ સ્ત્રી વિધવા થયો નહિ સ્ત્રીને વિધવાનસ્થા ઘણી જ
જાડપ છે અનાવ વિધવાનો અવતાર જુઝામા જુઝા છે
તેમા ખાસ ઠરી આપણા શ્રાવક દોમની વિધવાઓને વણા
દુખો થય છે જેનું વર્ણન કરી શકાય તેવું નથી

મણિ—અદન ખડેન ! તમને તે વાતનો અનુભવ છે
એમણે હું તેમા કાંઈ કહ્યું શકતી નથી તોપણ મને તો
એમ લાગે છે કે, મનના સ્ત્રીને પોતાના પતિ, છોડ્યા અને
જીવન સર્ગો બહાવા તરફની ઉપાધિ રહ્યા કરે છે, પણ જે
વિધવા ઘણું દોય તેને તો તેવી ઉપાધિ રાતી નથી તે
એક નીતે નિશ્ચિત નહીં શકે છે તે છતાં તમે હું બની વાત
કરો છો તે માન સમજનામાં આવવું નથી

અદન—મણિ ખડેન ! તમે કહો છો, તે વાત બહારથી

